

KÖNÜL HEKAYƏSİ

Şəhid Məhəmmədhüseyn
Məhəmmədxani

Həyat yoldaşı Mərcan Dürr-
Əlinin xatirələrində

Kitabın adı:.....Könül hekayəsi
Qələmə alan:.....Məhəmmədəli Cəfəri
Tərcümə edən:.....Vüsal Hüseynzadə
Çap tarixi:.....2022
Çap növbəsi:.....Birinci
Tiraj:.....1000

Doğum tarixi : 30.06.85
İzdivac tarixi: 29.06.10
Şəhadət tarixi: 07.11.15
Şəhid olduğu yer: Hələb, Suriya

Yazarın müqəddiməsi

Sanki narkomanlar kimi olmuşdum. Əgər hər gecə onu əldə etməsəydim, gözümə yuxu getmirdi, elə bil nəsə çatışmırdı. Bir gecəni sübhədək həyat yoldaşının söylədikləri əsasında Çəmranla, o biri gecəni sübhədək həyat yoldaşının söylədikləri əsasında Himmətlə keçirirdim. Dostlarım arasında "Ayn görünməyən yarımkürəsi" adlı yeni külliyyatın işıq üzü gördüyünə dair söhbət dolaşırdı. Avarasərgərdan onun ardınca düşdük; ora zəng et, bura zəng et... Mənuçöhr Müdəqqin xatirələrilə cuşa gəldik. Tehrandan olan bir dostumuzun

Əyyub Büləndi haqqında xatirələri bizə göndərməsi üçün saniyələri sayırdıq. Sonralar, yazmağa başladığıda Müdəqq, Çəmran, Himmət və Əyyub Büləndi qədər böyük bir şəhid haqqında kitab yazmaq və onun "Rəvayəti-fəth" tərəfindən çap olunması arzularımın bir parçasına çevrildi. Amma günlərin bir günü "Rəvayəti-fəth" üçün şəhid dostum haqqında kitab yazacağım heç vaxt xəyalıma gəlməzdi; elə bir dost haqqında ki, özü də belə kitabların əsas müştərilərindən olmuşdu; elə bir dost haqqında ki, şəhid olduqdan sonra xatirələrini "Ayn görünməyən yarımkürəsi" külliyyatında dərc etdirməsini həyat yoldaşına vəsiyyəət etmişdi.

Birinci hissə

Əməlli-başlı çaş-baş qalmışdım. Bu adamın nəyinə vurğun olduqlarını anlamırdım. Xanımlar tərəfindən ona bir neçə elçi düşmüşdü. Birbaşa özünə söyləmişdilər, özü də düz universitetin ortasında. Bunu eşidəndə öz-özümə dedim: "Axı bir qıza nə düşüb ki, bir oğlana onunla evlənmək istədiyini desin? Özü də gör kiminlə!" Əsla inana bilmirdim. Bundan daha qəribəsi də bu idi ki, həmin qızlardan bəziləri heç dindar da deyildilər. Mənə görə, onun vücudunda cazibəli heç nə yox idi.

Adına söz çıxarmışdılar. Tələbə qızlar Bəsicinin - könüllü səfərbərlik təşkilatının sədri

təkidlə tapşırırmışdı ki, o, zəng çalanda heç kəsin telefona cavab verməyə haqqı yoxdur!

Bir dəfə belə bir halla üzləşdim: zəng çaldı və mən cavab verdim. Bu səsin onun səsi olduğuna heç cür inana bilmirdim. Quru və kobud zahiri görkəminin tam əksinə olaraq, aramcasına, mülayimcəsinə danışdı. Səs tonunda xüsusi bir həzinlik və mülayim dalğa var idi. Onun tipindən heç xoşum gəlməzdi. Universiteti cəbhənin ön xətti ilə səhv salmışdı. Altıcipli geniş səhra şalvarı geyinər, yumru yaxalı və biləksiz qollu uzun ücdüyməli köynəyini də şalvarının üstünə salardı. Qış fəslində geydiyi hərbi gödəkcə başqa bir aləm idi. Təkərli çantasını da yük kimi bir çiyinə aşırardı; eynilə müharibə zamanı savaşa göndərilən döyüşçülər kimi. Yeridikdə ayaqqabılarını yerlə sürüyərdi. Universitetdə başına sarğı bağlamaqdan da çəkinməzdi.

Universitetin könüllülərin səfərbərliyi təşkilatına get-gəl etməyə başladığım vaxtdan onu çox görür, dostlarıma deyirdim: "Bu adam sanki zaman maşını ilə qırx il əvvələ qayıdıb, orada da ilişib qalıb!" Bunu onun özünə də demişdim. Bir dəfə tələbə qızların könüllü

səfərbərlik təşkilatına gəlib arxası bizə, üzü divara oturdu. Həmin vaxt birtəhər özümü saxladım. O biri dəfə gəlib masanın kənarında oturdu ki, gözü bizə sataşmasın. Daha bu dəfə özümü saxlaya bilmədim, uca səslə uşaqlara etirazımı bildirdim. Necə deyərlər, qızım, sənə deyirəm, gəlinim, sən eşit. O, gülməyini zorla saxlayırdı.

Universitetin şəhidlər guşəsi sanki atasından miras qalmışdı; nə vaxt gedirdiksə, dostlarıyla orada gəzib-dolaşdığını görür, altdan-altdan gülüşüb deyirdik: "Uşaqlar, yenə də Məhəmmədxaninin dəstəsi!"

Bəsic təşkilatının bəzi üzvləri onun bu görkəmini və davranışlarını bəyənilir, bəziləri isə bəyənmirdilər. Bəyənməyənlər onu, əsasən, radikal və ultra-mühafizəkar biri kimi xarakterizə edirdilər. Amma bununla belə, hamı onunla hesablaşırdı. Buna görə də ondan heç xoşum gəlməzdi. Düşünürdüm ki, qeyri-səmimi "müqəddəs" adam özünü sanki göydən düşmüş kimi göstərir.

Onun çoxlu fanatları vardı. Bir çoxları belə deyirdi: "Məddahlıq edir, həmişə şəhidləri axtarıb-arayır, özü də şəhidlərə çox bənzəyir!"

Lakin mənim gözümdə heç də elə deyildi. Onları dahiyənə baxışla süzüb gülürdüm ki, axı bu qədər də deyil!

Universitetin naməlum şəhidlər guşəsinin yanında "Ərəfə" duası oxunacaqdı. Gördüm ki, yalnız bir neçə xalı döşənib. Tələbə qızlar təşkilatının məsul şəxsinə etirazımı bildirib dedim:

- Bu böyüklükdə universitet və cəmi bir neçə xalı?!

- Hələ bunların dolması da sual altındadır, - deyə cavab verdi.

Sözümə əhəmiyyət vermədiyini gördükdə Məhəmmədxaninin yanına gedib, onu çağırdım. Cavab vermədi. Bir neçə dəfə qışqırdım. Nəhayət, başını aşağıya əyib: "Buyurun!" - dedi. Birbaşa dedim: "Bu xalılar azdı!" Cavabımda dedi: "Heç bu qədər də gələn olmur!" Acıqla dedim: "Biz vəzifəmizi yerinə yetirməliyik, nəticəsi bizlik deyil". O da əsəbi halda: "Günün bu vaxtı tələbə nə gəzir axı!" - deyib işlərinin dalınca getdi.

Dua başlayan kimi xalılar sıx-sıx doldu, hamısı əl-ayağa düşüb xalı axtarmağa başladı.

Bir dəfə şəhidlər guşəsinin yanındakı sursat yeşiklərindən birini tələbə qız könüllülərinin otağına gətirib kitab rəfi etmişdik. Avadanlığın yerinin dəyişdirilməsi üçün mütləq ərizə yazılmasına dair göstəriş vermişdi. Bütün işlər onun qərarları və rəhbərliyi ilə yerinə yetirilirdi. Mən özümü bu qayda-qanunlardan asılı bilmirdim deyə, doğru saydığım hər bir işi görürdüm. İclasımız var idi. Otağımıza gəldi, rəfi görüncə quruyub qaldı. Bir neçə dəqiqəliyə dili tutuldu; durmadan üzüklərini barmaqlarında o tərəf-bu tərəfə çevirirdi. Heyrət içində qalmışdıq. Birdən dilxor halda soruşdu: "Bunun burda nə işi var?" Uşaqların hamısı başlarını aşağı saldılar. Gözaltı hamıya baxdım. Gördüm ki, hamının nitqi tutulub. Başımı dik qaldırıb cəsarətlə dedim: "Guşənin bir tərəfində qalib toz basmışdı, kitabları yığmaq üçün bura gətirdik". Əsəbi halda dedi: "Mən təchizat şöbəsinin müdirini danladım, sizsə belə rahatcasına şkafta götürürsünüz?!". Mən də ürəyimdəki sözləri açıqca söylədim: "Bütün işlər sizin nəzarətiniz altında və sizin təsdiqinizlə görülməli olduğundan, təqsirkar da elə özünüzsünüz! Belə iş olmaz ki!" Dodağına

təbəssüm qondu, başını aşağı saldı, "tez olun, iclasa başlayın", - deyib söhbəti dəyişdi.

Bəsic otağının düz ortasında qışqırdım. Bəxtim gətirdi ki, yan-yörəmdə heç kəs yox idi. Mən qışqır-bağır adamı deyiləm, bu da qeyri-ixtiyari şəkildə çıxdı. Daha çox, zarafata bənzəyirdi. Gülməyini zorla saxlayan xanım Əyyubi dedi: "Cənab Məhəmmədxani sənə elçilik üçün vasitəçi olmağımı xahiş edib!"

Onun subay olduğu ağılıma belə gəlməzdi. Onun nisbətən yaşlı bir siması var idi. Tələbə bəsicinin sədrinin tələbələrəndən olduğunu əsla düşünməzdim. Deyirdim ki, ən azından Ali Dini Rəhbərin ofisində işçi-filandır. Ona elçi düşmək istəyənlərə məhəl qoymamasının səbəbini də bunda görürdüm. Düşünürdüm ki, evli birisi başına problem açmaz!

Xanım Əyyubiyə dedim: "Ona de ki, bu fikri başından atsın!" Üstəlik şikayətləndim ki, axı mənə elçi göndərməyi necə özünə rəva bilir? O, ovuc içində bəslənib böyüdülmüş bir qız üçün yapışmayan bir yamaqdır.

Macərə başladı: mən elə hey rədd edirdim, o isə israr edirdi. Baş açə bilmirdim ki, dünənədək

üzünü divara çevirib oturan birisi indi bir kölgə kimi hər yerdə məni təqib edir. Ayaqqabısının səsi daim qulağımda idi. Hara gedirdim, önümdə peyda olurdu: şəhidlər guşəsi, fakültəmiz, universitetin girişi, namazxana, Ali Dini Rəhbərin nümayəndəsinin ofisi... Bəzən salam da verirdi. Rəfiqələrim deyirdilər: "Belə abırlı-həyalı birisinin belə işlər görməsi heç inandırıcı deyil!" Cəmiyyətdə həтта adi sayılan bəzi işləri də görməyən bu adam indi birinə könül verib, hamının diqqətini çəkəcək şəkildə davranır. Gah iclasdan sonra hamının oturduğu halda mənə, "yorulmayasınız," - deyir, gah da universitetdə keçirilən tədbirlərdən sonra uşaqlar müxtəlif maşınlara minib gedəndə o qədər adamın içində məndən: "kiminlə qayıdacaqsan?" - deyə soruşurdu. Bir dəfə ona belə cavab verdim: "Kiminlə gedəcəyimin sizə heç bir aidiyyəti yoxdur!" İsrarla deyirdi ki, ya təşkilatın maşını ilə gedin, ya da sizin üçün bir maşın tutum. Dedim: "Bura rayondur. Siz buranı öz şəhərinizlə səhv salmışınız. Burada heç bir şey olası deyil!" Gah da atam dalımca gəlib məni gözlədikdə arxayın olması üçün düz universitetin giriş qapısındanək gələrdi.

Məşhədə ekskursiya zamanı mənim əlimdə, içində kartof küküsü olan yüngül sini, rəfiqəmin əlində isə limonadla dolu bir yeşik var idi. Yalvar-yaxar etdi ki, sinini ver mənə, sizə ağır olar! Mən: "Minnətdaram, özüm apararam", - deyib getdim. Arxamca dedi: "Mən sizin rəhbəriniz deyiləmmi? Deyirəm, verin mənə!" Çadramı qabağa çəkib dedim: "Siz təşkilat rəhbərisiniz, mətbəx rəhbəri yox!"

Bəzən gözlərimi ağardırdım ki, özünü yığışdırsın, amma nə fayda?! Bir neçə dəfə məndən təşkilat üçün bəzi işlər görməyimi istədikdə işi yarımçıq buraxıb əsəbi halda ona acıqlanırdım, amma hər dəfə əks-nəticə görürdüm. Belə bir plan qurdum ki, bir müddət gözlərdən itim, tədbirlərdə və universitetdə az görünüm, bəlkə məni başından çıxarar. Bir-iki ekskursiya səfərinə də getmədim.

"Cənnət ətri" tədbirləri üçün ürəyim çox darıxırdı. Doğrusu, tələbə bəsicinə girməyimin əsas səbəbi elə bu tədbirlər olmuşdu. Hər bazar ertəsi günü günortadan sonra bir ruhani şəhidlər guşəsinin yanında Aşura ziyarətnaməsini şərh edərdi. Həmin günlər uşaqların çoxu oruc tutardılar. Namazdan sonra da oradakı zalda

iftar açardıq. Menyuda həmişə pendir olardı, kənarında da hər dəfə bir şey: qarpız, göy-göyerti və ya xiyar. Bəzən də elə olurdu ki, birinin könlünə şorba bişirib ehsan vermək düşərdi...

Dediyindən dönməməsi qorxunc görünürdü. Hiss edirdim ki, iki ayağını bir başmağa dirəyənlərdəndir. Öz-özümə deyirdim: "Dünyagörüşü burnunun ucundadır. Öz bildiyini heç kimə verməyən birisidir!"

Ekskursiyalarda tələbə qızların tək harasa getmək haqqı yox idi, ən azından üç nəfər birlikdə getməli idilər. İsrarla deyərdi: "Qrup halında və yalnız ekskursiya proqramı çərçivəsində!" Deməzdim ki, ekskursiya proqramı xoşumuza gəlmirdi, sadəcə bəzən adam tək qalmaq, təkliyə çəkilmək istəyir. Elə də də olur ki, iki nəfər birlikdə harasa getmək istəyir. O zaman gərək birtəhər yol tapıb aradan çıxaydıq. Bir neçə dəfə bizi yaxalamışdı. Bəzi vaxtlar bir-iki gün sonra bunu anlayardı. Pis xüsusiyyətlərindən biri bu idi ki, bəzən bizə bir yerə getməyi qadağan edərdi, amma biz birtəhər aradan çıxıb gedəndə görürdük ki, özü oradadır.

Dokuhə kəşfiyyat taborunun hüseydiyyəsi buna bir nümunədir. Dokuhə qarnizonuna yetişdik. Eşitdik ki, İmam Sadiq (ə) adına universitetin tələbələri oradakı kəşfiyyat taborunun hüseydiyyəsinə getməyi planlaşdırıblar. Biz də oraya getməyi təklif edəndə isə israrla dirəndi:

- Xeyr, gec gəlib çatmışıq, uşaqlar yorğundurlar. İndi yatıb dincəlsinlər ki, sabahkı proqramlarda gümrah olsunlar.

Beləcə, hüseydiyyəyə getməyimizə icazə verməyib dedi ki, hamınız gedin, yatın; kim yorğun deyilsə, Hacı Himmət hüseydiyyəsinə gedə bilər.

Yenə amiranə göstəriş! Həmişə olduğu kimi, bu dəfə də sözünə qulaq asmadım, İmam Sadiq (ə) adına universitetin tələbələrinə qoşulub getdim. Əsla ağıma gətirmədiyim bir halda, gördüm ki, özü oradadır, qrupun ruhanisi ilə birlikdə avtobusun ön tərəfində oturub. Diktatorcasına onların arxa oturacağında kimlərin oturacağını təyin edirdi. Digərlərinin yerlərini dəyişdirdi, amma mənimkini yox. Daha əlindən bezmişdim və ürəyimi boşaltmaq istəyirdim. Ayaqlarını uzatmaq üçün ayaqqabısını çıxardı, mən də yavaşca götürüb

pəncərədən bayıra atdım. Bunu mənim etdiyimi anlayıb-anlamadığımı bilmədim; heç mühüm də deyildi. Mən sadəcə ürəyimi boşaltmaq istəyirdim. Bir dəfə də əşyalarını götürüb arxaya atdım. Yaşıl rəngli bir şalı var idi, onun üçün çox dəyərli idi. Səyahət qrupunun ruhanisi səsgücləndiriciləri avtobusun tavanından asmağı tapşırılanda mən həmin şalla səsgücləndiriciləri bağlayırdım. Amma bütün bu etdiklərim onu narahat etmir, mənim yerimi dəyişdirmirdi.

Məşhəd səfərində gecə saat 11-də bir rəfiqəmlə hüseyniyyəyə qayıtdıq. Çox əsəbiləşdi, amma başısağığı idi və yerə baxırdı.

- Niyə tədbirə gəlib çatmadın? – dedi.

- İmam Hüseyin qarşısında mənə görə öhdəlik götürmüşünüz? – deyə hirslə cavab verdim. - Mən bura İmam Rzanı ziyarət etməyə gəlmişəm, tədbirlərə qatılmağa və sizin göstərişlərinizi yerinə yetirməyə yox! Mən istədiyim saatda ziyarətə getmək istəyirəm, sizə dəxli var?

Ürəyimi boşaltdım. Ona həmçinin dedim:

- Siz bu səyahətə yaşları 18-ə çatmış xanımları gətirmisiniz, bağça uşaqlarını yox!

- Üç-dörd nəfər olun, sübh namazından sonra aşağıya toplaşın, özüm gəlib sizi aparacağam.

Sonra da ya elə özümlə qayıdarsınız, ya da hava açıldıktan sonra özünüz gələrsiniz, - dedi.

Özü bizim önümüzədən getmək, bir nəfəri də aramıza qoşmaq istəyirdi. Onu məsxərə edib dedim:

- Burdan hərəmədək elə bir məsafə yoxdur ki, ikinəfərlik mühafizə dəstəsilə gedib-gələk.

Nə qədər çalışdıqsa, onu razı sala bilmədik. Xətrimizi çox istədiyi üçün tapşırırdı ki, gecə saat 3-də aşıya düşüb onu gözləyək.

Mənimlə belə kəllə-kəlləyə gəlməsini və məndən əl çəkməməsini heç bir vəchlə anlaya bilmirdim. Axı belə birisi bir saat sonra necə göydən düşmüş müqəddəs bəndə olur? Gecənin son saatlarında sabahkı proqramların hazırlanması üçün iclas keçirməyi qərara alıb dedi: "Xanımlar, namazxanaya gəlin!" Qrupumuzun ruhanisini də yuxulu halda gətirmişdi ki, naməhrəm xanımların içində tək olmasın.

Hərəkətlərini heç cür qəbul edə bilmirdim. Mənə elə gəlirdi ki, o, müharibə dövrünün döyüşçülərinin hərəkətlərini təqlid edir. Onun belə şiltaqlıqlarıyla heç cür barışa bilmirdim.

Mən rahat yaşamaq, rahat danışmaq, özüm olmaq istəyirdim. Düşünürdüm ki, belə bir adamla birlikdə yaşamaq mənlilik deyil. İddiasız, ambisiyasız birisinin sorağında yatsın ki, ürəyimə yatsın.

Qapının astanasında dayandım, üzümü turşudaraq gözlərimi döşəməyə sərilmiş xaliya dikdim.

- Mən bu gündən etibarən ictimai əlaqələr şöbəsinin müdiri deyiləm. Xudahafiz!

Artıq bıçağın sümüyə dirəndiyini anladı. Özümü onun israr edəcəyinə, bəlkə də yaxşı bir davaya hazırlamışdım. Amma tam əksinə, masasının arxasında sıx saqqallı yanağını aram və arxayınlıqla yumruğuna söykəyərək dedi: "Öz yerinizə bir nəfər tapın, gedin!"

Məsələnin günün sonunadək uzanmasına imkan verməyib, qızlardan birini xanım Əyyubiyə təqdim etdim. İllərdən bəri tənənfəslikdən əziyyət çəkib, birdən-birə dərinədən nəfəs alan adam nə hiss edərdisə, mən də onu hiss etdim. Sinəm yüngülləşmişdi. Beynimdə bu fikir dolaşırdı: "Nəhayət, azad oldum!" Sanki rinqdə hakimin son fitini eşidirdim. Oyunun bitdiyini zənn edirdim.

Necə də puç bir xəyal! Bu hələ başlanğıc imiş. Hər gün hər hansı bir yolla mənə xəbər göndərir, elçiliyə gəlmək istəyirdi. Başımdan edirdim. Universitetin daxilində önümə keçib ciddi şəkildə və müqəddiməsiz dedi: "Niyə kimi göndərirəmsə, hamısına mənfi cavab verirsiniz?" Dərhal cavab dedim: "Biz bir-birimizə görə deyilik!" İnamla səsini arıtlayıb dedi: "Amma mənə, biz bir-birimizə çox yaraşırıq!" Cavabımı sifətinə çırpıb dedim: "Adam yoldaşının ürəyinə yatmasını istəyər!"

Birdən qalibanə gülüş səsi ucaldı. Sanki istəyinə çatmışdı:

- Yəni bu məsələ həll olunarsa, sizin probleminiz də öz həllini tapmış olar, düzdür?

Cavabım yox idi. Çadramı çənəmin altında bərkidib oranı tərk etdim. Dayandığı yerdən eşidəcəyim səslə dedi: "Mənə baxın! İndi bu qədər saymazlıq edirsiniz, amma bir vaxt gələcək, bu günlərin həsrətini çəkəcəksiniz!" Öz-özümə dedim: "Özünəinama bax ha!" Amma evə çatanadək bu bir neçə söz zehnimdə fırlandı: "Bu günlərin həsrəti!"

Bir müddət tapılmadı; nə Bəsicin tədbirlərində olurdu, nə də şəhidlər guşəsində. Mən

sevindiymdən uçmağa qalmışdım. Amma marağım məni rahat buraxmırdı, deyirdim ki, görəsən, haradadır. Daha təşkilatın səyahətlərindən heç bir xəbər yox idi. Hamı var idi, ondan başqa. Məsələnin kökünü aydınlaşdırmağa da utanırdım. Lakin bir gün şəhidlər guşəsinin yanında ondan danışıldığını eşitdim. Birisi deyirdi: "Məhəmmədxaninin bu qədər vaxtı Məşhəddə nə etdiyi də məlum deyil".

Heç bilmirəm nə üçün, amma qəfildən ona qarşı fikrim dəyişdi. Daha ona ifratçı və ultra-mühafizəkar bir bəsic kimi baxmırdım. İndi məni qəribə bir hiss bürümüşdü. Ürəyimin onun üçün darıxmağa başladığını heç cür qəbul etmək istəmirdim. Bununla belə, hələ də mənə elçi göndərməsinə razı ola bilmirdim. Doğrusu, gülməyim gəlirdi, onun ürəyimi də özü ilə apardığını bir adama deməyə utanırdım!

Qayıdanda xəbər göndərdi ki, elçiliyə gəlmək istəyirik. Yenə qəbul etmədim. Əvvəlki kimi əsəbiləşmədim, amma yükün altına da girmədim. Xanım Əyyubi dedi: "İki-üç ildir bu Allah bəndəsini intizarda qoymusan. Belə olmaz axı! Qoy elçiləri gəlib sözünü desin!" Dedim:

"Gəlsinlər, amma "hə" cavabı alacağına da ümid bəsləməsinlər". Həzrət Zeynəbin təvəllüd gecəsi anası zəng edib elçiliyə gələcəklərini söylədi. Bilmirəm onun israrla təkid etməsi məni ram etdi, yoxsa taleyim? Bəlkə də duaları. Artıq ürəyimə yatırdı. Həmişəki uzun saqqallı və sadə görkəmilə gəldi. Həyət qapısından girəndə xalamla onu pəncərədən gördük. Xalam gülüb dedi: "Mərcan, bu oğlan şəhidlərə necə də bənzəyir!" Gülüb dedim: "Yəqin, şəhidlər özlərindən birini mənim üçün yollayıblar".

Valideynləri atamla anamın yanında oturdular. Ailələr bir-birlərinə göz-qaş etdilər ki, bizim ikimizi tək buraxsınlar, söhbətimizi edək. Dünənədək bıçaqla pendir kimi bir-biri ilə yola getməyən adamlar indi birlikdə oturub gələcək həyatları barədə söhbət etməli idilər! İçəri girəndə otağımı başdan-ayağa süzüb dedi: "Nə qədər güzgülü var burada! Özünə o qədər çox baxırsan ki, hər baxanda özünəinamın bir o qədər artır".

O qədər həyəcan keçirirdim ki, hey dırnaqlarımla oynayırdım. Mobil telefon vibrasiya rejimində necə titrəyirsə, mən də elə titrəyirdim. O, çox sevincli idi. Otağımdakı

əşyalara göz gəzdirirdi. Yaxşı ki, uzunsaç gəlinciyi və fotoşəkilləri yığışdırıb götürmüşdüm. Təkcə dörd yaşında çəkdiydinizim şəklim çərçivədə qalmışdı. Otaqda gəzir, sanki beynimdə paradan keçirdi. Çərçivədəki uşaqlıq şəklimə yaxınlaşıb güldü. Həmin anda nə düşündüyünü bilmirəm. Gəlib qarşımda oturdu, gülüb dedi: "Gördün, axır ki, ürəyinə yatdım". Dilim tutuldu. Mən həmişə hazır cavab olmuşdum, o, bir deyəndə, mən beşini üstünə qoyub cavabını vermişdim, amma indi elə bil lal olmuşdum.

Özü öz cavabını verdi: "Məşhədə gedib təvəssül etdim. Dedim ki, mənə "hə" deməsəniz, qoy İmam Rza sizi qəlbimdən çıxarsın; beynimdən tamamilə silib təmizləsin, bir daha yadıma düşməyəsiz. Məscidin qübbəsi altında bir küncdə oturub xütbə dinləyirdim, birdən xətib dedi: "Bura elə bir yerdir ki, xeyir olmayan bir şeyi xeyirə çevirib sizə verə bilərlər". Bu söz fikrimi dəyişdirdi, Allaha yalvardım ki, səni mənim üçün xeyirli etsin".

Nəfəsim tutulmuşdu, ürəyim tez-tez döyünürdü. Qəlbimdə qəribə bir hal var idi. İndi

başə düşdüm ki, fikrimin birdən-birə dəyişməsi elə-belə deyilmiş.

Dedi ki, on doqquz yaşından evlənmək fikrinə düşmüş və özünə münasib qız aramağa başlamışdır. O, eynilə bunları söylədi: "Heç bir qız mənə görə deyildi, hərəsinin bir əngəli var idi". Soruşdum: "Hardan bilirsiniz ki, mən sizə münasib birisiyəm?" Gülüb dedi: "Bu illər ərzində sizi yaxşıca tanıdım".

Onun diqqətini ən çox cəlb edən məsələlərdən biri oxuduğum kitablar idi. Həmin kitablar şəhidlərin həyat yoldaşlarının xatirələrindən ibarət əsərlər idi. Onlara baxıb dedi: "Xoşum gəldi. Siz bu kitabları oxumamısınız, yemisiniz!" Anladım ki, onun özü də onları oxuyub. Dedi: "Bu kitabları oxuduqda doğrudan da onlara qibtə edirəm ki, beş il, on il, hətta bir an belə olsa, birlikdə yaşamışlar; həqiqətən, yaşamışlar! Belələrinə çox az rast gəlinir, onlar nadirdirlər!"

Mən də həmin kitabları oxuduqda bu qənaətə gəlmişdim ki, onlar indi əziyyət çəksələr də, vaxtilə elə həzz almışlar ki, çoxları onu ala bilməmişlər. Bu cümləni də əlavə etdi: "Əgər bu gecə müharibə başlasa, mən də gedərəm!" Mən

də ondan geri qalmaq istəməyib dedim: "Elə mən də!"

Axundlar kimi minbər xütbəsinə keçdi; universitetdən və ictimai məsələlərdən tutmuş həyatının hədəflərinədək hər şeydən danışdı. Elçilikləri barəsində söz açdı, haralara getdiyi və hər birinin kimlər tərəfindən məsləhət görüldüyünü dedi. Dedim:

- Bunları eşitməyə ehtiyac duymuram.

- Yox, bunları bilməlisiniz ki, düzgün qərar qəbul edə biləsiniz, - dedi, sonra əlavə etdi: - Siz qəlbimə yatdığınız zamandan bəri ailənin təkidi ilə getdiyim elçiliklərə elə-belə getmişəm; gedirdim ki, bir bəhanə tapım, ya da qarşı tərəfə bəhanə verim!

Bir qədər susdu, sonra gülüb dedi:

- Qızların çoxunun uzun saqqaldan xoşu gəlmir, mən də belə gedirdim. Birdən uzun saqqal saxlamağım hansısa qızın xoşuna gəlmiş olsaydı, məndən saqqalımı səliqə-sahmana salıb-salmadığımı soruşduqda deyirdim ki, yox, elə həmişə belə gəzirəm.

Yadımdadır, əvvəlcədən anama demişdim ki, mən elçilərə qulluq etməyəcəyəm. Anam qapını döydü, bizə çay və meyvə gətirib dedi:

"Söhbətiniz bitdikdə sizinlə işim olacaq". Mən çox nigaran idim, əlim heç nəyə yatmırdı. O, bir az danışır, meyvənin qabığını soyub yeyirdi. Bəzən gülə-gülə mənə də təklif edib deyirdi: "Buyurun, öz evinizdir!"

Çoxlu sual verdi. Bəzi sualları çətin idi, bəziləri isə gülməli. Bu sualı verdiyini də xatırlayıram: "Ali Dini Rəhbər barəsində fikrinizi bilmək olar?" Dedim: "Mən onun rəhbərliyini qəbul edirəm və nə deyirsə, əməl edirəm". Bu məsələ üzərində dayanıb dedi: "Onu nə dərəcədə qəbul edirsiniz?" Həmin an çox narahat idim, ağlıma heç nə gəlmirdi. Sadəcə "çox" - deyib bildirdim ki, nə dərəcədə olduğunu deyə bilmərəm. O, zirəklik edib dedi: "Əgər Ali Dini Rəhbər məni öldürməyinizi göstəriş versə, öldürərsinizmi?" Dərhal dedim: "Əgər ağa söyləsə, bəli!" Özünü saxlaya bilməyib ürəkdən güldü.

Sanki elə əvvəldən "hə" cavabını alıbmış kimi gələcək işi barəsində danışmağa başladı. İslam İnqilabının Keşikçiləri Korpusunda, onun Qüds korpusunda çalışmaq istədiyini söylədi. Sonrakı seçimləri barəsində düşündü: dini təhsil, yaxud pedoqoji fəaliyyət. Amma hələ universitet

tələbəsi idi. Gülüb dedi ki, yer üzündə olan-qalan yalnız bir motosikleti var, onu da polis, dostundan alıb cərimə meydançasına aparıb.

Üz-lü-üz-lü dedi: "Uşaqlarımıza ad da seçmişəm: Əmirhüseyn, Əmirabbas, Zeynəb və Zəhra!" Bunu dedikdə sanki başıma qaynar su tökdülər. Biri yox idi, ona desin ki, hələ gözlə, görək nə olur! Bir-bir pencəyinin ciblərini yoxladı. Bu, mənə sehrlı lampanı xatırlatdı; nə qədər çəkib çıxarırdı, bitmirdi ki, bitmirdi. Hədiyyələrlə məni sehləmişdi: özünün axtarıb tapdığı naməlum şəhidin kəfənindən bir parça, şəhidin kimlik nişanı, möhrü, təsbehi, habelə Livan və Suriyadan aldığı çoxlu xırdavat.

Cavabımın müsbət olacağından tam arxayın olduğundan son gülləsini atdı. Səsini aşağı salıb yavaşca dedi: "Sizə iki məktub yazmışam: birini İmam Rzanın hərəmində, birini də Behişt-Zəhra məzarlığının yanında". Vərəqləri çıxarıb qarşıma qoydu. Onların da üstünə kiçik bir kağız parçası qoydu. Oradan oxumağa başladım, dilim tutuldu:

Sən Mərcansan, sən candasan, sən girdə mirvarisən,

Əgər qəlbim sədəfdirsə, içində sən gizlənmişən.

Sanki bu aləmdə deyildi, məst olmuşdu! Anamla xalam gəlib ona dedilər: "Ev işlərilə heç arası yoxdur, qaz sobasının yan-yörəsində gözə dəymir, əlini ağdan qaraya vurmur. Çox nazlı qızıdır!" Gülüb dedi: "Mən də elə bildim, nəse mühüm bir şey deyəcəksiniz. Belə şeylər xırda məsələlərdir!"

Artıq deyiləcək bir söz qalmamışdı. Söhbətimiz üç-dörd saat çəkdi. Dirəndi ki, əvvəlcə siz otaqdan çıxın. Ayağım keyimişdi, yerimdən tərpənə bilmirdim. Xeyli müddət gözümlü bir nöqtəyə zilləmişdim, boynum dönmürdü. Yalvarıb deyirdim: "Siz buyurun, mən sizdən sonra gələrəm!" Əl çəkmirdi, çox inadkar idi. Onun niyə belə inadkarlıq göstərməsinə çox əsəbiləşdim. Ayağa qalxa bilmədiyimin səbəbini deməyə utanırdım. Gördüm ki, bayıra çıxan deyil. Özümü toparlayıb dedim: "Ayağım keyiyib!" Sözü zarafata salıb dedi: "Dedim bəlkə nəse qüsurun var, mənə kələk gəlmək istəyirsən!"

Arxayın idi ki, bu izdivac baş tutacaq. Qapıya yaxınlaşanda mənə dedi: "Kərbəlaya gedib İmam

Hüseynin (ə) hərəmində qübbənin altında dayanıb dedim: "Mənə atalıq elə! Elə bil ki, mən Əliəkbərinəm! Öz oğlunun izdivacı üçün nə edəcəkdinsə, mənim üçün həmin işləri gör!"

Bu asanlığa ürəyimi aldı. Atam şoka düşmüşdü ki, axı mən bu adamın nəyinə bənd olmuşam: nə pulu var, nə işi, nə diplomu - heç nəyi! Üstəlik, evləndikdən sonra Tehrana köçməliydik. Atam bu halla heç cür razılaşa bilmirdi. Ailəmdən uzaqda yaşamaq elə mənim üçün də çox çətin idi. Məndən çox soruşurdu: "Sən bütün bunları bilə-bilə "hə" deyirsən?"

Atamın araşdırma işi sona çatdı. Ona zəng edib dedi: "Üç nəfəri bizə tanıt, sualımız olsa, onlardan soruşaq". İki ruhaninin və universitet dostlarından birinin telefon nömrələrini və ünvanlarını verdi. Atam onlarla danışanda bir qədər rahat oldu. Deməzdim ki, ondan xoşu gəlməmişdi, sadəcə gələcək həyatımız üçün nigaran idi. Öz incə və kövrək qızına görə nigaran idi. Hətta onu ilk dəfə gördükdə belə demişdi: "Bu adam nə qədər məzlumdur!" Yenə uşaqların söylədiklərini xatırladım, bu sözləri qulağımda cingildədi: "Şəhidlərə bənzəyir,

məzlumdur!" Əvvəlki hisslərimi xatırladım. Bu gün gördüyüm Məhəmmədhüseyn əsla o zaman fikirləşdiyim kimi deyildi. Hamının dediyi kimi, heç mənim özüm də ovaxtkı mən deyildim.

Atam bir az arxayın olduqdan sonra Məhəmmədhüseynə zəng edib onu görmək istədiyini söylədi. Görüş təyin etdilər. Hələ tələbə evində qalırdı. Mən də ata-anamla getdim. Gülə-gülə maşına mindi. Mənə təəccüblü gəlirdi ki, onun üzündə zərrə qədər də utanmaq əlaməti yox idi. Atam Yəzd şəhərindən kəndimiz İslamiyyəyə doğru yola çıxdı. Acılı-şirinli həyatı haqqında söhbət açdı: uşaqıq dövründən tutmuş anamla ailə həyatı qurana və indiki vəziyyətinədək. Sonra da əlinin içini Məhəmmədhüseynə tərəf tutub dedi: "Mənim bütün həyatım bundan ibarətdir, hamısını söylədim. Mənim ailəmin kürəkəni olmaq istəyən şəxs, evimizin övladı olmalı və həyatımla bağlı hər şeyi bilməlidir".

O da əlinin içini açıb dedi: "Mən də sizinlə səmimiyəm!" İslamiyyəyə qədər yolboyu özündən, ata-anasından danışdı, öz maddi vəziyyətini şəffaf şəkildə açıqladı, cərimə meydançasında saxlanan və yeganə malı-mülkü

olan motosikletdən söz açdı. Ata-anamla çox tez doğmalıq əlaqəsi qurdu. Qayıdan başı atamın təklifi ilə İmamzadə Cəfərə yollandıq. Xatirimdədir, o, bəzi şeyləri söylədikdə atam arxaya çevrilib soruşurdu: "Bunları Mərcana da danışmısan?" O, "bəli", - deyə cavab verirdi. Elçiliyə gəldikləri vaxt mənə hər şeyi danışmışdı.

Anası zəng edib cavabımızı xəbər aldı. Mən qəlbimin dərinliyində razı idim. Atam da topu mənə atmışdı. Anam dedi: "Məncə, bir neçə dəfə də görüşüb söhbət etmələri yaxşı olar". Necə deyərlər, kor nə istər? - İki göz!..

Motosikletin səsi küçəmizi bürümüşdü. Əvvəlcədən təyin etdiyi vaxtda gəldi. May günlərindən biri, axşamüstü saat dörd idi. Bilmirəm gül dəstəsini motosikletlə necə sapsağlam gətirə bilmişdi. Anam dayıma zəng etdi ki, o da gəlib Məhəmmədhüseynlə danışsın. Atam və dayımla nə danışdıqlarını eşitmədim. Söhbəti bitirib otağıma girdi və məndən soruşdu: "Dayın hərbcidir?" Dedim: "Haradan bildin?" Dedi: "Ayaqqabısından təxmin etdim". Qapının kandarındaki ayaqqabılara belə diqqət etdiyi mənə maraqlı gəldi. Atam acılı-şirinli həyatını ona səmimi danışdığından, bir neçə dəfə atam

barədə xoş sözlər söylədi. Yadımda deyil, söz haradan açıldısa, gedib mehr məsələsinə çıxdı. Buna dair fikrimi soruşdu. Dedim: "Ali Dini Rəhbərin söylədiyi fikir!" Sanki qanad açıb uçdu, qəhqəhə çəkib dedi: "Yəni on dörd ədəd qızıl sikkəsi, eləmi?" Çadramın altından başımı yelləyib, sözünü təsdiqlədim. Bunun səbəbini bilmək istəyirdi. Dedim: "Mehr insanı xoşbəxt eləməz!" Ona bununla bağlı bir hədis də oxudum: "Mənim ümmətimin ən yaxşı qadını, mehri daha az olandır!"

Bu dəfə sanki mən minbərə çıxıb xütbə edirdim. Söhbətimizi bitirməyə ürəyi gəlmirdi. Hiss elədim ki, yeni mövzuya keçməkdə çətinlik çəkir. Mənə üç yeni məktub yazıb gətirmişdi, uzadıb dedi: "Düzü, başımı kəssələr də əza heyətindən əlçəkən deyiləm". Çox həzz aldım. Bilmirəm o da bunu çöhrəmdən anladı, ya yox. Çünki elə mən də belə bir adam axtarırdım. Başqa deyəcək sözü olduğunu hiss etdim; sanki mızıldanırdı. Dedi: "Mən bir dirək axtarırdım. Sən gərək mənə dirək olasan, əyləc yox! Qadın hüseynci olsa, əri Züheyir olar!" Sonra Şəhid Seyid Müctəba Ələmdardan bir sitat gətirdi: "Sevdiyin insan üçün şəhadət arzulamalısan!"

İkinci hissə

Yəzd şəhərində tələbə və şagirdlərin etikafına rəhbərlik edirdi. Davamlı olaraq müxtəlif proqramlara qatılırdı. Üçgünlük etikaf bitdikdən sonra universitetin naməlum şəhidlər guşəsində nikah əqdi bağlamağı qərarlaşdırmışdıq. Hacı ağa Ayətullahi ilə danışmışdı ki, gəlib orada əqd xütbəsi oxusun. O da öz təklifini irəli sürüb demişdi: "Nikah əqdini Yəzddəki İmamzadə Cəfərdə bağlamanız daha yaxşı olar".

Ailələrimiz qərara gəldi ki, toy mərasimi iki dəfə olsun: biri Yəzddə, biri də Tehranda. Lakin o, etiraz edib dedi: "Bir sadə toy mərasimi keçirək, yetər!" O, böyükləri razı salmaq üçün

məni də işə qatdı. Əslində, mən də onunla həmfikir idim. Mən inadla valdeynləri razı salıb, onu istəyinə çatdırdım.

Gecədən sübhədək gözümə yuxu getmədi. Həyətdə oyan-buyana gəzişirdim. Bütün epizodlar, bütün minnətkeşlikləri bir film kimi beynimdən keçirdi. Cənab Qiraətidən belə eşitmişdim: "Evlənmənin 50 faizi araşdırıb-aramaqdır, 50 faizi də təvəssül. Təkcə araşdırıb-aramağa ümid bəsləmək olmaz, amma təvəssülə ümid bağlamaq olar!"

Qorxu və ümid arasında ilişib qalmışdım. Ürəyimə yatsa da, yenə də nigaran idim. Beləcə, mən də təvəssül etdim.

Mənimlə evlənməsi üçün ona xeyir-dua vermiş İmam Rzanın (ə) hərəminə zəng etdim. Gözlərimi yumdum. Salavat səsləri içində özümü hərəmdəki məzarın yanında hiss etdim. Zəvvarların səs-küyü içində ürək sözlərimi dilə gətirdim: "Biz səndən sənin özündən başqa heç bir şey istəmirik; Halvanı o kəsə ver ki, sevgini dadmayıb". Hər şeyi İmam Rzaya (ə) tapşırıdım.

Qulaqcığı qulağıma taxıb, rövzə dinləyə-dinləyə addımlayırdım. Otağıma gedib hədiyyələri ilə qurdalanırdım: namələm şəhidin

kəfəni, şəhidin kimlik nişanı... Məsciddən azan səsi ucaldı. Anam otağıma baş çəkib dedi: "Yatmamısan? Dur get, bir Quran surəsi oxu!".

Sübh tezdən, təxminən saat yeddinin yarısında xalam bizə gəldi. Anamla birlikdə nişan süfrəsi hazırlayırdılar. Oturub altdan-altdan onlara baxıb özüm-özümə deyirdim: "Görəsən, bütün bunlar doğrudan-doğruya baş verir?" Xalam donquldanaraq dedi: "Kömək eləmirsən, barı dur, öz paltarlarını yu!" Hamı nikah əqdinin tez oxunmasına tələsirdi ki, imamzadədə qələbəliyə düşməyək.

Onu kostyumla gördükdə məni gülmək tutdu. Bu adamın pencək-şalvar geyinəcəyinə heç kəs inanmazdı. O qədər sevinirdi ki, məni gülmək tutdu, zarafata dedim: "Sən kostyumunu geyinmisən, yoxsa kostyum səni?" Həyatım boyu yalnız ikicə dəfə onu kostyumla gördüm: nişanda və toyda. Qonum-qonşu, dost-tanış təəccüblə soruşurdu: "Axı niyə imamzadədə?"

Qohum-əqrəbamız arasında öz qızını bu sadəliklə ər evinə göndərəcək birisi yox idi. Sadə bir nişan süfrəsi açmışdıq. Süfrəyə çörək, pendir, göyərtili, qoz və Yəzd şərbəti düzülmüşdü. Həzrət Ayətullah Xameneinin hədiyyəsi olan Quran və

canamazı da süfrəyə qoymaq nəsb olduğuna görə çox şad idim. Ali Dini Rəhbər 2007-ci ildə Yəzdə gələndə adımı qeyd etmədən ona bir məktub yazmışdım. Bir müddət sonra onun dəftərxanasından evimizə zəng edib həmin məktubu yazan şəxsin kişi, yoxsa qadın olduğunu soruşdular. Anam dedi ki, qızım yazıb. Bir-iki həftədən sonra isə poçtalyon evimizə bir bağlama gətirdi.

Cənab Ayətullahi geniş bir kəbin xütbəsi oxudu. Qohumlar deyirdilər ki, biz indiyədək belə xütbə görməmişdik!

Bu vurhavurda dirənmişdi ki, onun şəhid olması üçün dua edim. Deyirdi ki, burada edilən dualar qəbul olur!

Ona çox başa salmaq istədim ki, bu fikrindən əl çəksin, xeyri olmadı. Elə hey deyirdi: "Sən mənim şəhadətimin səbəbkarısan. Mən buna dair əhd bağlamışam, şəhid olacağıma əminəm!"

Qohumlarım ilk vaxtlar tamam çaş-baş qalmışdılar. Kürəkənin əyin-başından tutmuş əqd xütbəsi oxunan məkanadək hər şey onlar üçün qeyri-adi idi. Onlar bu vaxtadək ruhanilərdən başqa heç kəsin belə uzun saqqal saxladığını görməmişdilər. Bəziləri onun din

tələbəsi olduğunu düşünürdülər. Atamın maddi durumunu nəzərə alaraq elə pullu ailələr mənə elçi düşmüşdülər ki, hamısına "yox" cavabı verib geri qaytarmışdım. İndi hamını bu sual düşündürürdü: Axı Mərcan bu adamın nəyinə vurulub ki, ona "hə" deyir? Bəziləri də nikah əqdinin oxunduğu yerə irad bildirməsələr də, mehr məsələsilə heç cür barışa bilməyib deyirdilər: "Cəmi on dörd qızıl sikkədən də mehr olar?!"

Həmişə nişan mərasimlərində əl çalındığını, camaatın şənləndiyini görmüşdüm. Məhəmmədhüseynin dostları isə Aşura ziyarətnaməsi oxuyurdular. Şənlik mərasimi dönüb oldu rövzə məclisi. Şübhəsiz ki, Allah işləri yoluna qoyur. Onlar da rövzəni bitirib, şənlənməyə, şeir oxumağa başladılar. Gözləri sevincdən parlayırdı. Dedi: "Sən mənim ürəyimin istədiyi kəssən. Kaş mən də sənin ürəyinin istədiyi kəs olum!" Daim dodağının altında deyərdi: "Şükürlər olsun Allaha ki, işim düzəldi; şükürlər olsun ki, istədiyim oldu; şükürlər olsun ki, hər şey mənim istədiyim kimi gedir, şükürlər olsun!"

Nikah əqdi haqqında rəsmi sənədi imzaladıqda əlim əsirdi. Heç bitirdimi?! Çoxlu sənəd imzalamalı olacağımı eşitmişdim, amma daha bu qədər olacağını düşünmürdüm. İmzalarım bir-birindən fərqli alınırdı. Altdan-altdan gülüb dedi: "Niyə əlin əsir?" Bir bax, bütün imzaların əyri-üyrü olub".

Əqd mərasimi bitəndən sonra gözəllik salonuna getdim. Özü dalımca gələcəkdi. Ailəsinin ağzı açıq qalmışdı ki, fotoatelyeyə gəlməyə necə razı olub. Bundan heç xoşu gəlməzdi. Görəndə ki, mənim xoşum gəlir, razılaşdı. Amma oraya gəldikdə vəziyyət dəyişdi. Üç-dörd saat deyildi ki, bir-birimizə məhrəm olmuşduq, hələ donum açılmamışdı, rahat deyildim. Zahirə görünüşünə görə bu qədər dindar olan bir adamın fotosəkillərdə gülüm deyə nə oyunlar çıxardığına fotoqraf xanım mat-məttəl qalmışdı. Həmin gecə Azad Universitetin naməlum şəhidlərini ziyarətə getdik. Sükan arxasında uca səslə oxuyurdu: "Ona nökr olmağımız nə sənin, nə də mənim əlimdədir; Hüseyin çox zəhmətimizi çəkmişdir!" Şəhidlərin qəbirləri yanında Aşura ziyarətnaməsi və Təvəssül duası oxumağa

başladı. Buraya uşaqlarla birlikdə gəldiyimiz və hər dəfə onu gördüyümüz günlər yadıma düşdü. Onun bu halı zarafatına belə səciyyələndirilə bilirdi: "Yenə gəlib atasından qalmış mirasın dalınca!"

Keçmiş xatirələrini açıb, özünə münasib bir qız tapmaq üçün bu şəhidlərə təvəssül etdiyini söylədi. Hətta mənə bu evliliyə razı salmaq üçün onlardan kömək də istəyibmiş. Evlilik söhbəti açılmamışdan əvvəl bir çox dostlarının gəlib mənim barəmdə onunla məsləhətləşdiyini söylədi; hətta ona demişdilər ki, onlar üçün mənə elçi düşsün, vasitəçilik etsin. Qəşş edib gülür, deyirdi ki, onlara münasib qız olmadığını söyləsəydim, indi deyəcəkdilər, bəs özün niyə onu alırsan? Onlara səni istədiyimi də deyə bilmirdim, çünki sənin "hə" deyəcəyin məlum deyildi. Sonra əlavə edib dedi: "Əgər İslam dini əl-qolumu bağlamasaydı, ürəyim səni yaxşıca döymək istərdi".

Evlilikdən əvvəlki qalmaqallar artıq bir zarafata və məzəli əhvalata çevrilmişdi. Həmin gecə şəhərdə nə qədər naməlum şəhid qəbri var idi, hamısını ziyarət etdik.

Nikah əqdi bağladığımız günün səhəri anasının xalasıgilə getdik. Orada da əhvalatın sonu gedib çıxırdı şəhidlik mövzusunə. O xanım bir şəhid arvadı imiş - Şəhid Müvəhhidin həyat yoldaşı.

Nikah əqdinin ertəsi günü imtahana getmədim. Məhəmmədhüseynin də günorta imtahanı var idi. Özünəinamla, dərş oxumamış imtahana yollandı. İmtahandan əvvəl dostlarından birinin yanına getdi ki, bütün dərş on dəqiqə içində ona danışsın. Maraqlısı da budur ki, o, imtahanını uğurla verdi. İmtahandan əvvəl zəng edib dedi ki, səni görməyə gəlirəm. Dedim ki, get, imtahanını ver. Telefon arxasından gülüb dedi: "Elə mən də imtahandan kəsilməmək üçün gəlirəm". Gəlib həyətin bir tərəfində dayandı. Bir neçə dəqiqə birlikdə söhbətləşdik. Yenidən bu cümləni təkrar etdi: "Sən mənim ürəyim istədiyi kəsən. Kaş mən də sənin ürəyin istədiyi kəs olum!" Getdi, dedi ki, imtahandan sonra tez qayıdacağam.

Nişanımızın ertəsi günü onun doğum günü idi. Ona hədiyyə almışdım: köynək, kəmər və odekolon. Bilmirəm neçəyə almışdım, amma

yadımdadır ki, hamısı brend mallar idi; çox pul vermişdim, cibim boşalmışdı.

Nahardan sonra bir tort və bir neçə şamla otağa girəndə təəccübləndi, gülüb dedi: "Mənim doğum günüdür? Sənin doğum günüdür? Ümumiyyətlə, kiminsə doğum günüdür?" Hədiyyə bağlamasını verəndə dedi: "Niyə üç dənə?" Gülərək cavabında: "Belə istədim!" - dedim. Köynəyin embleminə baxıb zövqümü qırmayacaq bir şəkildə zarafata dedi: "Daha sadəsini alsaydın da problem olmazdı!" Odekolondan bir qədər əlinin içinə vurdu. Ətrindən çox xoşu gəldiyi hər halından bəlli idi.

- Fransız ətri olması vacib deyildi, əsas odur ki, qoxusu gözəl olsun, - dedi, amma dəridən olan kəmərlər barədə bir söz demədi. Sonda gülüb əlavə etdi: - Daha yaxşı olmazdımı ki, bunlara çəkdiyən xərci verərdin mənə, mən də əza heyətimizə verərdim?!

İmtahanda uşaqlar göz-qaşla məni təbrik edirdilər, imtahanı bitirib bayıra çıxana qədər səbirləri çatmırdı. Tez kiminlə ailə qurduğumu bilmək istəyirdilər. Bunu bildikdə isə hay-küy salıb qışqırırdılar, eynilə xanım Əyyubi

"Məhəmmədxani sənə elçi göndərmək istəyir", - dedikdə mənim qışqırdığım kimi. Onları ələ saldığımı düşünürdülər, nə qədər and-aman edirdimsə, inanmırdılar.

Mənə zəng edib universitetin yanına gəldiyini söylədi. Qızlar da arxamca gəldilər ki, görsünlər, düz deyirəm, yoxsa onlarla zarafat edirəm. Universitetin giriş qapısının yanına çatanda dedim: "Budur, gözünlə görün! İndi inandınız mı? Odur, orada dayanıb məni gözləyir". Dedilər: "Yox, inanmadıq! Sən onun motosikletinə oturmaya adək inanmırıq!" Motosikletin tərkinə oturanda dönüb soruşdu: "Bu qoşun nədir, arxanca gəlib?" Uşaqların bərəlmış gözlərinə baxıb gülə-gülə dedim: "Gəliblər görsünlər ki, ərim, həqiqətən də, sənsən, ya yox".

Bunu da deyim ki, əvvəldə barəsində danışdığım motosikleti daha yox idi. Ümumiyyətlə, o motosiklet əza heyətinin imiş. Mən motosikletə minməyi çox xoşlayırdım, amma tam hicaba riayət edərək motosikletə necə minmək lazım olduğunu bilmirdim. Heyətin xanımları bunu mənə öyrətdilər. Düzü, evliliyimizdən əvvəl motosikletə minməmişdim,

cəmi bir-iki dəfə israrla dayım öz motosikletinə minməyə məcbur etmişdi, vəssalam.

Birlikdə onun tələbə evinə getdik. Zirzəmidə yerləşən bu evin tələbə evi olduğuna inanmazdınız. Daha çox şəbih göstərilən hüseyniyyəyə bənzəyirdi. Amma düzünü deyim ki, çox çirkli idi. Orada o qədər əzadarlıq keçirilmiş və yemək bişirilmişdi ki, qapı-divarından çirk yağırdı. Hələ mənə dediği sözə baxın: "Sənin xətrinə buranı təmizləmişəm!" Otaqların birinin bir küncündə bir dünya corab qalaqlanmışdı. Hansı tayın hansınkı olduğu bəlli deyildi. Məncə, hansı tayı gəldi, geyinirdilər. Otaqlar məhərrəmlik plakatları və şəhid şəkilləri ilə doluydu. Bu işindən xoşum gəldi.

Toy dəvətnaməsinin dizaynı və mətni üzərində çox götür-qoy etdi. Çoxlu sayda dəvətnamələrə baxdıq, heç birini bəyənmədi. Nəhayət, Ali Dini Rəhbərin öz əli ilə yazdığı bir cümləyə rast gəldi:

Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim.

Siz əziz övladlarımı qəlblərin, cisimlərin və talelərin qovuşması olan evlilik münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Seyid Əli Xamenei

Həmin əlyazmanı internetdən yükləyib kartına köçürdü. Bizim bu seçimimiz çapçıya çox qəribə gəldi. O dedi: "Mənim Ali Dini Rəhbərə dərin ehtiramım var. Amma hələ indiyədək elə bir adam görməmişəm ki, onun əlyazmasını toy dəvətnaməsində çap eləsin". Bir tərəfdən də israr edirdi ki, bunu dəvətnamədə çap etmək olmaz, gərək hazır mətnlərdən birini seçək. Məhəmmədhüseynin belə işlərdə səriştəsi var idi. Ona dedi ki, bu mətni Fotoşop proqramı ilə dəvətnaməyə salıb çap etmək olar.

Toy dəvətnaməsilə bağlı başqalarının fikirləri fərqli oldu; bəziləri bəyəndi, bəziləri bəyənmədi. Bizdən sonra başqa birilərinin belə bir dəvətnamə sifariş verib-vermədiyini bilmirəm, amma bir qapı açılmış oldu və qohumlarımızdan bir neçəsi öz kəbinlərini imamzadədə kəsdirmək qərarına gəldi.

Onun əvvəldən cehizlik əşyalarının çox olması ilə arası yox idi. Belə deyirdi: "Bu qədər taxta-şalban bizim nəyimizə gərək?" Mənsə hər bir vəchlə onu yola gətirməyə çalışırdım. Nişan üzüyü alanda iki ayağını bir başmağa dirədi ki, onun yerinə adi əqiq qaşlı bir üzük alağ. Yenə danışıqlar masası qurub, ağanı razı salmalı idik.

Ona dedim: "Gəl əqiq üzüyü sonraya saxlayaq, indi nişan üzüyü almalıyıq!" Nişan üzüyü aldı, amma Məşhədə ilk səfərimiz zamanı bir əqiq üzük seçdi və elə oradaca sifariş verib düzəltirdik.

Adət-ənənələrlə arası yox idi. Ürəyi necə istəyirdisə, elə də edirdi. Ailəsinin davranışlarından tam aydın olurdu ki, onlar Məhəmmədhüseynin min cür şərt irəli sürməsinə çox heyrətlənirlər.

Bir gün cehiz alanda satıcı qız mobil telefonumun ekranındakı şəklə baxıb soruşdu: "Bu, hansı şəhidin şəklidir?"

Gülüb dedim: "Hələ şəhid olmayıb; mənim həyat yoldaşımdır".

Get-gəlləri, danışib-gülmələrilə hamının diqqətini cəlb edə bilmişdi. Soyuq adam deyildi, insanlarla tez səmimi münasibət qura, dostluq əlaqələrinə yol açə bilirdi. Mənim nənəmlə də "cici-bacı" olub, get-gəl etməyə başladı. Arabir bir-iki gecə onlarda qalırdıq. Qövsvarı tavanı olan həmin qədim evlə artıq mənəvi bağ qurmuşdu. Tez-tez gedib qoyunlarına da baş çəkirdi.

Elə olmuşdu ki, qohumlarımızdan xeyli gənc evliliklə bağlı məsləhətləşmək üçün onun yanına gedirdi. Bəziləri gülüb deyirdi: "Sadə dildə danış, nə dediyini anlayaq!" Xalam qızı deyirdi: "İndi o, özünü Rəhimpur Əzğədi hesab edir!" Mən də məsxərə edib deyirdim: "Əzğədi tanıyırsan? O, onların Məhəmmədhüseynidir!"

Həqiqətən də, yekə-yekə danışır, amma sözünün sonunu buna gətirib çıxarırdı: "De görüm, ürəyinə yatıbımı?" Öz evliliyimizdən də çoxlu misallar çəkirdi.

Üçüncü hissə

Nişanımızdan bir ay sonra ümrə həccinə yollandıq. Səfərimiz ramazan ayına təsadüf edirdi. Oruc tuta bilməmiş üçün bir aylıq ümrə yerinə yetirdik. Həcc qrupumuz yeknəsəq deyildi: qoca, cavan, kişi, qadın. Biz bu qrupun ən gənc zəvvarlarından sayılırdıq. Məhəmmədhüseynin hərəkətləri yenə bizim digərlərdən seçilməyimizə səbəb olmuşdu. Mənə görə çox vasvasılıq edirdi.

Mədinədə dirənmişdim ki, Bəni-Haşim küçəsini tapaq. Oranı tanımırdı. Universitetimizin tarix müəlliminə zəng edib, ondan soruşdum. O, həmin yerin nişanələrini

dəqiqliklə təsvir etdi, Cəbrail qapısından Bəqi qəbiristanınadək həmin küçənin haradan başlayıb harayadək uzandığını gözəl anlatdı. Nə vaxt gedirdiksə, orada ərəblərin yatdığını, yaxud oturduğunu görürdük. Çoxlu rövzə oxuyurdu. Bəzən rövzə oxuyarkən Səudiyyə polisləri yaxınlaşıb etirazlarını bildirirdilər. Əlinə kitab almazdı, bütün rövzələri əzbərdən oxuyardı. Səudiyyəli məmurlar onu narahat edəndə rövzənin ortasında deyirdi: "Allah hamınızın atasına lənət eləsin!" Bir neçə dəfə Məscidül-həramda az qala həbs ediləcəkdə. Vəhhabilərlə söz güləşdirirdi. Belə şeylərin olmasını heç istəməzdim, amma bir tərəfdən də bilirdim ki, nəsihət versəm, onsuz da heç bir təsiri olmayacaq.

İkimiz də ilk dəfə idi Məkkəyə gedirdik. Bilirdik ki, ilk dəfə Kəbə evini gördükdə edilən üç dua qəbul olur. Tarix müəllimimiz demişdi: "Kəbə evini görməzdən qabaq, əvvəlcə səcdə edin, sonra öz istəklərinizi Allahdan diləyin və başınızı səcdədən qaldırın".

Başını məndən tez qaldırdı. Mənə dedi:

- Sən səcdədə qal! De ki, Allahım məni, bütün həyatımı və hər şeyimi Özünə həsr elə, İmam Hüseyinə həsr elə!

Gözlərim ilk dəfə Kəbə evini görəndə dedi: "Bir bax, Allah evi də Hüseyinə görə qara geyinib!"

Mən çox təsirləndim. Onun sözləri adamı silkələyirdi. Bütün təvafı rövzə zümzümə edərək yerinə yetirdi. Ətrafdakılar onun rövzələrinə ağlayırdılar. Səfa və Mərvə arasında səy edərkən, duaları oxuyub qurtardıqdan sonra da rövzə oxumağa başladı. Cövşən duasını, ya da həzrət Əlinin münacatını oxuyurdu, mən də onu müşayət edirdim. Ona dedim:

- İndi gərək belə deyək: "Xoş sənin halına, ey Hacər! O qədər oyan-buyana gedib gəldin ki, nəhayət, İsmailin üçün su tapdın. Kaş Rübab üçün də su tapılardı!"

Bunu deməklə sanki ona od vurdum, ucadan hönkürtü ilə ağlamağa başladı.

Dağda Hira mağarasına doğru üzüyuxarı qalxanda yoruldum, yolun yarısında əldən düşdüm. Dəqiqəbaşı oturub dincəlirdim. Məni ələ salıb dedi: "Nə tez qocaldın! Yoxsa tənbellik edirsən?" Ona dedim: "Mən öz ayağımla yol

gedirəm, istədiyim vaxt da oturub dincəlirəm; canım fəda Kərbəla şəhidlərinə ki, naməhrəm kişilər onlara gülürdülər!" Sanki ürəyinə bir ox sancdım! Oturub başını aşağı saldı, rövzə oxumağa başladı. Təvaf zamanı əllərini mənə sipər edirdi ki, heç kəsə toxunmayım. Var gücü ilə yan-yörəmi boşaldırdı ki, Həcərül-əsvədi öpə bilim.

Digərlərinə də kömək edirdi. Xeyli sayda yaşlı zəvvarlara kömək göstərmişdi. Bir şəhid anası qızı ilə həccə gəlmişdi, təvaf edib digər ayinləri yerinə yetirməyə çətinlik çəkirdi. Qızı bəzi işləri görə bilmirdi. Onlara çox əl tutdu; təvafa köməklik göstərməkdən tutmuş, şəkillərini çəkməyə qədər.

Bir dəfə müstəhəb təvaf əsnasında ətrafdakı camaatın bizə baxması diqqətimi çəkdi. "Görəsən, əyin-başımızda, geyimimizdə nə isə bir problemmi var?" - deyə düşündüm.

Qrupumuzdakı xanımlardan biri yeməkdən sonra məni bir kənara çəkib dedi: "Sədəqə çıxar! Xanımların hamısı səninlə ərindən, onun pərvanə kimi başına fırlanmasından danışır!" Sanki bir ana nəsihəti verib, gülərək dedi: "Eşitmisən, deyirlər ki, Allah sevgililəri bir-biri

üçün cüt yaradıb; onun nümunəsi sizsiniz!" Daim fotoaparata çaqqaçaq şəkil çəkirdi. Deyirdim, bura ziyarətə gəlmisən, yoxsa şəkil çəkməyə?

Düzbucaqlı formasında əqiq bir üzüyü vardı, üzərinə "Ya Zəhra" sözü həkk olunmuşdu. Onu Məkkədə bir yəmənliyə hədiyyə etdi.

Məkkəyə gedəndə dedi: "Daha gəlmək istəməzdim. Ta ki, səudilərin əlindən azad olanadək". Ümumiyyətlə, yalnız Məkkədə və ya digər yerlərdə deyil, evdə də elə işlər görürdü ki, axırı gedib Əhli-beytə, xüsusilə də İmam Hüseyinə bağlanırdı. Ona qarşı nifrətdən biganəliyə çatmağıma, sonra da onu sevməyimə səbəb olan amillərdən biri elə bu idi. Onun əza heyətinə dəlicəsinə bağlı olduğunun şahidi oldum. Hamı heyətin mərasimlərində iştirak etmək istəyir, amma əsas məsələ bundan ötrü nə qədər zəhmət çəkməkdir.

İslam İnqilabının Keşikçiləri Korpusundan aldığı ilk maaş 250 min tükən olmuşdu. Həmin pulların hamısıyla əza heyətinə yazılı plakatlar almışdı. Pərdə dükanından pərdəyə tikilən saçaqlar alıb, parça plakatlara tikdi və onları heyətə vəqf etdi.

Mehistan passajında çox olurdu. İmam Hüseyin (ə) üçün şeir tapmağa çox vaxt sərf edirdi. Şüarı bu idi: "Haramlardan çəkinmək, vacibata əməl etmək, Əhli-beytə təvəssül!" Təvəssül əsnasında şeir və rövzə oxuyardı. Bəzən ağı deyərdi. İkimiz olduqda uca səslə İmam Hüseyinlə (ə) söhbət edərdi. Yan-yörəmizdə kimsə olsaydı, pıçıltı ilə təvəssülünü davam etdirərdi. İmam Hüseyin (ə) üçün daha çox "ağa" ifadəsini işlədərdi. Hacı Mənsurun rövzələrinin aşiqi idi. Sinə vurma üslubunda isə daha çox Hacı Mahmud Kərimini sevərdi.

2011-ci ilin 29 martında Şəhid Məhəllati qəsəbəsinin Nur şadlıq sarayında toy məclisi keçirdik və Tehran şəhərində yaşamağa başladıq. Ailələrimiz köməkləşib Şəhid Məhəllati qəsəbəsində bizə bir ev aldılar. Oranı çox sevərdi. Bir müddət yaşayıb Tehranın digər yerlərini də görəndən sonra oranın, həqiqətən də, daha yaxşı yer olduğu qənaətinə gəldim. Həm dindar məhəllə, həm də sakit, səs-küydən uzaq bir yer idi. Qəsəbənin əksər məscidlərini piyada gəzib-dolaşmışdıq. Xüsusilə də, beş naməlum şəhid məzarının yanındakı Şəhidlər məqbərəsini.

Piyada gəzməyi və alpinizmi çox sevirdim. Bir dəfə birlikdə qəsəbənin ən hündür zirvələrinə qalxdıq. Qayıdanbaşı ayağım burxulanda çox narahat oldu. Gedib rentgen etdirdik. Həkim dedi: "Ayağının əzələsi bir az dartılıb. Gipsə salmağa heç bir ehtiyac yoxdur". Ertəsi gün mənə bir cüt gözəl ket aldı. Hərçənd maddi vəziyyəti elə də ürəkaçan deyildi, amma ümumilikdə, çox əliaçıq və ürəyiaçıq idi. Pul yığmaqla arası yox idi. Bu barədə heç düşünməzdi də. Alış-veriş zamanı bank kartından istifadə edəndə ödəniş çekini götürməzdi. Camaatın dayanıb ödəniş çekinə baxmaları ona qəribə gəlirdi.

Evi dəyişmək istəyirdi, amma deyirdi ki, mən heç vaxt kredit altına girmərəm! Atamın bizə bağışladığı "Pejo" maşınını "Suzuki" ilə əvəzləmək fikrinə düşmüşdü, amma görəndə ki, pulu çatmır, fikrindən daşındı.

Maddi sıxıntı çəkmirdik. Maaş alanda gündəlik xərclər, benzin pulu və s. üçün bir qədər məbləği götürüb, kartı mənə verərdi. Mən qəbul etməzdim, o isə deyərdi: "Sən mənsən, mən də sən! Fərq etməz ki!"

Doğrusu, mən daha çox atamın cibindən xərcləməyi xoşlayırdım, onun pulu ilə alış-veriş etməyə ürəyim gəlmirdi. Onun maaşının elə də yüksək olmadığından xəbərim var idi. Subay vaxtımdan bir kartım vardı, atam ona pul köçürürdü. Ərə getdikdən sonra da bu qayda davam edirdi. Bir çoxları deyirdi ki, pul yığmaq barədə heç düşünmür, iqtisadi səriştəsi yoxdur. Amma heç vaxt maddi çətinliyə görə problem yaşamadıq. Onun maddi vəziyyətindən xəbərim var idi deyə, bəzi istəklərimdən vaz keçirdim. Doğum günü, evliliyimizin ildönümü və bu kimi əlamətdar günlərdə rəsmi məclis qurmazdıq, sadəcə öz aramızda qeyd edib şadlanırıdıq.

Başımız gedərdi, amma heyətin məclisi getməzdi: Çizərdə yerləşən Rayətül-Abbas heyəti, Hacı Mənsurun Şah Əbdüləzim ziyarətgahında oxuduğu Kumeyl duası... Cümə günü axşamlar da Piruzi prospekti istiqamətinə gedib Qətlgah çuxuru heyətini mərasimlərində iştirak edirdik. Hətta Novruz bayramı gecəsi mərasim keçirən bir heyətdə yeni ili qarşılamağı tənzimləmişdik. Təsadüfən qarşımıza çıxan

rövzə məclisləri istisna olmaqla, əsasən, bu üç heyətin əza məclislərinə qatılırdıq.

Hacı Mənsur Ərzini çox sevərdi. Adı çəkildikdə belə deyərdi: "Allah məqamını ucaltsın!"

Cümə axşamları Şah Əbdüləzim ziyarətgahına getməyi tərk etməzdik. Bu bizim sabit proqramımız idi. Hacı Mənsur orada sübh namazından 2-3 saat əvvəl Kumeyl duası oxuyardı. Sübh namazını qılıb gedərdik kəlləpaça yeməyə. Özü demişkən: "Gedək kəlləpaça vuraq!"

Həyatım boyu kəllə-paçaya dilim də dəyməmişdi. Bütün ailə üzvlərim isə oturub "bəh-bəh" deyə-deyə yeyərdi. Faydası yox idi. Kəlləpaça süfrəyə gələndə ürəyim bulanırdı, iyindən halım pis olurdu. Bütün qab-qacaqlar yuyulub qurtarmayanadək halım düzəlmirdi.

İki-üç həftə gedib yalnız ona tamaşa etdim. Çörəyi suyuna batırıb elə iştahla ağzına qoyurdu ki, sanki aclıqdan çıxıb. Onun israrı ilə yalnız bircə loxma götürüb dadına baxmağa razılaşdım.

Dadı dilimə dəyən kimi, peşəkar xaşçı oldum. Kimə "kəlləpaça yedim, çox dadlı imiş, peşmanam ki, niyə indiyədək yeməmişdim", -

deyirdimsə, heç kəs inanmırdı. Deyirdilər: "Kim? Sən? Get, özünü ələ sal".

Evlilikdən əvvəl çox "pasterizə" idim; gərək hər şey tər-təmiz olaydı. Başımı da kəssəydilər, başqa ağzın dəydiyi şeyi yəməzdim. Evlilikdən sonra Məhəmmədhüseynlə oturub-durmağım məni çox dəyişdirdi. Kəlləpaçanın ən sevimli yeməklərimdən birinə çevrilməsi bir yana, hətta onun artığını da yeyirdim".

Baş ağrısı, xəstəlik, yaxud hər hansı bir problemimiz olduqda inanırdıq ki, heyətin məclislərinə qatılacaq, keçib gedəcək. O deyirdi: "Bütün ömrünün azuqəsini dini mərasimlərdə toplamaq olar!"

Məhərrəmlikdə bəziləri yalnız bir heyətin məclislərinə qatılmaqla kifayətlənirlər. O isə bir heyətin məclisindən çıxıb, digərinə yollanardı. Bir dəfə Aşura günü o qədər əzadarlıq etmişdi ki, bir neçə dəfə ağrıkəsici iynə vurdurmalı olmuşdu. Dedim ki, bu iynələr zərərli dir, o isə öz işində idi. Axırda sözü mü dinləmədiyini gördükdə ata-anama dedim ki, siz ona deyiniz. Lakin yenə də qulaq asmır, həm də çox narahat olurdu. Evidənsə, daha çox, heyətin mərasimlərində olmasını tərcih edirdim. Bu,

həm özü üçün, həm də digərləri üçün daha yaxşı idi.

Maşında da məddahların ifasını dinləyər, onlarla birlikdə oxuyar, bəzən sükan arxasında sinə də vurardı. Maşının şüşələrini qaldırıb səsini o qədər artırardı ki, telefonumuz zəng çalanda eşitməzdik.

Arzularından biri bu idi ki, evimizdə həftəlik rövzə məclisləri quraq, amma alınmırdı. Çünki evimiz kiçik, əşyalarımız isə çox idi. O deyərdi: "İki ev qədər taxta-şalbanımız var!"

Gəlingördü gününün səhəri dostlarından bir neçəsini dəvət etmişdi. Cəmi beş-altı nəfər idilər. Məclis qurdu. Gələnlərin biri hövzə tələbəsi idi. O, xütbə oxudu, digərləri məddahlıq etdilər. Aşura ziyarətnaməsi və Kisa hədisini də oxudular. Bu, öz evimizdə keçirə bildiyimiz yeganə məclis oldu. Hələ yaxşı xörək bişirməyi bacarmırdım deyə, şama pizza alıb gətirdi. Bunu da qeyd edim ki, ikimiz üçün çoxlu məclislər keçirərdik. Bir-birimiz üçün moizə edər, dad qataq deyə rövzə də oxuyardıq. Sonra da çay və ya qəhvə içər, yaxud dondurma yeyərdik. O deyərdi: "Bu yeyib-içdiklərimiz heyətidir!" Hər

çay süzüb gətirəndə deyərdi: "Gəl iki-üç sətir rövzə oxuyaq, məclisimiz rövzə məclisi sayılsın!"

Aşura ziyarətnaməsini oxuyub təfsir edərdik. Camieyi-kəbirə duasını son cümləsinədək oxumaqda israrlı deyildik, iki-üç səhifəsini oxuyur, mənasını izah edirdik. Ərəb dilini bildiyindən, mənim üçün tərcümə və şərh edərdi.

Ümumiyyətlə, yeyimcil adam idi. Heyətə gedəndə bir şey yeyər, qayıtdıqda da təbii meyvə şirəsi içər, dondurma və ya yemək yeyər, bəzən piyada Yəzdin Şəhidlər məzarlığına gedərdik; gedib-gələnədək ağzımız işləyərdi.

Hər zaman çalışardı ki, gedib restoranda yemək yeyək. Bundan çox xoşu gəlirdi. Mən yeyib-içən deyildim, amma evliliyimizdən sonra məni də yoluxdurmuşdu.

Qiyməplovu çox sevirdi, ondan aldığı həzz bir başqaydı; çünki bu xörək İmam Hüseyni (ə) və heyəti onun yadına salırdı. Heyətdə verilən ehsandan təbərrük üçün mənə də bir pay gətirərdi. Özüm xanımlar sektorunda məclisə qatılıb payımı götürsəm də, yenə də mənim üçün bir pay götürməyi xoşlayardı. Rayətül-Abbas heyətinin əzadarlıq məclisi sona çatandan

sonra əlində çay və qənd küçənin ortasındakı səkiddə dayanıb məni gözləyərdi. Çayla qəndi mənə verəndə hətta dindar uşaqlar belə dayanıb tamaşa edərdilər. Bir neçə dəfə yaşlı xanımların onu həvəsləndirdiyini, bəzilərinin isə öz ərlərinə: "Hacı ağa, bax, öyrən, yaşda da səndən kiçikdir" - dediyini görmüşdüm. Küçədə əl-ələ verib gəzən gənc ailələrdən çox acığı gələr, deyərdi: "Görəsən, bunların ev-əşiyi yoxdur?" Özü isə məhəbbətini belə ifadə edərdi, başqalarının fikrinə əhəmiyyət verməz, hətta deyərdi: "Başqaları da bu işləri öyrənməlidirlər!" O düşünürdü ki, İslamın xətkəsi ilə işləmək lazımdır. Atam ona deyərdi: "Bu qız ərə getməzdən əvvəl çox şıltaq idi. Biz deyirdik, ərə gedər, əri tərbiyələndirər. Amma sən onu daha da ərköyün elədin!"

Yeyimcil olmasına rəğmən, qarşısına yemək bişirməyi heç bacarmayan bir həyat yoldaşı çıxdığına görə bəxti gətirməmişdi. Amma özü bu işdə mahir idi. Mən bir az ondan öyrəndim, bir az da anamdan. Bozbaş, toyuq və makaron xörəklərinə söz ola bilməzdi, mərci şorbasını isə, tələbək illərindən heyətin məclislərinə bişirdiyindən, xanımlardan da yaxşı bişirirdi. Qayğanağı qayğanağa oxşamırdı, müxtəlif

məhsulları elə qarışdırırdı ki, içində hər şeyə rast gəlmək olardı.

Heç vaxt unutmaram, mən ilk dəfə mərciplov bişirəndə bilmirdim ki, mərcinin suyunu düyüyə tökməzlər. Düyünün suyu var idi, mən mərcinin də suyunu əlavə etdim, oldu betonplov! Süfrəyə qoyanda gülüb dedi: "Bircə şamı çatmır ki, ad günü tortu əvəzinə yeyək!" Qasığı batırmaq olmurdu. Onu aparıb quşlara tökdü, sonra da pizza alıb gətirdi.

Tikiş tikməkdə də mahir idi. Bir parça cırılanda, düymə qopanda, yaxud nəyisə tikməyə ehtiyac yarananda dərhal iynəni götürüb saplayar, deyərdi: "Uşaqılıqda anam müəllimə idi, məktəbə gedirdi, mən də daha çox nənəmin yanında qalırdım". Tikiş tikmək də o dövrdən yadigar qalmışdı.

Bizim daimi əyləncələrimizdən biri piyada gəzmək idi. Yolboyu cürbəcür çərəzlər alıb yeyərdik. Behişt-Zəhra məzarlığına getgəllərimiz də bir növ piyada gəzmək sayıla bilərdi. Cümə axşamı və ya cümə günü səhər çağı hazır yemək götürüb Behişt-Zəhraya gedər, günortadan sonrayadək gəzib-dolaşardıq. Bir

yerdə bənd olmazdı: bu şəhiddən o şəhidə, bu məzardan o məzara.

İlk dəfə naməlum şəhidlər məzarlığına gedəndə dedi: "Səninlə ailə qurmaq üçün sınımış şəhid başdaşılarını öz hesabıma düzəltməyi nəzir etmişəm". Bir gün sınımış daşlardan səkkizini yenilədi, bir gün də beşini. Dedim: "Bəyəm başdaşından şəhidə bir savab çatır?" Dedi: "Əgər bunlar sənin əzizinin başdaşı olsaydı, yenə bu sualı verərdin?"

Şəhid Çəmrana xüsusi sevgisi var idi. Ələlxüsus da onun münacatlarına. Şəhid Məhəmməd Əbdini də çox sevərdi. O, özünün kod adını "Əmmar Əbdi" qoymuşdu. Əmmar adını Rəhbərin "Əmmar haradadır?" ifadəsindən, Əbdini isə Şəhid Əbdinin soyadından götürmüşdü. Bəziləri belə deyirdilər: "Üzdən Şəhid Məhəmməd Əbdi və Şəhid Məhəmməd Müntəziri-Qaimə bənzəyirsən". Bu sözləri eşitməkdən həzz alardı.

Saqqal uzatmaqda ideali Şəhid Möhsün Dinşüari idi. İmad Müğniyə şəhid olanda, həqiqətən də, çox sarsılmışdı. Ev əşyalarımızı yerbəyer edirdik. Otağın dekorasiyasını dəyişdirmək istəyirdim. İşimiz dayandı. Bir

tərəfdən də çox sevinib dedi: "Halal olsun Müğniyəyə ki, hamını susdurdu!" Bir müddət idi ki, Rəsul Xəlilinin fotosəklini maşınına və otağın divarına vurmuşdu. Bütün şəhidləri diri hesab edir, deyirdi: "Onlar yaşayırlar, sadəcə biz görmürük!" Bütün şəhid başdaşlarına əl sürtüb, öpərdi. İsfahan və Yəzddə yanında heç kəs olmadıqda bəzən ayaqqabılarını çıxarıb ayaqyalın olardı, Behişt-Zəhrada ayaqqabılarını çıxardığını isə heç vaxt görmədim.

Şəhidlərin doğum və şəhadət tarixlərini oxuyanda başına döyüb deyərdi: "Gör bunlar necə səmərəli bir həyat yaşamışlar, amma mən bu yaşımda heç bir şeyə nail olmamışam!"

Keşikçilər korpusuna yenicə işə qəbul olunmuşdu. Toyumuzdan doqquz ay sonra hərbi təlim üçün İsfahana yollandı. Cümə axşamı və cümə günləri Yəzdə gələrdi. Ramazan ayında məni də on beş günlüyə özüylə apardı. İşdən ona bir mənzil verilmişdi. Səhər saat 8-də gedər, günorta saat ikiyədək təlimlərdə olardı. Mən günortayadək yatardım, sonra durub gündəlik Quran qıraəti ilə məşğul olanda o gələrdi. Bir az istirahət etdikdən sonra, bayıra çıxardıq, iftarı da bayırda edərdik. Piyada çoxlu yol gedər, gəzə-

gəzə gedib Təxteyi-fulad¹ və Şəhidlər gülüstanı məzarlıqlarını ziyarət edərdik. İsfahanın Otuz üç körpü və Xacu körpüsü kimi tarixi məkanlarına da baş vurardıq. Elə orada dilinə bir söz düşdü: "İmam və şəhidlər". Hər dəfə məni yola vermək istəyəndə "İmam və şəhidlər" deyərdi.

-Hara gedirsən?

-İmam və şəhidlərin yanına!

-Kiminlə gedirsən?

-İmam və şəhidlərlə.

Tədricən xarakterlərini öyrənirdim. İslam inqilabı dövrü, İzzətşahinin xatirələri və şəhidlərin həyatı barədə çoxlu kitablar oxuyardı. Şəhidlər barəsində həyat yoldaşlarının xatirələri əsasında yazılmış kitabları çox sevərdi: Çəmran, Himmət və Müdəqq. Hər zaman deyərdi: "Şəhid olsam, həyatım barədə kitabı Rəvayəti-fəth nəşriyyatının çap etməsini istərdim. Hətta "Ayın görünməyən yarım kürəsi" külliyyatının adını çəkib, həmin seriyadan bir kitab olmasını istədiyini söylədi. Bunu da qeyd etdi ki, nələri de, nələri demə. Şeirlərini kompüterdə yığıb bir

¹ İsfahanda Mirdamadın da dəfn olunduğu qədim qəbiristanlıqdır.

faylda saxlamış və demişdi: "Bunları da kitaba daxil et!" Hərəmiz ayrılıqda oturub kitab oxumağa adət etməmişdik. Özü demişkən, gərək ya onun oxuduğu kitabı oxuyaq, ya da mənim oxuduğumu. Bir kitabı seçib ucadan oxuyardı ki, mən də eşidə bilim. Yemək bişirməkdə özünü qabağa verərdi, amma mən çox vaxt təkbaşına biş-düş etməyə qoymazdım. Çünki hər şeyi tökübdə qayıdır və işim ikiqat artırdı. Ona deyirdim: "Sən kömək eləməsən, yaxşıdır!" Nizam-intizamlı deyildi. Doğrusu, belə şeylər onun üçün heç mühüm də deyildi. Sarıköklə düzün qapaqlarını səhv qoyardı, qab-qacağı mətbəx şkafinin üstünə elə düzərdi ki, dəvə öz yükü ilə orada itib-batardı.

Oruc tutanda da gərək birlikdə niyyət edib oruc tutaydıq. Ərəfə günü, Rəcəb və Şəban ayları kimi xüsusi vaxtlarda oruc tutmağı adət halına salmışdı. Bəzən obaşdanlıq hazırlayardım. Hər hansı səbəbə görə ikimizdən biri oruc tuta bilməsəydi, gərək oruc tutana yemək yeməyi təklif edərdi. Şərt kəsmişdik ki, o birisi də müstəhəb orucunu pozsun, beləcə savab qazansın.

Gecə namazları qılmaqda mənimlə işi olmaz, birlikdə qılmağa israr etməzdi. Mən demirəm ki, hər gecə durub gecə namazı qıldırı, xeyr, sadəcə hər imkan düşəndə, şərait münasib olanda gecə namazlarını buraxmazdı. Bəzən Şəf və Vitr namazları ilə kifayətlənərdi, bəzən yalnız bir səcdə ilə, amma elə də olurdu ki, gecə namazlarını bütün əməlləri ilə qıldırı. Belə deyərdi: "Ağa Behcət demişdir ki, gecə durub görsəniz ki, hələ sübh azanı oxunmayıb və səhərə sağ-salamat çıxdığınıza görə bircə səcdə belə etsəniz, yaxşıdır!"

Onun arxasında dayanıb camaat namazı qılmağı çox xoşlayardım. Hələ tələbəklik illərindən bunu təcrübədən keçirmişdim. O vaxtlar ki, onunla günlərin bir günü ailə quracağımız heç yuxuma belə girməzdi. Səyahətlərdə, universitetin naməlum şəhidlər güşəsinin kənarında kişilər qarşıda, biz də onların arxasında dayanar, onun pişnamazlığı ilə camaat namazı qıldırıq. Çox gözəl səsi və qiraəti var idi.

Evlənəndən sonra valideynlərimiz də bizə qatıldılar, onun arxasında birlikdə camaat

namazı qıldırıq. Namaza tez başlayanda mən bu ayəni oxuyardım: "Allah səbir edənləri sevər!"

Namazları ilk vaxtlarında qılmağa çox diqqət edərdi. Səfərə çıxanda zamanı elə tənzimləyərki ki, namaz vaxtı yolda olmayaq. Başqasının idarə etdiyi maşında gedəndə də yol kənarındakı namazxanalara və ya yanacaq doldurma məntəqələrinə çatanda, "burada saxlayın!" - deyərki. Qünutda, adətən, Quranın bu ayəsini oxuyardı: "Ey Rəbbimiz! Bizə zövcələrimizdən və uşaqlarımızdan gözümlərin işığı olacaq övladlar bəxş elə və bizi təqvalılara imam et!"

Bir cib Quranı var idi, bəzi vaxtlar klinikada, taksidə və digər yerlərdə fürsət düşdükdə açıb oxuyardı. Bəzən də mobil telefonunda Quran oxuyardı. Mobil telefonla oyun da oynayırdı; bir qarpızı barmaqla dilim-dilim etmək oyunu, qurbağa oyunu. Bəzi mərhələlərində mən də ona kömək edərdim. Özüm də bir mərhələdə qalanda məni oradan keçirirdi. Deyirdim ki, məddaha qulaq asa-asa oyun oynamaq olmazmı?! Axırda elə quraşdırdı ki, mən oyun oynadıqda oyunun əvəzinə, məddahın səsini eşidirdim.

Kinoteatrla arası yox idi, amma "İxrac olunanlar" filmini birlikdə izləmişdik. Filmə baxandan sonra oturub onu müzakirə etdik. Filmdəki bir personajın cəmiyyətdəki nümunələrinin siyahısını tutub nə qədər gülmüşdük!

Qarşısındakı adamı bir neçə görüşlə tanıya və zövqünü müəyyən edə bilirdi. Elə ilk günlərdən turşu lavaş üçün ürəyim getdiyini anlamışdı. Həftədə bir gün mütləq gül alıb gətirərdi. Müxtəlif güllərdən alardı; bəzən sadə, bəzən isə bəzədilmiş gül dəstəsi. Bir bağlama turşu lavaş alıb, yanına da pastila və ya qara qurut qoyardı.

Təzə-təzə vaxtlarda bir neçə dəfə gülləri küçədə əldə gülsatanlardan aldığını duyub demişdim: "Bu gülləri doğrudanmı mənim üçün almısan, yoxsa gülsatan uşaqlara yazığın gəlir deyə, aldın?"

Ondan sonra yalnız gül dükanlarından almağa başladı.

Onun ürək yandırdığını çox görmüşdüm. Çox vaxt küçənin kənarında dayanıb taksi gözləyənləri, xüsusilə ailələri öz maşınına mindirərdi.

Bir dəfə maşının baqajında bir ultrasəs müayinəsi lövhəsi gördüm. Ondan soruşdum: "Bu, kimindir?" Dedi: "Doğrusu, bir ana ilə oğlunu maşına mindirmişdim. Rayondan dava-dərman üçün gəlmişdilər. Pulları az idi, rayona qayıtmalı idilər".

Ehtiyaclarını imkan daxilində qarşılamaq üçün kartlarına müəyyən məbləğdə pul köçürmüş, 200 min tümən də özlərinə nağd pul vermiş, sonra qayıdıb onları xəstəxanaya aparmışdı. Mənə dedi: "Qadın o qədər sevindi ki, UZİ-nin cavabını unutdu, maşında qoyub getdi".

Sahibini tapmaq və ya ünvanlarını öyrəni b göndərmək üçün durub xəstəxanaya getmişdi.

Bəzən klinikaya gedib ehtiyacı xəstələrə yardım edərdi. Pulu olmadıqda isə günün yarısını gedib uşaqlarla oynayırdı. Bir yerə getməzdi, hər dəfə yeni-yeni yerlərə gedərdi.

Mənə hədiyyə vermək üçün bəhanə axtarırdı. Hansısa əlamətdar bir gündə əli aşağı olsaydı, görərdin ki, bir müddətdən sonra əlində bir hədiyyə bağlaması gəlib:

- Bu, sənin gecikmiş hədiyyəndir, - deyir. Yaxud növbəti əlamətdar gündə iki hədiyyə alıb

hesabı tamamlayardı. Misal olaraq, həzrət Fatimənin (ə) izdivac günü İraqa ezamiyyətə getmişdi. Gələndən sonra mənə bir ətir, bir də İmam Hüseyinin (ə) hərəmindən bir daş parçası gətirmişdi. Onları mənə verib dedi: "Bu daş sənin sovqatındır. Ətir isə həzrət Fatimə (ə) ilə həzrət Əlinin (ə) izdivac gününün qəzasıdır!"

Həmin ezamiyyət zamanı İraqda olan bütün müqəddəs məkanları ziyarət etdiyinə görə çox seviniirdi. Kazimeyində qaldığı yer İmam Kazimin (ə) hərəminə o qədər yaxın idi ki, pəncərəni açanda günbəzi görə bilirdi. Cümə axşamları Kərbəlaya gedəndə ona deyirdim: "Xoş sənin halına, bu ziyarətghandan o birinə gedib kef eləyirsən!"

Ezamiyyətdə olanda da quru təbrik yazmazdı, daş altından olsa da, bir gül tapıb şəklini çəkər, mənə göndərərdi. Bəzən də "selfi" fotolarından, yaxud mənimlə çəkdiyi şəkillərdən göndərərdi.

Hamısını saxlamışam, xüsusilə elçilik məclisinin hədiyyələrini: şəhidin kəfəni, kimlik nişanı və təsbehi. Şəhid axtarış əməliyyatlarından gətirdiyi hər bir şeydən övladım üçün bir yadigar da saxlayıram.

Axtarış əməliyyatlarını çox sevərdi. Evlənəndən sonra elə əməliyyatlara getməmişdi, amma keçmiş əməliyyatları barədə mənə çox danışmışdı. Deyirdi ki, rövzə ilə işə başlayır, rövzə ilə də bitirirdik.

Şəhid cəsədini tapdıqları an keçirdikləri halları barədə danışardı. Tam təfsilatını xatırlamıram, amma araşdırma əməliyyatlarına getməyi bir lütf olaraq dəyərləndirirdi. Dəfələrlə şəhid tabutları kənarında yatdığına görə qürur duyurdu.

Dördüncü hissə

İlk dəfə Məşhədə getdiyimizdə şəxsiyyət vəsiqəmizi aparmalı olduğumuzu bilmirdik. Hoteldə evli olduğumuza dair dövlət qurumundan mütləq rəsmi sənəd gətirməli olduğumuzu söylədilər. Həmin qurumun harada yerləşdiyini bilmirdim. Onun polis idarəsində yerləşdiyini gördükdə məni vahimə bürüdü. Araşdırma üçün ayrı-ayrılıqda polisin kabinetinə girdik. Bəzi yerlərdə məni gülmək tuturdu. Polis soruşdu: "Evinizdəki soyuducu hansı modeldəndir? Ata-ananın mobil telefon nömrəsi neçədir?" Sənədi alıb bayıra çıxanda

öyrənib bildim ki, sən demə, həmin sualları Məhəmmədhüseyndən də soruşmuşlar. İlk birgə ziyarətimizə "Babül-Cavad" qapısından başladığ. Bu şeiri oxudu:

Həyatini bir-birinə qataram, mənə cavab ver,
Bu yolçu bəzən divanə olsa, yaxşıdır.

Sən mənim canım, ağa, başımı kaşılarla qatma,
Qonaq ev sahibi ilə məşğul olsa, yaxşıdır.

Gülbəzin hamının olsun, "Babül-Cavad"
mənimki,

Mənim yerim meyxana qapısının arxasında
olsa, yaxşıdır.

Hərəmə daxil olmaq üçün izin duasını
oxuduq. Zalın girişində ayaqqabılarını çıxarıb
şükür səcdəsi etdi, sonra bir mənə baxdı, bir də
hərəmə:

- Ey mehriban! Bu həmin şəxsdir ki, düz bir ay
ona görə ayağını öpməyə gəlmişdim.
Minnətdaram ki, xeyir-dua verdin! Bundan
sonrası da sənin əlindədir, - dedi.

Adəti idi, Məkkə olsun, ya Kərbəla və ya
Məşhəd, "özünüz bilin" - deyib həyatını onlara
tapşırırdı. Qüds həyatının girişində də bu şeiri
oxudu:

Sənin hərəminin hər yerini, qapı-divarını gördüm,

Heç yerdə yazılmayıb ki, günahkar gəlməsin.

Bəzən qəfildən deyərdi ki, getdik Məşhədə. Əgər işinə görə problem olmasaydı, daha tez-tez gedərdik; xüsusilə çarter reysləri olanda.

Yadımdadır, istirahət günləri idi, Yəzdə getməyi planlaşdırmışdım. Anamgil hələ Tehrana köçməmişdilər. Bacısıgildə idim, zəng etdi: "Elə indi bilet aldım, gedək Məşhədə!" Mən də Allahdan istərdim: "Məşhəddən yaxşı hara ola bilər ki?!" Amma doğrusu, evliliyimizdən əvvəl heç vaxt qəfildən, oteldə yer rezerv etmədən Məşhədə getməmişdim. Amma gedəndə çox xoşum gəldi. Sanki hər şey İmam Rzanın (ə) öz əlində idi, özü hər şeyi bizdən yaxşı idarə edirdi. Hərəmdəki zalda ayaqqabılarını çıxarırdı. Diqqətini buna yönəldirdi ki, Həzrət Musa (ə) Tur vadisinə yetişəndə Allah ona belə buyurmuşdur: "Ayaqqabını çıxart!" İmam Rzanın (ə) hərəmini Tur vadisi sayardı. Hərəmin həyətinə daxil olanda salam və giriş iznindən sonra bir guşədə dayanıb İmam Rza (ə) ilə söhbət edərdi. Bir

qədər irəliyə gedəndə rövzə oxumağa başlayardı.

Gövhərşad həyəti ilə Cümhuri arasında, səhv etmərsə, "Göz yaşı otağı" kimi tanınan Şeyx Bəhai sığınacağında bir rövzə məclisi qurulmuşdu. Həmin otaq, bəlkə də, uzağı iki-üç ədəd 12 kv metrlik xalçayla döşənmişdi. Həngamə qopmuşdu. Bilmirəm o qədər adam həmin otağa necə sığışmışdı. Yalnız kişiləri buraxır, məclisin kişilərə aid olduğunu söyləyirdilər. Günortalar orada rövzə məclisləri keçirildiyini məhdud sayda şəxslər, o da əzadarlıq heyətinin uşaqları bilirdi. O məclisə çatmaq üçün qəsr qıldıqları zöhr və əsr namazlarını hərəmdəki zöhr namazı ilə qılmalı idilər. Bəlkə bu zaman otağa sığışıb, məclisdə iştirak edə bilərdilər. Qapı açıldığı vaxtdan oranın xadimi olan Hacı Mahmud qapını bağlayanadək üç-dörd dəqiqədən artıq çəkməzdi. Çoxları qapının arasında qalar, sıxlıq yaranar, xadim çox çətinliklə qapını bağlayardı.

Camaatın həvəsini, qaça-qaça özlərini məclisə çatdırdıqlarını bir neçə dəfə kənardan izləmişdim. Ona dedim: "Axı niyə yalnız kişiləri içəri buraxırlar? Mən də gəlmək istəyirəm!"

Belə görünürdü ki, Hacı Mahmudla salameleyki var idi. Gedib onunla danışdı. Bilmirəm onu necə razı sala bildi. Deyilənə görə, o vaxtadək oraya bircə qadının da ayağı dəyməmişdi. Belə qərarlaşdıq ki, kişilərdən qabaq tez içəriyə girim ki, heç kəsin diqqətini cəlb etməyim. Danışdığımız kimi, səhəri günü günorta vaxtı gedib içəri girdik. Otağın xüsusi aurası vardı. Adam istəyirdi, düz ortada oturub hönkür-hönkür ağlasın. Heç özüm də bilmirəm niyə! Mənəviyyatın dalğası adamı tuturdu. Deyilənə görə, neçə illər idi bu otağın taxta qapısı günortadan günortaya açılar, bir qrup adam gəlib rövzə oxuyar, göz yaşı tökübdərmiş. Bununla da qapı sabahadək kilidlənərmiş. Hətta Hacı Mahmud rövzə dinləyənləri tez bayıra çıxarardı ki, zarafat, qeybət və dedi-qodu etməyə fürsət olmasın.

Otağın başında bir qapı vardı, kiçik mətbəxə açıları. İki nəfər çətinliklə samovarın başında dayanar, məclis bitəndən sonra çay paylayardılar. Mənə elə gəlir ki, oranın bütün işlərini görən şəxs elə Hacı Mahmud idi.

Məndən ora girdiyimi başqa heç kəsə söyləməməyimə dair söz aldı. Həmin mətbəxdə

otağın damına qalxan bir neçə dəmir pillə var idi. Başqa bir şərt də qoydu: "Səsin əsla bayıra çıxmamalıdır! Ağlamaq istəsən, ağzını tut!"

Rövzə bitəndən sonra gözləməliydim ki, hamı çıxsın, sonra mən yuxarıdan enim. Rövzənin əvvəlindən sonunadək orada oturdum və söz verdiyim kimi, çadramla ağzımı qapadım ki, səsim eşidilməsin.

Aşağı səs-küy bürümüşdü. Bir nəfər rövzə oxumağa başladı. "Bismillah"ın "b"-sini demişdi ki, ucadan ağlaşma başladı. Beləcə, bu rövzə dildən-dilə dolaşmağa başladı. Bəzisi əvvəlki rövzəni davam etdirirdi, bəzisi də yeni rövzəyə keçirdi. O vaxtadək belə bir məclis görməmişdim. Hətta mətbəxdəki Hacı Mahmud belə çay süzə-süzə camaatla birlikdə ağlayırdı.

Bilmirəm, rövzəxanların ruhiyyəsinə görə idi, yoxsa camaatın, amma heç yerdə belə bir hal yaşamamışdım. Vəsf olunmaz bir səhnə idi. Yalnız bunu bilirəm ki, kişilərin ağlaşma səsləri məclisin sonunadək kəsilmədi. Elə ağlayırdılar ki, sanki cavan analarını itirmişdilər. Hər bir neçə dəqiqədən bir rövzə pik nöqtəsinə çatırdı və mən hər an yüksələn şivən səslərini eşidirdim.

Aşağıya enəndə Hacı Mahmuda dedim: "Gördünüz ki, sakit qaldım; icazə verin, sabah da gəlim!" Yazıq başını aşağı salmışdı. Bir qədər ara verib dedi: "Mən heç öz xanımımı da bura gətirməmişəm. Amma neyləyim!" Razılaşacağına inanmazdım.

Hərəmin xadimlərindən təbərrük istəməzdi. Deyirdi ki, imam özü zəvvarları görür, lazım olsa, özü xadimləri vasitəçi edər. İnanırdı ki, su anbarlarının suyu və hərəmdə aldığımız nəfəs elə imama məxsusdur. Bir gün rövzə başlamazdan əvvəl könlümə çay içmək düşdü. Dedim ki, çay olsaydı, necə yerinə düşərdi! Hələ rövzənin səsi gəlirdi. Xadimlərin biri bizə iki stəkan çay gətirdi. Çox ləzzətli idi.

Elə planlaşdırırdı ki, namazlarımızı hərəmdə qılaq. Gücü çatdığı qədər hərəmdə qalardı. Artıq yorulanda, yaxud mənim taqətdən düşdüyümü gördükdə deyərdi: "Daha oturmağımızın faydası yoxdur!"

Əlini məzarın zərihinə sürtməyə çox da israr etməzdi. Hərəmin həyətlərini dolaşmağı sevərdi, gedib hərəmin dövrəsinə fırlanardı; eynilə təvaf kimi. Camei-Rəzəvi həyətidən yola çıxar, sonra Kövsər, sonra İnqilab, daha sonra Azadi, sonra

da Cümhuri həyətlərindən keçərək yenidən gəlib çıxardıq Camei-Rəzəviyə. Bəzən də Qüds həyətinə, ya da polad pəncərələrlə üz bəz otaqlara girib oturur, dua oxuyar və münacat edərdi.

Beşinci hissə

Bir neçə dəfə İsfahana zəng etdim, cavab vermədi. Sonra özü əlaqə saxladı. Ona ata olacağını xəbər verəndə, məndən fərqli olaraq, qanad açıb uçmağa qaldı. Mən çaş-baş qalmışdım: nə sevincli idim, nə də kədərli. Cümə axşamı və cümə günləri məzuniyyət götürüb tez özünü Yəzdə çatdırdı. Bir tort qutusu ilə evə daxil oldu, ata-anasına zəng edib müjdə verdi.

Onsuz da bədxərc idi, ondan sonra isə daha betər oldu. Məni sevindirəcək şeyləri əsirgəməzdi: ətir, pastila və turşu lavaş

almaqdan tutmuş motosikletinə mindirib gəzdirməyədək.

Məni motosikletinə mindirib heyətin məclislərinə aparırdı. Hətta bir dəfə Tehrandə əmisinin motosikleti ilə Minisiti məhəlləsindən Behişt-Zəhraya getdik. Eşidən heyrətə gəlib deyirdi: "Dəli olmusunuz, nədir? Əl-ələ verib körpəni öldürmək istəyirsiniz?" Hətta planlaşdırmışdıq ki, səssiz-səmirsiz Quma gedək, amma atası hiss edib qoymadı. Motosikleti sürə-sürə oxuyub sinə vurardı. Şirin ab-hava idi, sevərdim.

"Cənnət gülü" kitabında yazılmış bütün tövsiyələrə mənimlə bərabər əməl edərdi. Ona deyərdim ki, bu göstərişlər anaya aiddir. Deyərdi: "Qoy olsun, mən də atayam, uzağa getmir ki!"

Çox fikir verirdi ki, hər kəsin əlindən yemək yeməyim. Əgər nə isə şübhəli bir şey yediyimi anlasaydı, bələdan qorunmaq üçün dərhal sədəqə verərdi.

Bir gün dedi: "Gedək Livana!" Həm ziyarətə getməmi, həm də ab-havamı dəyişməmi istəyirdi. O vaxt hələ İŞİD və bu kimi şeylər yox

idi. İlk dəfə idi Livana gedirdim. O, məndən qabaq da getmişdi, orada hər yeri tanıyırdı.

Hər gün piyada İki şəhid bağçası məzarlığına gedirdik. Örtülü, bəzədilmiş və çox səfalı yer idi. Ona deyirdim: "Kaş Behişt-Zəhraya da sutkanın istənilən saatında getməyə icazə veriləydi!" Oradakı şəhidləri mənə tanıtdı, İmad Müğniyənin və Seyid Həsən Nəsrullahın oğlunun necə şəhid olduğunu izah etdi. Hicabsız qadınları gördükdə sıxılardı. Onun narahatlığını üzündən oxuyurdum. Ümumiyyətlə, qohum-əqraba və dost-tanış arasında gözü pak və haramdan uzaq biri kimi məşhur idi.

Mənim zövqümə və təbiətimə uyğun olan hər şeyi almağa çalışardı. Oranın hər növ sendviçlərini və milli xörəklərini, hətta bütün xüsusi meyvələrini daddım.

Melitaya, Hizbullah müqavimət hərəkətinin muzeyinə yollandıq. Melitanı Livanda belə bir şüarla tanıyırlar: "Melita - yerin səmaya hekayəsidir".

Dağ yollarından və alma bağlarının kənarından keçdik; şəhid şəkilləri, Hizbullahın bayraqları, 33 günlük müharibədə dağılmış evlər. Parka bənzər bir ərazi idi. Daş parçaları ilə

döşənmiş keçidlərdən keçirdik. Hər iki tərəfdə hərbi texnika, silah-sursat yığıqları, tanklar və müxtəlif qurğular düzülmüşdü. Nümayiş olunan hərbi texnika arasında ən maraqlısı İsrailin lüləsi düyünlənmiş Merkava tankları idi. O biri tərəfdə narıncı rəngli divarda bir göyərçin şəkli və bir imza görünürdü. Bunun İmad Müğniyənin imza nümunəsi olduğunu söylədilər. Hizbullahın yerin 80 metr dərinliyində qazdığı məşhur tunelin girişinə yetişdik. Keçiddə yalnız mənimlə Məhəmmədhüseyn çiyin-çiyinə hərəkət edə bilirdik. Hündürlüyü də bizim boyda idi. İmam Xomeyni, Ayətullah Xamenei, Seyid Abbas Musəvi və müqavimət hərəkətinin digər komandanlarının çoxlu şəkilləri asılmışdı. Seyid Abbas Musəvinin namaz qıldığı yerə də nişan vurulmuşdu. Onun səsilə həzrət Əlinin (ə) Kufədə oxuduğu münacatı yayımlanırdı. Tuneldən bayıra çıxanda tikanlı məftillərin yanına getdik. Ora Livan-İsrail sərhədi idi. Məhəmmədhüseyn dedi: "Ən çətin savaş meşənin içindəki savaştır!"

Bir gün də Bəəlbəkə getdik. Əvvəlcə İmam Hüseyinin (ə) qızı Xulənin məzarını ziyarət etdik.

Onun belə bir qızının olduğunu ilk dəfə idi eşidirdim. Məhəmmədhüseyn onun əhvalatını danışdı dedi: "Kərbəla əsirlərinin karvanı bu şəhərə çatanda İmam Hüseyin qızı şəhid olur. İmam Səccad (ə) onu burada dəfn edir və nişan olaraq əsasını qəbrin baş tərəfinə sancır". Oranın möcüzələrindən biri də həmin əsanın bir ağaca çevrilməsidir. Həmin ağac hələ də məqbərənin yanındadır və ziyarətə gələnlər onu da ziyarət edirlər.

Ziyarətgahın səlahiyyətli şəxsi ilə harada tanış olduğunu bilmirəm. Onunla görüşüb xoş-beş etdi, sonra gəlib dedi: "Gedək damın üstünə!" Dama qalxıb şəkil çəkdirdik. Gülüb deyirdi: "Biz öz üzərimizə düşəni etdik, şəklimizi də çəkdirdik!"

Sonra Şis peyğəmbər (ə) kəndinə yollandıq. Dağın başında, yaşıllıq içində gözəl bir kənd idi. Həzrət Şisi (ə) ziyarət etdikdən sonra Hizbullahın ikinci baş katibi olmuş Şəhid Seyid Abbas Musəvinin məqbərəsinə yollandıq. Məhəmmədhüseyn dedi: "Xalq onu o qədər sevirdi ki, onun üçün məqbərə ucaltmışlar". Onun xanımının və uşaqlarının da qəbri həmin məqbərədə idi. Hamısı birlikdə bir maşında

şəhid olmuşdular. İsrail helikopteri maşınlarını raketlə vurmuşdu. Onların ailəliklə şəhid olmaları mənə gözəl göründü. Məqbərənin arxasında şəhidin yanmış maşınını da ziyarət etdik.

Naharı Bəəlbəkdə yedik. Mən Livan mətbəxini xoşlayırdım, o da çox iştahla yeyirdi. Allaha şükür etdi, sonra aşıpazı dua etdi, sonda: "Bəhbəh! Əcəb bir şey vurduq bədənə!" - söylədi. Tez gedib həmin xörəyin reseptini aldı ki, sonra özümüz evdə bişirək. Axşam namazını Rəsül-Hüseyn məscidində qıldıq. Ora Kərbəla əsirlərinin bir gecə qaldıqları böyük məscid idi. Orada İmam Səccadın (ə) ibadət etdiyi bir yer var idi. Başqa bir yerdə isə İmam Hüseyin (ə) mübarək başının saxlandığı söylənilir. Həmin yerdə oturub Aşura ziyarətnaməsini oxudu. Davamında da rövzə oxumağa başladı.

*Sənin başın nizələr üstə gedir,
Mən nizələr altında ağlayıb zarıyıram.*

*Ey mənim quyruqlu ulduzum!
Nizəyə sancılmış ən yaralı baş!*

*Qətlgahın yanına ağlar gəlmişəm,
Dedin, bacım, qayıt xeyməgaha.*

*Bir neçə dəqiqədən sonra gördüm bədənin
Qana boyanıb, başın da nizələr üstədir.*

*Ey kəfənsiz! Bu parçalanmış bədənlə nə edim?
Çadramla səni gərək kəfənləyim.*

*Mən gedirəm, amma canım sənindədir,
İllər boyu sənə məzarının şamıdır!*

Sonra nəfəsini dərib dedi:

"Bibican! Bibican! Mənim mehriban bibicanım!
Mən nigaranam! Bibican! Mənim qəddi-
kamanım!"

Livandan qayıdanda Suriyaya da getdik. Qaldığımız mehmanxana ilə həzrət Rükəyyənin hərəmi arasında çox da məsafə yox idi. Ora piyada gedərdik, həzrət Zeynəbin hərəminə isə maşınla. Həzrət Zeynəbin hərəminin mənəvi ab-havasını İmam Rzanın (ə) və İmam Hüseyin (ə) hərəminə bənzər gördüm. Ziyarətdən sonra səbirlə bütün görməli yerləri bir-bir mənə göstərərək məlumat verdi: Saatlar darvazası,

Əməvi məscidi, Şam xarabalığı, həzrət Zeynəbin xütbə oxuduğu yer və s. Tanımadığı yerləri isə Əməvi məscidinin işçilərindən və oradakı adamlardan ərəbcə soruşar, mənə deyərdi. Məhəmmədhüseyndən soruşdum: "İmam Hüseyin (ə) dodağına harda çubuqla vurublar?" Çox narahat oldu. Dedi: "Mən heç vaxt ziyarətə belə gəlməmişdim!" Gah mən rövzə oxuyurdum, gah da o.

Küçə-bazar atmosferindən çıxıb özümü o dövrə aparmaq, zehnimdə təsvirlər qurmaq istəyirdim ki, bir də gördüm Hacı Mahmud Kərimi Saat darvazasına daxil olur. Tək idi. Qolunu ağızına tutub özünə rövzə oxuyurdu. Halı xoş idi. Məhəmmədhüseynə dedim: "Get gör, onunla birlikdə hərəmə getməyimizə icazə verərmisi?" Özü demişkən, bazarın sonunadək bizi yola verdi. Bəstəboy, amma mənəviyyatla dolu idi. Hərəmə çatanda hiss etdik ki, tək qalmaq istəyir. Sağollaşdıq ondan ayrıldıq.

Yeddinci ayımda Yəzddə ultrasəs müayinəsini getdim. Həkim dedi: "Dölnün ətrafındakı maye çox azdır; tam istirahət rejimində dincəlməlisiniz!" Yenidən Yəzddə

qalası oldum. Gedib-gələrdi. Belə bir hal onun üçün çox çətin idi. Həmin vaxt səhra təlimlərinə gedirdi. İş yerindən manevrə və ya təlimlərə yollandıqda deyərdi: "Çöllüyə gedirəm!" Həmin vaxt şərait instituta getdiyi vaxtdan çox çətin idi. Deyirdi: "Yorğun-argın halda, səssiz-səmirsiz evə getmək əzab-əziyyətlidir! Sübhdən gedirəm işə, günortadan da sonra gəlirəm sənin olmadığın evə!"

Həkim mənə yola çıxmağı qadağan etmişdi; Tehrana gedə bilmirdim. Ultrasəs müayinələrim də çoxalmışdı. Mənə yavaş-yavaş bətnimdəki körpənin ağciyərində problem olduğunu anlatdılar. Dölnün ətrafında maye azalır, amma hara getdiyi bilinmirdi. Hərə bir fikir irəli sürürdü:

-Su ağciyərinə gedir!

-Ümumiyyətlə, ağciyərinə hava çatmır!

-Tez qeysəriyyə əməliyyatı olunmalısən!

Həkimlərin rəyləri müxtəlif idi. Biri dedi ki, uşaq dünyaya gələndə görkəmi qüsurlu ola bilər! Bir neçəsi də belə dedi: "Biz sənəd olaraq rəy verə bilərik ki, uşağı qanuni yolla abort etdirəsən!" Əsla belə təkliflərə təslim olmurdu. Bunu düşünmək belə, mənə əzab verirdi.

Ruhanilərlə söhbət edib şəriət hakiminin belə bir işə icazə verib-vermədiyi ilə maraqlandı. Ətrafdakılar deyirdilər ki, həkimlər belə deyirlərsə, şəriət hakimi də icazə verirsə, uşağı saldır; özün də rahat ol, körpə də! Amma razılaşmayıb deyirdim: "Uşağı saldırmaq üçün nə həkimə gedəcəyəm, nə də şəriət hakiminə!" Həkimlərin biri deyirdi: "Mən sənin yerində olsaydım, bu sözlərdən heç birinə təslim olmazdım; yalnız Allaha təslim olardım!"

Bilirdim ki, uşağı yaradan Allah onu xilas etməyə də qadirdir. Artıq ruh üfürülmüş olduğundan, onun abort edilməsini qətl sayırdım. Əgər bu işi görsəydim, ömrümün sonunadək özümü bağışlamazdım. Ətrafdakılar deyirdilər: "Siz hələ cavansınız, fürsətiniz olacaq!" Hər bir ünsiyyət məni özümdən çıxarırdı, belə söz-söhbətlər öldürücü idi.

Həkimlərin biri bizim dini simamızı da sual altına saldı, bizi çox yandırır-yaxdı, əsəbi halda dedi: "Siz deyirsiniz ki, İslam Respublikası olsun; deyirsiniz, canımız Rəhbərə fəda olsun; deyirsiniz saqqal olsun, çadra olsun. Əgər bütün bunlar olmasaydı, bu işə elə bu özəl klinikada rahatlıqla son qoya bilərdim. Siz ki bu

hökumətin müdafiəçilərisiniz, o zaman bunun bədəlini də ödəməlisiniz!" O, bizə dövlət xəstəxanasının həkiminin tibbi rəyi olmadan da abort edə biləcəyini bildirdi. Onun sözünü yarım qoydum, ayağa qalxıb otağı tərk etdim.

Özümü bir otağa qapadım. Mobil telefonumu söndürdüm, ev telefonunu şəbəkədən ayırdım, ata-anama da tapşırıdım ki, kimsə zəng edib mənim hal-əhvalımı soruşsa, telefonu mənə verməyin.

Hər həftə mütləq Yəzdə gəlməli idi. Məndən də artıq üzülürdü. Həm mənə görə narahat idi, həm də uşağa görə. Fikri dağınıq idi, elə olurdu ki, dəli kimi fikirli-fikirli səkidən yolun ortasına çıxırdı.

Mən çox düşünüb, belə acı bir hadisənin nə üçün bizim başımıza gəldiyinin səbəbini tapmaq istəyirdim. Elə bir təqlid müctəhidinin dəftərxanası qalmamışdı ki, zəng etməmiş olam. Hamısının sözü bir idi: "Keçmişdə heç bir şey axtarma, Allah yanında ən üstün məqam Ona təslim olmaqdır!"

Tibb elmində bu məsələnin həlli yox idi. Ya uşağı çıxarıb xüsusi cihaza qoymalı idilər, ya da o vəziyyətdə qalmalı idi. Həkim deyirdi:

"Həkimlik təcrübəmdə hələ belə bir halla qarşılaşmamışam. Çox qərribə bir xəstəlikdir! Reaksiyası normal uşaqdan da yaxşıdır, amma nələinsə tibbi olmadığını görürəm. Əlamətlərindən heç biri o birinə uyğun gəlmir".

Gecəyarısı bərk ağrı hiss etdim. Atam tez məni xəstəxanaya apardı. Məhəmmədhüseynin yanımda olmaması məni ağrıdan da çox incidirdi. Həkim elə bildi, uşaq ölüb. Hətta ultrasəs müayinəsində dedilər ki, ürəyi döyünmür. Canıma vəlvələ düşdü ki, görəsən, uşaq dünyaya gələndə ağlayacaq, ya yox. Həkim uşağın öldüyünü düşünüb məni qeysəriyyə əməliyyatı etdi. Əməliyyat otağında olub keçən hər bir şeyi, get-gəlləri, həkimin və tibb bacılarının söhbətlərini anlayırdım.

O, səhra təlimlərində idi. Deyirdi ki, sanki mənə ilham gəldi. Gecəyarısı mənə zəng etmişdi. Anam cavab verib xəstəxanada olduğumu söyləmişdi. Elə həmin an, məzuniyyət sənədini imzalatsadan dərhal Yəzdə üz tutmuşdu.

Körpənin ağlamaq səsi məni sakitləşdirdi. Rahat nəfəs aldım. Həkim uşağı ölü dünyaya gətirdiyimi, amma dünyaya gəldiyi an ağladığını söylədi. Uşağı görməyimə icazə vermədilər.

Həkim dedi: "Görməsən, yaxşıdır!" Dedim: "Məgər nəşə bir problemi var?" Dedi: "Yox, sadəcə olaraq qalmama ehtimalı çoxdur. Odur ki, onu görməsən, yaxşı olar!" Ayılıb özümə gələndə Məhəmmədhüseyni gördüm. Təxminən səhər saat 8 idi. Yorğunluqdan heç nəyə gücü qalmamışdı. O qədər ağlamışdı ki, gözləri qan kasasına dönmüşdü. Ona nə qədər desələr də ki, bura qadınlar şöbəsidir, buranı tərk et, heç vecinə deyildi. Əsəbləri korlanmışdı, hamıyla dalaşırdı. Gecə saat üçdə yola çıxmışdı. Deyirdi ki, heç bilmirəm, bura necə çatmışam.

Həkim xəstəxanadan çıxma sənədini imzalayanda dedim: "Uşağı görmək istəyirəm!" Yenə icazə vermədilər. Dedilər ki, əməliyyatdadır, indi gedin evə, sonra gəlib görərsiniz.

Məhəmmədhüseynlə anam onu görmüşdülər. Mənsə dördüncü, ya da beşinci gün gördüm. Digər uşaqlarla heç bir fərqi yox idi, çox normal, sadəcə bir qədər xırda idi. Çəkisi iki kilo yarım idi. Kiçik məsum gözləri də açıq idi. Qarnının tikişlərini görəndə ona yazığım gəldi. O, dünyaya gələr-gəlməz cərrahiyyə bıçağının altına girmişdi.

İki dəfə ağciyərini əməliyyat etdilər, amma gözlənilən nəticəni vermədi. Eyni vaxtda iki işi görə - həm nəfəs ala, həm də süd əmə bilmirdi. Xəstəxananın işçiləri deyirdilər: "Sən könlünü ondan çəkməyincə uşaq getməyəcək!"

Təklif və reseptləri yenə xora kimi canımı düşdü.

-Aparatla yaşayır. Aparatdan ayrılırsa, öləcək!

-Uşağı aparatdan ayırmağa razılıq verin. Həm öz xeyrinizə olar, həm də uşağın. Sağ qalsa belə, ömrünün sonunadək oksigen balonunu çiyində daşmalı olacaq!

Əgər aparatla yaşaması mümkün idisə, niyə onu aparatdan ayırmağa razılıq verməliydik ki?! 24 saat görüş icazəmiz var idi, amma nə mənim halım özümdə idi, nə də Məhəmmədhüseynin. Hər ikimiz hərəkətli meyit kimi özümüzü zorla ayaqda tutur, arabir gedib uşağa baş çəkirdik.

Çox qəribə idi, bir-iki dəfə reanimasiyaya gedəndə baş həkim demişdi: "Sənə ilham olur? Elə indicə uşağı yuxudan oyatdıq!" Birdən tibb işçilərindən biri:

- Bu körpə sakitdir, düz siz gəlib çatanda ağlamağa başlayır, - dedi, sonra əlavə etdi: - Elə bil iyləyib bilir ki, gəlmisiniz.

Məhəmmədhüseyn işini buraxmaq istəyirdi. Günü-gündən əriyirdi. Heyətdən çoxlu bayraq və plakat gətirib atamgildə otağa vurdu, həmin axşam həzrət Ümmülbəninin vəfatı münasibətilə məclis qurdu. Qonaqlar getdikdən sonra da özü oturub rövzə oxumağa başladı: həzrət Əli Əsgər rövzəsi, həzrət Rübab rövzəsi. Çoxlu sədəqə verdik, qurban kəsdik. Nişan və toy mərasimlərimizdə mənə hədiyyə edilmiş bütün qızıl zinət əşyalarını müqəddəs məkanlara ianə verdik. Deyirdilər ki, nəzir edin, uşaq sağalsa, verərsiniz. Biz bununla razılaşmırdıq. Məhəmmədhüseyn onlara qətiyyətlə anlatdı ki, biz bazarlıq etmirik!

Müəyyən saatlarda mənə deyilirdi ki, gedib körpəyə süd verim. Gedəndə isə bir damcı da südüm olmurdu. Azacıq süd yığılan kimi zəng edib deyirdim ki, gəlib süd verimmi? Deyirdilər: "İndi yox. İstəyirsənsə, gəl, başqa körpələrə ver". Məhəmmədhüseyn buna icazə vermirdi, bundan xoşu gəlmirdi.

İki dəfə o dünyaya gedib-gəldi. Xəstəxanadan evə buraxanda hamımız sevindik ki, üzü yaxşılaşmağa doğru gedir. O günədək gəlib körpəni görməyə razı olmayan atam evdə onu

gördükdə bir könüldən min könülə aşıq oldu. Pərvanə kimi başına fırlanırdı. Amma bu sevinc və fərəh hissləri bir neçə saatdan çox çəkmədi. Gördüm ki, körpə nəfəs ala bilmir. Getdikcə rəngi qaralmağa başladı. Hətta rahat ağlaya da bilmirdi. Axşamadək gözlədik, amma heç bir faydası olmadı. Nə isə olacağından qorxuya düşdük. Atam əsəbi halda dedi: "Uşağı qəsdən evə buraxıblar ki, evdə keçinsin!"

Tez uşağı xəstəxanaya çatdırdıq. Körpəni xəstəxanada yatırıb bizi evə göndərdilər. Hamının əhvalı pisləşdi. Onu evə gətirməyəndək heç vaxt keçirmədiyimiz qədər sıxıntı keçirdik. Atam evin ətrafında gəzişib ağlayır, belə deyirdi: "Bu uşaq bir gecə evə gəldi, hamını özünə bağladı, yazıq edib getdi!"

Məhəmmədhüseyn artıq getməli idi. Ramazan ayının əvvəlləri idi. Dedim: "Sən get, bir xəbər olsa, zəng edərəm". Gecənin yarısı xəstəxanadan mənə zəng edib uşağın vəfat etdiyini söylədilər.

Adamı dəli edəcək bir gecə idi. Əmirməhəmməd əlli gündən sonra ölmüşdü, hələ südüm var idi. Evdə gəzişir, ağlaya-ağlaya həzrət Rübab rövzəsi oxuyurdum.

Anam uşağın əşyalarını yığıb götürdü ki, gözlərim önündə olmasın. Şəkilləri, ultrasəs müayinələrinin cavablarını, bir sözlə, uşağı xatırladacaq nə vardısıa, hamısını çarpayının altına yığdı.

Məhəmmədhüseyn ata-anasıyla qayıtdı. Uşağa yas məclisi keçirmək istəyirdi: dəfn, üç, yeddi və qırx. Ailəsi dedi: "Körpə üçün belə məclislər keçirilməz!" Amma o, sözünün üstündə dayandı. Atası Yəzddə tanınmış ruhani olan Hacı ağa Məhdəvinejadla danışdı ki, onu yola gətirsin. Məhəmmədhüseyn onun sözünün üstünə söz deməzdi. Bir-birilə çox yaxın dost idilər.

Məndən soruşdu: "Bu məclisləri keçirməməyə razısanmı?" Onun halının çox pis olduğunu görüb yas məclislərindən vaz keçməsinə razılıq verdim. Dedi: "Elə isə heç kəs Xüldi-bərin qəbristanlığına dəfnə gəlməsin. Bütün işləri özüm görəcəyəm!" Yuyucu yerində uşağı dostlarından biri ilə birlikdə qüsul edib kəfənlədiyini gördüm. Hacı ağa Məhdəvinejad və iki-üç digər ruhani də dostları arasındaydı. Mənə söz vermişdi ki, uşağın cəsədi təhvil verilən vaxt xəstəxanaya getməsəm, onu

görməyimə icazə verəcək, özü də təkcə. Qüsul və kəfəndən sonra bir neçə dəqiqə birlikdə onun yanında oturdum. Körpəni çoxlu-çoxlu öpdük və həzrət Əli Əsgər rövzəsi ilə onunla vidalaşdıq; İmam Hüseyinin (ə) çarəsiz halda beşiyi xeymənin arxasına apardığına dair rövzəylə. Qorxurdum ki, uşağın başı üstə can verəcək. İndi anlaşırdım niyə "aman Rübabın ürəyindən" - deyirlər. Çalışırdım ki, çox səs salmayım. Bilirdim ki, mənim üzüldüyümü görsə, onun üçün daha ağır olacaq. Odur ki, bütün dərdimi içimə tökürdüm.

Cəsədi körpələr hissəsinə apardıq. Özü qəbrə endi. Çox dözümsüzlük edirdi. Rövzə oxumağa başladı. Hamı onun halından və oxuduğu rövzənin təsirindən ağlayırdı. Hacı ağa Məhdəvinejad rövzənin ortasında sözü ondan aldı ki, nəfəsini dərsin. Körpəni qəbrin içinə qoydu, amma özü çıxmaq bilmirdi. Heç kəs ona, "qəbirdən çıx" - deməyə cürət etmirdi. Qəfildən halı pisləşir, qışqırırdı. Atası ona yaxınlaşıb dedi: "Daha bəsdir!" Amma faydası olmadı. Mən də yaxınlaşıb yalvar-yaxar etdim, tez özümüzə gələ bildik.

Əmirməhəmmədin məzar daşı üçün özü şeir yazdı:

Mənim Ağam Hüseyn!

Mənə müsibət ver ki, səni hiss edim;

Əli Əsgərinin çat-çat olmuş dodaqlarını.

Balam yüz parça olmuş Əsgərinin rövzəsinə fəda olsun!

Mənə müsibət ver ki, sənin matəmini hiss edim.

Fiziki olaraq çox zəifləmişdim. Tez-tez gedib serum köçürməli olurdum. Məni evimizin yanındakı klinikaya aparırdı. Ora İslam İnkilabı Keşikçiləri Korpusuna məxsus klinika idi, kişi və qadın bölmələri ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərirdi, ona içəri keçməyə icazə verilmirdi. O da qışqırıb səs-küy salırdı. Ona deyirdim: "İndi mənimlə içəri keçsən, tez sağalacağam ki?" Deyirdi: "Bir saat sənsiz qala bilmərəm!"

Tibb bacıları ilə o qədər mübahisə etmişdi ki, nə vaxt getsəydik, artıq içəriyə keçməsinə icazə verirdilər.

Hər səhər işə gedəndə bir stəkan bal şərbəti düzəldər, çarpayımın yanına qoyub gedərdi. Mənə çox bağlı olduğundan, düşünürdüm ki,

görəsən, ezamiyyətlərdə mənsiz necə qala bilir? Getdiyimiz qonaqlıqlarda kişilərlə qadınlar ayrı-ayrı otaqlarda oturduqlarından, tez-tez mənə zəng vurub kəsər, mesaj yazardı. Elə yerdə oturardı ki, məni görə bilsin. İşarələrlə kimin yanında oturmalı, kiminlə söhbətləşməli, kiminlə dostlaşmalı olduğumu anladardı. Zəng və mesajları bəzən o qədər çox olurdu ki, camaatın içində məni gülmək tuturdu.

Altıncı hissə

Beynində nə kimi planlar qurduğundan xəbərsiz idim. Aləmi bir-birinə qatmışdı ki, İŞİD Suriyanı işğal edib, Əhli-beyt (ə) səhabələrinin və dostlarının qəbirlərini açıb dağıdır, ziyarətgahları viran qoymaq istəyir. Bunu canfəşanlıqla anladır. Ara qızıışanda isə sözünü bir cümlədə xülasə edib dedi: "Mən də getmək istəyirəm!" Sözünü ağızda qoyub dedim: "Yaxşı, get!" Sadəcə bunu soruşdum: "Neçə gün çəkəcək?" Dedi: "Ən çoxu, 45 gün!"

Çox həvəsli idi. Mən də vəcdə gəlmişdim. Evin hər tərəfində gəzib-dolaşır, itkin

düşmüşləri axtarış komitəsi kimi, yeməli şey axtarır, suxarı, nabat, hacıbadam və Yəzd şirniyyatından tutmuş qəhvə və pastilayadək əlimə nə keçirdisə, çantasına doldururdum. Anam da məndən geri qalmırdı; püstə və nabatları paltarların arasına dürtüb gülürdü. Dostlarından bir neçəsini xoş xatirələrlə yad edib dedi: "Bunları birlikdə yeyəcəyik". Birini ələ salıb dedi ki, qarşısına nə qoysan, qarınqulu kimi, udur!

Əlini tutub, gözlərimlə onu süzdüm. Sevincdən gözləri işıldayırdı. Gülərək zarafata dedim: "Elə sevincəksən ki, lap Suriyaya paxıllığım tutur!" Hərbi formasını çantaya qoyanda bir az etiraz edirəmmiş kimi dedim: "Ora çox yaxşıdır, ya burda çox pis keçir ki, bu qədər sevincəksən?" Barmaqlarımı sıxıb oxumağa başladı: "Biz Zeynəbin məqbərəsindən vaz keçmərik! Bütün sinəzənlərini özünə dayaq bil!"

Suriyaya ezam olunması bir neçə gündən çox çəkmədi. Bir gün xəbər verdi ki, yavaş-yavaş səfər əşyalarını yır-yığış etməlidir. Elə həmin gün zəng edib dedilər ki, hava limanına gəlsin.

Onun sübh namazını belə sürətlə qıldığını heç vaxt görməmişdim; sanki uçurdu. Ona dedim: "Narahat olma, gecikib qalmazsan!" Amma yadımdadır ki, durmadan soruşurdum: "Nə vaxt qayıdacaqsan? Neçə gün çəkəcək? Bax ha, burada bir arvadın olduğunu unutmayasan ha!"

Təyyarəyə qədər onunla getmək istərdim, amma iş yoldaşlarından utanırdım. Xudahafizləşib getdi. Arxasınca qapını bağlamağa ürəyim gəlmirdi. Getdiyinə inanmaq istəmirdim. Üzümdə gülüş qurudu. Hələ heç nə olmamış onun üçün darıxırdım; gülüşləri üçün, dəlilikləri üçün, ağlamaları üçün, rövzə oxumaları üçün.

Mobil telefonumun zəngi çaldı. Məhəmmədhüseyn idi. Məncə, hələ heç qəsəbənin gözətçi məntəqəsinə də çatmamışdı. Dəstəyi götürən kimi dedi: "Sənin üçün darıxdım!" Hava limanına çatanadək bir neçə dəfə zəng etdi. Hətta təyyarəyə minəndə belə zəng edib dedi: "Təyyarəyə minirəm, telefonum sönəcək. Son anadək səninlə danışmaq istəyirəm!" Elə mən də onunla danışmaq istəyirdim. Danışmaqdan doymayan nişanlılar kimi olmuşdum. Qorxurdum ki, bu tezliyə səsini

eşitməyəm. Danışığı kəsməyə ürəyim gəlmədi, dedim ki, özü kəsər. Sanki telefonun ekranından bir əl çıxıb gözlərimdən bərk yapışmışdı; gözlərimi adına dikib qalmışdım.

Birinci gecə yanımda olub xoruldamasını istəyirdim. Onu yatmağa qoymurdum; gərək əvvəlcə mən yuxuya gedəydim, sonra o yataydı; hətta ezamiyyətdən yorğun-arğın qayıtdığı gecələrdə belə.

Səhərədək gözümü telefonumdan çəkmədim; sönəcəyindən, yaxud bina evində dalğanın tutmayacağından ehtiyat edirdim. Yerimdə hey oyan-buyana çevrilirdim. Səhər tezdən Dəməşqdən zəng etdi. Kodla danışdı, nə demək istədiyini yaxşı anlaya bilmirdim. Çox üstüörtülü danışdı. Dalğa da yaxşı tutmurdu, bir neçə dəfə kəsilib yenidən qoşuldu. Bəzən doyunca danışmaq deyə bir neçə dəfə zəng etməli olurdu. İyirmi dəqiqədən sonra əlaqə kəsilirdi, yenidən zəng edirdi. Elə günlər olurdu ki, üç-dörd dəfə iyirmidəqiqəlik danışmalı olurduq. İlk vaxtlarda bəzən vayber və ya vatsapla bir-birimizə mesajlar göndərirdik. Teleqram şəbəkəsi açılanda çox yaxşı oldu. Artıq bir-birimizə səsli mesajlar göndərirdik. Beləcə bir-

birimizin səsini daha çox eşidir və hisslərimizi daha yaxşı ifadə edə bilirdik.

45 günlük ilk səfəri 63 günə qədər uzandı. Dişləri çürümüşdü. Diş həkimi olan dayısının yanına getdik. Dayısı dedi: "Niyə dişlərini fırçalamırsan?" Dedi: "Mən olduğum yerdə içməyə su tapılmır, deyirsən dişlərimi fırçalayım?!"

Bacım, qardaşım, yaxud hətta dostlarımdan biri hansısa yeməyi xoşlamayanda, naz edib yeməyəndə deyərdi: "Naşükürlük eləməyin! Camaat orada ağır vəziyyətdə yaşayır!"

İlk səfərindən sonra bəziləri ondan soruşardılar: "Sənin də ürəyin daşlaşıb? Sən də adam öldürmüsən?" Deyərdi: "Bunun ürəyin daşlaşıb-daşlaşmaması ilə nə əlaqəsi var? Birisi həzrət Zeynəbin hərəminə təcavüz etmək istəyirsə, onun elə öldürülməsi yaxşıdır!" Bəziləri soruşardı: "Onlardan neçə nəfərini öldürmüsən?" Deyərdi: "Biz öldürmürük, biz yalnız təlim keçməyə gedirik". Allah dostlarının hərəmlərini qoruması və yavaş-yavaş arzularına yetişməsi ona böyük həzz verirdi.

Çox həssas birisi idi. Bəzən deyərdim: "Sən yazıçı olsan, kitabların bestseller olar!" Bədi

ədəbiyyat oxumasa da, qələmi çox gözəl idi. Bədahətən şeir deyərdi. Tələbəlik illərində yazdığı şeirləri toplasaydı, indi bir kitab olardı. Çox ürəkdən yazardı. Deyərdim: "Heyf ki, yazdıqlarını yığıb saxlamırsan. Əgər saxlasaydın, şəhid olanda Avini kimi məşhur olardın!" Sözlərlə oynamağı çox gözəl bacarırdı.

Hər dəfə mənim iki fotosəklimi şəxsi əşyaları arasında aparardı: biri sənəd şəkli idi, biri də özünün çəkdiyi. Son ezamiyyətində şəkillərimdən bir neçəsini mobil telefonu ilə çəkib teleqram proqramıyla mənə göndərmişdi. Ona dedim: "Şəkillərimin şəklini niyə çəkirsən?" Dedi: "İstəyirəm telefonumda olsun!"

Müqəddiməsiz və ya namünasib vaxtda mesaj yollayanda bilirdim ki, başı qarışıqdır. Telefon əlimdən düşmürdü. Günün 24 saati gözüm ekranında idi; eynilə narkomanlar kimi vardış halını almışdı. Hər bir neçə dəqiqədən bir teleqrama baxırdım ki, görüm, qoşulub, ya yox. Mənim çoxlu şəklimi və videogörüntülərimi çəkmişdi. Çoxusunu çəkəndə heç xəbərim olmamışdı. Qəfildən mənə göndərərdi. "Nə gözəl idi keçən il bu vaxtlar!" yazıb səfərlərimizdə çəkdiyi şəkilləri göndərərdi.

Onun nəyin yolunda və hansı iş üçün getdiyini düşündükdə sakitləşirdim, bu fikir ayrılığa dözməkdə mənə kömək edirdi. Bəzən ona deyərdim: "Bəlkə sən və ya başqaları elə bilirsiniz ki, indi atamın evində çox rahatam, amma belə deyil! Heç bir yer adamın öz evini əvəz edə bilməz. Darıxma hissi də bitməyən bir şeydir!" Şirin çətinlik idi.

Heç vaxt işi barədə danışmazdı. Elə evdə də o cür idi. Çox bezdirəndə bəzi şeyləri danışib tapşırırdı: "Heç kəsə bircə kəlmə belə demə; hətta ata-anana da!"

Bunu da deyim ki, sonralar damarını tutmuşdum. Fənd işlədirdim. Bəzi məlumatları ağzından qaçıranda özümü çox təbii aparırdım, daha ruhumun mayallaq aşdığını anlamırdı. Bu fəndlə çoxlu şeylər öyrənə bildim. Hətta qonaqlıqlarda iş yoldaşlarının ailələri ilə birlikdə olanda cıncırımı da çıxarmazdım. Bilirdim ki, əgər bircə kəlmə belə söz çıxsas, tez hamının qulağına çatacaq və axırı elə özümə qayıdacaq. Bu sözləri ürəyimdə gizli saxlamaq olduqca ağır bir iş idi, amma çətinliyinə dəyərdi.

O deyərdi: "Əfqanıstanlılar əsl şiiyərlər!" Onların mərdliklərindən danışardı.

Söhbətlərindən tuturdum ki, pakistanlılar və iraqılılar onu sevirlər. Ona məktub da yazmış, ətir, üzük və təsbəh hədiyyə etmişdilər. Özü də məhərrəm və səfər aylarında ezamiyyətə gedəndə bir dünya yazılı plakatlar, bayraqlar alıb aparardı. Deyərdi: "Orda hətta sünnilər də bizimlə birlikdə əzadarlıq edirlər!" Yaxud deyərdi: "Mən ərəbcə rövzə oxudum, onlar da mənimlə sinə vurdular". Əzadarlıq heyətinin mənəvi atmosferi onun ürəyinə yatmışdı. Onun bu xüsusiyyətindən çox xoşum gəlirdi ki, istənilən vaxt özünə əzadarlıq dəstəsi qura bilirdi.

Az yatardı. Mən də gecələr oyaq qalardım. Hansısa bir iş dalınca getmiş olsaydı, həmin işin nəticəsini öyrənmək üçün oyaq qalıb gözləyərdim. "Bir iş görüb qayıdacağıq" deyəndə o saat anlayardım ki, əməliyyata gedəcəklər. Bu zaman isə bəzən 48 saat heç bir əlaqəmiz olmazdı. Bir dəfə internet şəbəkəsində gec onlayn olanda: "Niyə çevrə içi deyildin? Axı ürəyimə min cür fikir gəlir!" - deyə söyləndim. Mənə yazdı: "İlişib qalmışdım!" Şəhid olduqdan sonra anladım ki, mühasirəyə düşdüklerini

nəzərdə tuturmuş. Mənsə elə bilirdim ki, başı iş-gücə qarışır.

Mənə yazdığı bu sözləri də unutmaram: "Mənim vaxtımla sənin əzadarlığın eyni vaxta düşür. Ora gedəndə məni dua et!"

Bəzən başı ayılında uzun-uzadı yazışırdıq. Bir dəfə dedi: "Əgər orda ixlashlı olsan, iş dərhal düzələr!" Soruşdum: "Necə bəyəm?" Dedi: "O tərəfdə bir dünya adam var idi, biz isə bu tərəfdə heç on nəfər də deyildik. Amma Allah işləri işləri elə yoluna qoydu ki, bir dastan yazıldı". Sonra əlavə etdi: "O anlar çox çətin anlardır! Birisi şəhid olmaq istədikdə Allah ondan soruşur: "Səni aparım, yoxsa aparmayım? Dünyadan qopmaq istəyirsən?" Bu zaman həyatın bütün şirin anları bir film kimi gözlərin önündən keçir!"

Mən onun nəyi nəzərdə tutduğunu anlamırdım. Deyirdim ki, arvad-uşağından və canından vaz keçsən, məsələ həll olar.

Keçən il ramazan ayında televizorda Livanın 33 günlük müharibəsi haqda bir film nümayiş olunurdu. Mətbəxdə işləyirdim. Məni səsləyib dedi:

-Gəl bura. Gəl, səninlə işim var.

-Nə işin var?

-Deyirdin ki, bu dünyadan qopub ayrılmağı dərk edə bilmirsən; burda göstərilər.

Bir livanlı döyüşçü şəhadət əməliyyatına getməyə hazırlaşdı. İsraililər ətrafını mühasirəyə almışdılar. Onun hamilə xanımı gözləri önünə gəlirdi, qumbaranı çəkib partlatmaq istəyəndə əlləri əsirdi.

Bundan sonra onun ezamiyyətə getməsi mənim üçün qorxulu oldu. Amma özüm-özümə deyirdim: "Əgər getməlidirsə, onsuz da gedəcək, qalmalıdırsa da, onsuz da qalacaq". Cənab Pənahianın da təhlilinə müraciət edirdim: "Qədəhin dolmayınca səni heç yerə aparmazlar!" Bu cümlə fikrimi rahatlaşdırırdı. Eşitmişdim ki, cihad ölümə səbəb olmur; gərək ömür qədəhin dola. Ölümün vaxtı yetişəndə, harda olursan ol, öləcəksən.

İlk dəfə ön cəbhəyə yollananda çox sevinirdi, deyirdi ki, məni də oyuna aldılar. Nə demək istədiyini anlamırdım. Gəlib olub-keçənləri izah edəndən sonra isə canıma qorxu düşdü.

Ona "getmə!" demək istəyirdim. Əslində, dava-şavaya heç bir ehtiyac yox idi, elə şirin dillə onu fikrindən yayındıra bilərdim. Yenə də cənab Pənahianın sözləri məni sakitləşdirdi. O deyirdi:

"Bir ananın tək oğlu müharibəyə getmək istəyirmiş. Anası onun getməsinə çox çətinliklə razılıq vermişdi. Oğlu ilk dəfə evə qayıtdıqda daha getməyə qoymamışdı. Bir gün oğlan çörək almağa gedəndə isə onu maşın vurub öldürmüşdü". Cənab Pənahianın bu sözləri qulağımda idi. Ürəyimdə deyirdim: "Əgər ömür piyaləsi dolmuş olsa və xəstəlikdən, avtoqəzadan və bu kimi şeylərdən dünyadan köçsə, mən mane olmuş olaram. Əvvəlcədən mane olmayacağıma dair söz vermişəm!"

Suriyadan qayıdanda ona deyirdim: "Hacı Girinov olmusan! Hələ şəhidliyə layiq görülməmişən?" Cavabımda yalnız gülərdi. Son vaxtlarda boynundan iki kimlik nişanı asardı. Deyirdim ki, elə bilirsən, iki nişan asanda tez şəhid olacaqsan? Şəhid olmasını istəmirdim, onu ələ salmaq üçün deyirdim. O deyirdi: "Bu nişanların hər biri bir ezamiyyətə məxsusdur!"

Bütün ezamiyyət boyu atamgildə qalardım. Onlar mənim qaşqabaqlı halıma dözməli olurdum. Ürəyim başqa səbəbdən dolurdu, əsəbimi onların üstünə tökürdüm; eynilə uşaqlar bir bəhanə gətirib öz hirslərini analarının üstünə tökdükləri kimi. Onun üçün çox darıxırdım.

Atam evə zəng edib deyərdi: "Kiminsə nəyəsə ehtiyacı varsa, alıb gətirim". Sonra əlavə edərdi: "Dəstəyi verin Mərcana!" Məndən bir şeyə ehtiyacım olduğunu soruşanda deyərdim: "Hər şeyim var, təkəcə Məhəmmədhüseyn burda deyil. Bacarırsansa, onu gətir!" Bunu şiltaqlıq üçün demirdim, ciddi söyləyirdim. Atam gülüb mənə ürək-dirək verərdi.

Sonralar ata-anam üstüörtülü etiraz etməyə başladılar ki, ya ezamiyyətlərini azalt, ya da həyat yoldaşının əlindən tut, onu da özünlə apar. Çox soyuqqanlıqla dedi: "Problem yoxdur, getməyə bilərəm. Amma onda siz həzrət Zəhraya (ə) cavab verə biləcəksiniz?" Atam susdu, anamsa özünü saxlaya bilməyib ağlamağa başladı.

Məni aparması üçün münasib şərait yox idi. Özü demişkən, o çöllük-biyabanlıqda məni hara aparırsın? Bunu da qeyd edim ki, hər dəfə mesaj yazanda, yaxud zəng edəndə deyərdi: "Burada yeganə problemim sənin yoxluğundur! Bütün çətinliklərə dözmək olar, təkəcə səndən uzaq olmaqdan başqa!"

Bilmirəm, işilə bağlı vəziyyətə görə idi, ya başqa şeylərə görə, hər dəfə təkidlə deyərdi:

"Heç kəs səninlə əlaqə saxladığımı bilməsin!"
Yalnız anamın xəbəri var idi.

Olmadığı günləri sayardım. Hamı bilirdi ki, onun olmadığı gün və saatların dəqiq sayını qeyd edirəm. Bir dəfə bir xanım qayınanamdan soruşdu: "Neçə gündür gedib?" O dedi: "İyirmi beş gündür". Dedim: "Bir gün az dediniz!" Dedi: "Necə ki?" Dedim: "Keçən ay 31-dən idi".

Ətrafdakılar təəccüblənirdilər ki, sən Məhəmmədhüseynin qapının arxasında olduğunu necə bilirsən? Deyirdim: "Liftdən!" O, qapını çırpardı; qapının möhkəm örtülməsinin səsinə adət etmişdim.

Bir gün saç əkdirmək fikrinə düşdü. Yaxşı və mötəbər bir klinika axtarırdı. Qiymətlər təxminən hər yerdə eyni idi. Doğrusu, hələ evliliyimizdən əvvəl ona demişdim: "Kor və şikəst birisinə ərə gedərəm, amma keçələ əsla!" Rəfiqələrım deyirdilər: "Bəs sonralar saçı tökülüb keçəl olsa, necə?" Deyirdim: "Atasının və əmisinin başlarının arxasına baxsan, bəlli olar".

Mənim ürəyimi ələ alandan sonra saçının seyrəkliyini görməz oldum. Bu hekayət həmişə mənə Şəhid Çəmranın həyat yoldaşı Qadəni xatırladır. Heç inanılası deyildi, gülərdim ki,

bunu şişirdib deyib, axı adam öz ərinin keçəl olduğunu necə görməyə bilər?!

Maraqlı olan burasıdır ki, bir qəpik də pulu yox idi. Saç əkdirməyin qiyməti altı milyon tükən idi. Sonra şampun və cürbəcür mənasız şeylər də alınarsa, olar yeddi milyon. Dedim: "Bu qədər pulu hardan tapacaqsan?" Dedi: "Anama deyəcəyəm. Pulu alandan sonra da ya saç əkdirərəm, ya da bir yaraya vuraram!"

-Gedib saç əkdirəcəm, sonra da hamıya deyəcəm ki, sən belə xoşlayırsan! – dedi.

-Topu mənim tərəfimə at, amma sükut haqqını vermək şərti ilə! – deyib əlavə etdim: - Gərək getdiyini cəbhələrin savabına məni də şərik edəsən: Suriya, Kazimeyn və təlim üçün yollandığın o çöllüklər.

-Elə bu? Bunları istəsən də, istəməsən də, hamısı sənindir! -deyib güldü.

Ezamiyyətlər arasında gedib saç əkdirdi. Həkim deyirdi: "İlin başında tük bitməyə başlayacaq". Papaq taxacağı və krem sürəcəyi iki ayda Suriyada olmaq istəyirdi ki, dostlarından az adamın xəbəri olsun.

Arıqladıqda anam narahat olurdu, amma görürdüm ki, özü çox sevinir. Deyirdi: "Belə

daha yaxşı hərəkət edə və işlərimi görə bilirəm". Anam əsəbiləşir, ona zorla iki-üç dəfə artıq yedirdər, maça bozbaşı və buğda şorbası kimi qüvvətləndirici yeməklər bişirərdi. O, "yeyə bilmirəm!" deyəndə anam özündən çıxıb deyərdi: "Necə yəni yeyə bilmirəm?! Gərək yeyəsən ki, ətə-qana gələsən!"

Onun kəlləpaça xoşladığını hamı bilirdi, xüsusən də anam. Növbəti ezamiyyət vaxtınadək ona dəfələrlə kəlləpaça bişirərdi. Atam gülüb deyərdi: "Kaş bu Allah saxlamış həmişə burda olardı, biz də yeyib cana gələrdik!"

Atam ona deyərdi: "Sən burda olanda o danışır, gülür, yemək yeyir, amma sən olmayanda özünü çox pis aparır. Mən və ya anası bir şey deyəndə tez özündən çıxır, bizi əsəbiləşdirir. Amma sən səhərdən axşamadək ona nə desən, gülür!" Atam haqlı idi. Mən başımı qatmaq üçün əzadarlıq məclislərinə, gəzintiyə və ya ziyarətə gedirdim. Amma bunlar mənə sadəcə təskinlik verirdi, darıxma hissimi aradan qaldırmırdı. Bəzən də mobil telefonumla başımı qatırdım.

O, Suriyada olanda hər şey mənə onu xatırladırdı. Kimsə evinə dəvət edəndə, yaxud

süfrədə onun xoşlamadığı və ya əksinə, çox xoşladığı xörək olanda yadıma düşürdü. Hər hansı bir məclisə gedəndə yanımda olmadığından darıxmağa başlayırdım. Hər halda, insan bir şeyin dadını dadanda, ləzzətini hiss edəndə ondan məhrum olmaq çox çətin olur.

Məzuniyyət vaxtlarında olmadığı günlərin əvəzini çıxmaq istəyirdi; süfrə açar, yemək gətirər, süfrəni yığar, qab yuyar, əlimi ağdan-qaraya vurmağa qoymazdı. Oturub bircə-bircə paltarları ütülüyərdi. Bu işdə xüsusi məharəti var idi və heç kəsin ütüsünü bəyənməzdi. Nişanlı günlərimizdə bir-iki dəfə əlimin kənarının yandığını görüb demişdi: "Sən ütüləməsən, yaxşıdır!"

Tehranda olduğu zaman cəbhə yoldaşlarından birinin ailəsini ziyarət etməyimizi planlaşdırmışdı. Dostları arasında yalnız biri ilə sıx münasibətləri və get-gəli vardı. Bəzən elə olurdu ki, gecəni onlarda qalırdıq. Bəzən özləri olmurdu, biz xanımlar birlikdə qalırdıq.

Yenidən ana olmağıma razı olmurdum. Deyirdim: "Heç ağlına belə gətirmə! Həyatım

boyu uşaq və hamiləlik yükünün altına girm r m!" O isə tez-tez deyirdi: "Rəhbərin g st rişidir; buyurub ki, uşaqlarınız olsun!" Ona dedim: " r yin çox uşaq istəyirsə, gedib ikinci dəfə evl n  bilərsən!" O qədər pərt oldu ki, bıçaq batırsaydın, qan çıxmazdı. Dedi: "Neçə illər əziyyət  kmiş m ki, axırda başqa birisindən uşaqım olsun?!"

Fikrimi dəyişdirmək  c n nəyə  l atdısa, faydası olmadı. N  fiziki halım bunun  c n münasib idi, nə də psixoloji olaraq hazır idim.  mirm h mm din başı üstündə qocaldım. Adam yaralara d z  bilər,  unki gec-tez saęalır. Amma dil yarası bu tezliklə saęalmır. Buna görə yersiz b dx rcliy  başladı. Elə bilirdi ki, bununla fikrimi dəyişdirə biləcək. Maddi durumu buna imkan vermirdi, bununla belə gedib mənə bahalı brend çanta, ayaqqabı v  paltarlar alırdı. Heç bir faydası yox idi. Çox nazımla oynayrdı. Bilirdi ki, bunların heç birinə təslim olası deyiləm. Gördüm ki,  l çəkmir. Düşündüm, qarşısına elə bir şərt qoyum ki, yerinə yetirə bilməsin. Çox ölüb-bi dim, bildim ki, işi ilə əlaqədar olaraq xaricə s f r edə bilməyəcək. Çox dir n nd  ona dedim: "Bir şərtlə razı olaram ki, məni Kərbəlaya

aparasan!" Bəlkə heç özü də inanmazdı ki, işdən xarici səfərə icazə verələr. Amma o qədər get-gəl etdi ki, nəhayət, viza almağa nail oldu.

Bir müddət birlikdə gözəl keçindik. Birlikdə oturub Məfatih kitabından Kərbəla ziyarətinin qaydalarını oxuduq. İlk dəfə idi Kərbəlaya gəldim. O isə əvvəllər getmişdi. Orada ət yeməzdi, oaha çox qatıq, salat, düyü və bu kimi şeylərlə qidalanıb özünü doyururdu. Təberrük sovqatı və hərəmin bir daş parçasını aldıq. Məkkədən fərqli olaraq burada bazara getmədik. Vaxtımız yox idi. Vaxtımızı bazarda keçirməyə heyfimiz gəlirdi. Deyirdi: "Hacı Mənsur deyib ki, Kərbəlada alış-veriş etməyin. Bir şey almaq istəsəniz, Nəcəfə gedin". Bir tərəfdən də deyirdi: "Bu şeylərdən çoxunu elə Tehrandə da tapmaq olar. Yükümüzü niyə ağır edək ki?!" Hətta Məşhədə gedəndə də aldığı sovqat yalnız üzük və Seyid Cavad ətri olardı. Zirinc və zəfəranı da gəlib Tehrandan alardı.

Bütün dərdi-səri bu idi ki, hərəmdə bacardığımız qədər çox qalaq. Ziyarətnamə oxumaqdan, rövzə və təvəssüldən heç doymazdı. Gözünün yaşı bitəndə deyirdi ki, gedək otele.

Ziyarət qrupunda özünə oxşar bir dost tapmışdı; həm məddah idi, həm də pasdar. Qrupumuzun məddahlığını ikisi birlikdə edərtilər. Amma ziyarətə qrup halında getməyi xoşlamazdı, ikimizin birlikdə olmağımızı istəyərdi. Deyərdi: "Kim Kərbəlaya gedirsə, İmam Rzanın hərəmindən gedir!"

Qismət oldu, həzrət Abbasın (ə) hərəminin xadimi bizə yemək talonu verdi. Çox sevinib o həzrətin qonaq evinə getdik.

Bacımla analizlərimin cavabını götürməyə getdik. Cavab müsbət idi. Necə gözlədiyini bilirdim. Ezamiyyətdə idi. Zəng edəndə ona söylədim, çox sevindi. Gülürdü. Danışdığımız yerdə əlaqə kəsildi. Elə bildim, dalğa itdi və ya telefonunun şarjında problem yarandı. Yenidən zəng edəndə isə dedi ki, şükür namazı qılmaq üçün özüm kəsdim. O qədər sevincək idi ki, danışdıqlarımın yarısını eşitmirdi.

Həsərlə gözləyirdi. İraq və Suriyadan çağa geyimləri almış, hərəmdə zərihə sürtüb təberrük etmişdi. Gündəlik həyatda mənim qayğımı çəkərdi, hamiləlik dövrümdə isə daha həssas olardı. Doqquz aydan beşini yanımda olmamışdı və bütün o dövrü uzanaraq keçirmişdim. Əlimi

ağdan qaraya vurmurdum. Birinci hamiləliyim məni qorxutmuşdu.

Ürəyim çoxlu turşu lavaş və qara qurut istəyərdi. Adını eşidən kimi ağzımın suyu axardı. Ata-anam deyərdilər: "Yemə, qan təzyiqin düşər!" Məhəmmədhüseyn alar, məni çağırıb deyərdi: "Bura gəl, səninlə işim var!" Turşu lavaş və qara qurutu yavaşca mənə uzadıb gülə-gülə deyərdi: "Bizim arvadımıza bax! Narkomanlar kimi ona mal tapmalıyıq!"

Əzadarlıq məclislərində çox iştirak edə bilmirdim. İştirak etdiyimi görəndə sevinər və mənə təbərrük yeməklər alardı.

Çoxlu duaları oxumağıma, əməlləri yerinə yetirməmə kömək edərdi. Yanıma gələrdi ki, ikimiz birlikdə oxuyaq. Bəzilərini özü tək oxuyardı. Mənə çoxlu türbət verirdi ki, yeyim; xüsusilə ultrasəs müayinəsi və analizlərdən əvvəl. Özü Kərbəladan gətirmişdi, deyirdi ki, orijinaldır!

Uşağın adını əvvəlcədən seçmişdik: Əmirhüseyn. Bu, əslində, ilk övladımızın adı idi, amma sonra Tehran alimlərindən birinin təklifi ilə adını Əmirməhəmməd qoymuşduq. Alim

demişdi: "Adını Məhəmməd qoyun ki, Allah Öz lütfüylə ona şəfa versin!"

Məhəmmədhüseyn deyərdi: "Əgər dörd oğlum olsa, dördünün də adını Hüseyin qoyacağam!"

Anamın yardımıyla maşına mindim, yola düşdük. Maşının maqnitofonunu açıb rövzə oxutdu. Əli Əsgər rövzəsi idi. Xəstəxananın qapısındanək üçümüz də İmam Hüseyin (ə) südəmər balasına ağladıq.

Doğuşum özəl gerçəkləşdi. Xüsusi paltar geyinib palataya gəldi. Məncə, xəstəxana işçiləri onun lal-dinməz bir küncdə oturacağını düşünürdü. Amma əksinə, bir yerdə dura bilmirdi, çox qeydimə qalırdı. İşçilər belə dindar birisinin bu həddə dinc dura bilməməsinə məəttəl qalmışdılar. Mobil telefonu ilə videoçəkiliş edirdi. Tibb bacılarından biri dedi: "Kaş bu səhnəni çəkib başqalarına göstərə biləydik ki, baxıb ibrət alsınlar!"

Körpəni yuyundurmazdan əvvəl qulağına azan və iqamə oxudu. Elə oradaca, əməliyyat otağında, həkim və tibb bacılarının qarşısında onun üçün rövzə oxudu. Həzrət Əli Əsgər (ə)

rövzəsi idi. Sonra da körpənin ağzına İmam Hüseyin (ə) türbəti qoydu.

İsrar edirdi ki, gecəni yanımda qalsın. Şöbə müdiri dedi: "Siz buranın qadınlar şöbəsi olduğunun fərqləndə deyilsiniz?" Həkimini anamla birlikdə yanımda qalmasına razı saldı. Amma xəstəxananın müdiriyyəti icazə vermədi. Gecə saat 11-12-dək başımın üstündə dayandı. Onu zorla bayıra çıxartdılar. Səhər tezdən yenə peyda oldu.

Dəfələrlə ona demişdim ki, yeddinci gün uşağın saçlarını qırmaq müstəhəbdir. Razılaşırdı. Ona dedim: "Olmaya özün saçsızlıqdan əziyyət çəkirsən deyə ürəyin gəlmi?" Dedi: "Heyfimi gəlir!"

Əmirhüseyn hələ on üç günlük ikən, onu əzadarlıq məclisinə apardı. Həzrət Zeynəbin doğum günü idi. Hava çox soyuq idi. Əzadarlıq məclisində də izdiham vardı. Elə hey mənə deyirdi: "Uşağı həyətin daşına-divarına sür!" Özü də gəlib uşağı kişilər sektoruna apardı və həyətin daş-divarına sürtdü.

Körpə üçün iki dəfə ehsan verdi: bir dəfə ay yarımılığına qonaqlıq verərək, bir dəfə də həzrət Məsümənin (ə) hərəminə apararaq.

Qulağına azan və iqamə oxumaq üçün gücümüz çatan qədər hər kəsin yanına apardıq. Yəzddə Hacı ağa Ayətullahi və Hacı ağa Məhdəvinejadın, Tehranda da Hacı ağa Qasimiyan, Hacı Mənsur Ərzi və Hacı Hüseyin Mərdaninin yanına getdik. Birlikdə Hacı ağa Ayətullahigilə getdik. Söhbətlərini eşidirdim. Hacı ağa azan və iqaməni oxuyub bitirəndən sonra Məhəmmədhüseyn dedi: "İki gündən sonra ezamiyyətə gedirəm, hacı ağa, dua edin ki, şəhid olum!" Ürəyimi vahimə bürüdü. Hacı əlini Məhəmmədhüseynin sinəsi üzərinə qoyub dua oxumağa başladı, bitirəndə dedi: "İnşallah, vaxtı yetişəndə Allah sizi aparsın, Şəhid Səduqi, Şəhid Dəstğeyb kimi!"

Maşında ona dedim: "Gördünmü, hacı ağa da sənənin indi şəhid olmana razı deyil?" Başını qaldırıb dedi: "Bütün bu dediklərin doğrudur, amma mənim sözüm budur: "İmam Hüseynin Əli Əkbərinin aldığı ləzzəti Həbib almamışdır!"

Ezamiyyətə gedəndə Əmirhüseyn 47 günlük idi. Körpəsindən ayrılmaq ona çox çətin idi. Qapıya doğru bir neçə addım atır, yenidən qayıdıb ona baxır və öpürdü.

Ezamiyyətdə olanda Əmirhüseynin şəkilləri ilə onu incidirdim. Anbaan ona yeni-yeni şəkillər göndərirdim. Onu həvəsləndirmək istəyirdim ki, tez gəlsin. Hətta ağlama və qışqırıq səslərini də yazıb göndərirdim; valeh olurdu. Nə qədər öpüş "smaylikləri" var idisə, göndərirdi. Daim soruşurdu: "Ona yeməyə nə verirsən? İndi nə edir?" Ona "burada təkəm, tez gəl", - deyə gileylənəndə deyərdi: "Get, Allaha şükür elə ki, ən azından Əmirhüseyn sənin yanındadır. Mənim yanımda isə heç kim yoxdur!"

Deyərdi: "Əmirhüseyni bizim birlikdə getdiyimiz bütün heyətlərə apar!" Əmirhüseyni heyətə aparıb-gətirəndə, xüsusən də çanta və əşyalarını yerbəyer edəndə onu çox xatırlayırdım. Heç vaxt qoymazdı onun çantalarını götürüm; istər bir çanta olsun, istər üç. Anama deyərdim: "Gör nə tərs adamdır! Qoymur heç birinə əl vurum!"

Əmirhüseyn dünyaya gələndə vaxtımın böyük hissəsini doldurmuş oldu. Artıq günlər çox rahat ötüşürdü. Bunu da deyim ki, Əmirhüseynlə çox məşğul olduqca atasını daha çox xatırlayırdım və vəziyyət daha çətin olurdu. Əmirhüseynlə bağlı nəsə bir problem yarananda,

məsələn, soyuqladıqda, qızdırmalı olub titrədikdə, bu kimi adi xəstəliklər keçirəndə aləm dəyirdi bir-birinə. Həm Əmirhüseynə görə narahat olurdum, həm də ona xəbər vermək istəmirdim. Çünki bilirdim ki, fikri qarışacaq və psixoloji cəhətdən sarsılacaq. Gözləyirdim, sağalandan sonra deyirdim: "Əmirhüseyn soyuqlamışdı, artıq sağalıb".

Əmirhüseynin üç ay yarımılığında Suriyadan gəldi. İstəyirdi ki, görsün, Əmirhüseyn onu tanıyacaq, ya yox. Əllərini uzatdı ki, qucağına getsin. Uşağın başının ətrafındakı tüklərin töküldüyünü gördükdə maşınla qırmağa razılaşdı. Onu çox nəvaziş edərdi. Artıq öpməkdən keçmişdi, üz-gözünü yalayır. Deyirdim: "Yeməyəsən ha!" Elə hey deyərdi: "Mən, atam və oğlum yaxşıyıq!" Atasını dünyalar qədər sevərdi.

Evdə olduğu müddətdə Əmirhüseynin bütün işlərini özü görərdi: bezini dəyişdirməkdən və çimirdirməkdən tutmuş yedizdirməyə və mədə köpünü çıxarmasına kömək etməyə qədər.

Qarşımda durub ısrarla dedi: "Bu klipə bax!" Livanlı bir qadın şəhid olmuş oğlunun başı üstə

möhkəm dayanıb meydan oxuyurdu. Məhəmmədhüseyn dedi: "Əgər şaquli gedib, üfüqi qayıtsam, göz yaşı tökmə, bu qadın kimi möhkəm ol!" Bu kadrları o qədər göstərdi ki, ona qarşı məndə allergiya yarandı, bezib dedim: "Elə bilirsən, şəhadət elə-belə şeydi? Yaxşı, sən get şəhid ol, söz verirəm, möhkəm olacam!" Mənə nəsihət verirdi ki, şəhid olandan sonra necə davran, kimlərlə əlaqə saxla və s. Şəhid olmağı düşünürdü və ondan sonra üçün planlar qurmuşdu. Bəzən zarafata, bəzən isə tam ciddi şəkildə sözlərini söyləyirdi. O deyirdi: "Suriyada bu qədər qalmağım və az zəng etməyim buna görədir ki, ayrılığa alışaq!"

Dostunun dəfn mərasimindən qayıdıb:

-Üçaylıq uşağını qoymuşdular tabutun üstünə, -dedi, sonra əlavə etdi: -Mən şəhid olsam, sən uşağı tabutun üstünə qoyma, sinəmin üstünə qoy.

Bəzən özünün dəfn mərasimini imitasiya edərdik. Zəlin ortasında uzanardı, guya şəhid olub. Sonra gülə-gülə deyərdi: "Möhkəm ol!" Nələr etməli olduğumu tapşırırdı. Sözlərinə qulaq asmaz, yalandan ağlayardım ki, bir də belə "gülməşəkərlik" eləməsin.

Rəsul Xəlili və Hacı İsmayıl Heydərini çox sevərdi. Onlar şəhid olanda bir müddət onlar üçün şəkil, banner və s. hazırlamışdı. Şəhid olmuş yoldaşları üçün gözəl videoroliklər hazırlayar, gecənin yarısındanadək oturub bu işlərlə məşğul olardı.

Dəfnində və yas məclislərində istifadə edilməsini istədiyi şəkillərini də kompüterdə bir qovluqda toplamışdı. Biri yaşıl şal və eynəkdə başını aşağı saldıqı, biri də profildən olan şekli idi. Onu əsəbiləşdirib deyərdim: "Öz plakatını da hazırlasana!"

İncəsənət sahəsində gördüyü bütün işlərlə bərabər, gözəl xəttatlığı da var idi. Süls, nəstəliq və şikəstə xətlərini çox gözəl yazardı. Xəttatlığı daha çox tələbəklik dövründə səyahətlər zamanı özünü göstərirdi.

Şəhidlik haqqında danışanda gülmək üçün olsa belə, bəzən məni ağladardı. Özü demişkən, lap hind filmi olurdu. Bəzən də qıcıqlandırmaq üçün çağırıb deyərdi: "Şəhid Məhəmmədxaninin həyat yoldaşı!" Mən də çox tərslik edirdim ki, bir də belə eləməsin. Bütün işləri dondururdum. Məsələn, gəzməyə çıxanda onun bu sözüne görə

yerimdə oturub tərپənmişdim. Ona elə dərş verdim ki, bir də bu sözü dilinə gətirmədi.

Bir gün iş yerindən ailələri bir bayram mərasiminə dəvət etmişdilər. Qayıdanda öz narazılığını bildirdim: "Bu nə şənlik idi? Şəhid arvadları səhnəyə çıxıb sizdən bir adyal alsınlar deyə orda o qədər oturduq. O, sizin adyalınıza qalıb? Xacə Əmirinin "Sonuncu salam" melodiyasını qoyub camaatı ağlatmaq nə üçün idi ki?"

Səhnəyə çıxıb hədiyyələrimizi almalıydıq. Mən gedib almadım. Səhəri günü onun özünə verdilər, o da alıb evə gətirdi. Dedi ki, niyə gedib götürmədin? Od tutub yandım, hirslə dedim: "Milləti çörək dükanı kimi növbəyə düzmüşdülər ki, bir-bir çıxıb hədiyyə kartı alsınlar! Camaatın qarşısında çıxıb deyəydim ki, mən filankəsin arvadıyam, sonra da adının qarşısından qol çəkəydim? Mən onların qəpik-quruşuna möhtac deyiləm!"

Fikirləşdim ki, yaxşı oldu, məni bir də iş yerinə aparmaz; hətta dedi ki, şəhid olsam da ora getmə!

Yeddinci hissə

Həmişə getməyə tələsərdi. Amma bilmirəm bu dəfə niyə belə arxayın davranırdı. Əmirhüseynin kimliyini almaq üçün polis idarəsinə, sonra da internet kafeyə getdik. Dedim: "Niyə bu qədər arxayınsan? Bəyəm günortadan sonra təyyarən uçmayacaq?" Bayıra çıxanda gedib mənə böyük tort aldı. Dedim: "Bu nə münasibətilədir?" Dedi: "Doğum günüdür!" Əslində, doğum günüm deyildi. Anamgilə gedib birlikdə yedik.

Quranın altından keçirdim. Xudahafizləşib getdi, liftin düyməsini basıb geri qayıtdı, mənə çoxlu xoş sözlər deyib ürək-dirək verdi. Lift

gələndə gözlərini məndən çəkmədən mindi. Ona bir mesaj yazdım:

"Sənin mənə etdiyən lütfü anam etməmişdir.

Ey ata-anamdan mehriban olan Hüseyin!"

45 günü tamamlandı, gəlmədi. 60-70 gündən sonra zəng etdi ki, atamla gəlin bura, birlikdə tez qayıdaq". Qərara gəlmişdik ki, uzağı bir həftəyə bütün işlərini yerbəyer edib yanımıza gəlsin, sonra birlikdə İrana qayıdaq. Uşaqla yola çıxmaq çox çətin idi. Digər tərəfdən də, daha ayrılığa dözə bilmirdim. Öz-özümə dedim: "Əgər getsəm, oradan daha tez əl çəkər". Mesajlarından anlayırdım ki, işləri həddən artıq çoxdur. Çünki teleqrama çox gec-gec qoşulurdu; onda da namünasib vaxtda və tələsik. Çox az-az zəng edər və qısa danışırdı. Ona etiraz edəndə dedi ki, beş nəfərin işini görürəm.

Dalaşıb küsən adamlardan deyildik. Əvvəlcədən belə sözləşmişdik. Hələ elçilikdə mənə demişdi: "Həyatımızda küsmək adlı şey olmayacaq! Uzağı yarımca saat!" Adi mübahisələri ciddiyyə almazdıq. Küsməyimiz də gülməli olardı: Bu gecə Hacı Mahmud Kəriminin, yoxsa Hacı Mənsur Ərzinin məclisinə gedək? Çox ısrar edəndə mən küsərdim,

başlayardım ədəbazlıq etməyə. Çox vaxt elə bir iş görərdi ki, gülməkdən özümü saxlaya bilməyim. Deyərdi: "Barışıq! Barışıq!" Beləcə, söhbəti bağlayardı. Yox, əgər söhbət uzansaydı, gedib saatın qarşısında oturur, əlini çənəsinin altına qoyub deyərdi: "Vaxt getdi! Elə bu andan başladı". Yarım saata barışmalıydım. Deyərdi: "Söz vermişən, yerinə yetirməlisən!" Belə zarafatlarıyla küsüb-barışardıq.

Axır vaxtlar nə isə eyhamla danışardı. Teleqrama qoşulanda deməyə o qədər sözüm olardı ki, onun sözlərinə diqqət etməzdim. Elə hey yazardı: "Mən bir ömürdür ki, xəcalətliyəm. Xəcalətimin qarşılığı yoxdur. İmam Zaman mənə iş tapşırıb. Vallah, ilişib qalmışam. Məni halal et! Məni bağışla! Allah xatirinə! Xahiş edirəm!" Keçən ezamiyyətlər zamanı da deyirdi, amma bəlkə bütün səfər boyu yalnız bir-iki dəfə, bu səfərində isə teleqram və ya telefonla hər dəfə əlaqə saxladıqda bu sözləri təkrarlayırdı. Məndən çoxlu halallıq istədikdə deyərdim: "Bu oyunlar yerinə, dur, gəl bura!"

İmam Zamanın adını tez-tez çəkən adamlardan deyildi. Amma son ezamiyyətində açıq yazmışdı: "Həqiqətən də, o, buradadır!"

İmam Hüseyin Aşura günü öz tərəfdarlarının yerlərini göstərdiyi kimi, burda da eynilə elədir. Burda imamın iştirakını daha aydın hiss etmək olur".

Suriyada olduğum 29 gündə üç dəfə zəng etdi. Orada internetə çıxışım yox idi, teleqram əlaqəmiz kəsilmişdi. Çox hörmət və ədəblə danışırdı. Aydın olurdu ki, tək deyil, rahat danışa bilmir. Onu heç vaxt elə rəsmi şəkildə danışan görməmişdim.

Bəzən darıxanda keçmiş mesajlarını oxuyurdum. Görürdüm ki, sən demə, həmin vaxtlar mənə hər şeyi yazıbmiş, sadəcə mən tuta bilməmişəm. Bundan daha aydın yazı bilməzdi: "Mən şəhid olmazdan əvvəl Allah sənə səbir və dözümlük verəcək; Mən əminəm ki, sənənlə Əmirhüseyn başqa birinə tapşırılmışsınız".

Səfərim məhərrəm ayına təsadüf etmişdi. Çox çətin keçdi. Bir tərəfdən niyə bugün-sabah etdiyindən baş açma bilmirdim, bir tərəfdən də oradakı məhərrəmlik məclislərindən heç biri ürəyimə yatmırdı. Xüsusi vaxtlarda keçirilirdi, iki saatdan da çox çəkmirdi. Əvvəlki illərdə məhərrəm və səfər aylarında Məhəmməd-hüseynlə birlikdə vaxtımızın böyük hissəsini

əzadarlıq məclislərində keçirərdik. Üstəlik, ərəbcə başa düşmürdüm, yalnız Kərbəla faciəsi ilə bağlı məşhur cümlələri birtəhər anlayırdım. Tehranda qalmadığıma görə təəssüflənir, Ərbəini yada salıb sakitləşirdim; düşünürdüm ki, burada əzadarlıq məclislərində az olsam da, Nəcəf-Kərbəla arasındakı yolda əvəzini çıxaram. Qayıdanda Ərbəində həmin yolu birlikdə piyada getməyi qərarlaşdırmışdıq. Yadımdan çıxmaz, bazar günü mənə zəng etdi. Ona dedim: "Gəlməyəcəksənsə, açıq-açığına söylə, mən İrana qayıdım!" Dedi: "Nə olursa-olsun, gələn bazaradək özümü yetirəcəyəm!"

Bilmirəm, növbəti həftənin şənbə günü zöhr namazından əvvəl idi, ya sonra, gözlərim telefonda qalmışdı. Mənə söz verdiyindən, gələcəyinə əmin idim. Hələ bir gün vaxtı var idi. 28 gün idi onu görmək ümidilə qürbət eldə gözüm yolda qalmışdı.

Qayınatam gəldi. Otaqda gəzişirdi. Ona baxanda gözünü məndən yayındırırdı. Kresloda oturdu. Davranışları adi deyildi. Danışmırdı. Əmirhüseynə də yaxınlaşmırdı. Donub qalmışdım ki, görəsən, nə olub.

Qurani əlimə götürəndə birdən dedi ki, Hüseyin yaralanıb. Onun ardınca qayınanam qışqırdı: "Yox, şəhid olub! Əvvəlcə deyirlər ki, guya yaralanıb".

Başım Qurani üzərində quruyub qaldı. Alışib yandım. Dodağımı dişlədim. Gözüm yumuldu. Sanki bədənım saman çöpü kimi havada yellənirdi. Bilmirdim Qurani bağlayım, yoxsa surəni oxuyub tamamlayım. Şəhadət fikrini bircə an belə yaxın buraxmadım. Tez dəstəmaz alıb namaza durdum. Nəfəsim daralardı. Düşünürdüm ki, yaralanıb, bədənindən qan axır. Hələ indiyədək yaralanmamışdı. Ona görə də buna hazır deyildim. Ağlamağımın qarşısını ala bilmirdim. Çarəsiz durumdaydım, yalnız namaz qılırdım.

Qayınatam dedi: "Çamadanını hazırla!" Amma bacarmırdım, əl-ayağımı hiss etmirdim. Məhəmmədhüseynin kiçik bacısı əşyalarını yığışdırdı. Dalımızca maşın gələcəkdi. O şəraitdə namazımı tez-tez qılırdım. Daha nə namazı qılacağımı düşündüyüm yerdə qayınatam dedi: "Maşın gəldi". Çətinliklə paltarımı geyindim. Əmirhüseyni qucağıma götürməyə təqətim

qalmamışdı. Yadımda deyil, onu kim götürüb maşına gətirdi.

Yol uzandıqca uzanır, bitmək bilmirdi. Bilmirəm mənim səbrim tükənmişdi, ya başqa bir səbəb var idi. Tez-tez soruşurdum: "Niyə bu qədər yol gedirik, amma bitmir?" Hətta sürücü maşını saxladıqda əsəbiləşib deyirdim ki, indi ayaqyoluna getmək vaxtıdır? Dodaqlarım əsirdi, ağızım söz tutmurdu.

Nəzir etmək istədim ki, qanaxması tez kəsilsin. Beynim işləmirdi. Quran xətni, müstəhəb namaz, qırx gün ibadət, qurbanlıq, zikr... Kim üçün? Haraya? Qışqırmaq istəyirdim.

Əvvəllər bir neçə dəfə nəzir etmək istəmişdim ki, sağ-salamat qayıdıb gəlsin, amma buna qarşı çıxıb deyirdi: "Nə üçün? Mənim getməyimdə bir problem görmürsənsə, o zaman nəzir etmən doğru olmaz! Ən əziz adamını Allaha doğru yollayırsansa, daha bu nəzir nə üçündür? Onu həm vermək istəyirsən, həm də verməmək?"

-Çəmran şəhid olub arzusuna çatsa da, indi yaşasaydı, bəlkə də ölkə üçün daha yaxşı olardı, -deyirdim.

Razılaşmayıb:

-Heç əlaqəsi yoxdur! -deyər, Şəhid Avininin bu cümləsini oxuyardı: "Şəhadət təkölçülü bir köynəkdir, gərək adamın bədəninin ölçüsü ona uyğun gələ. Uyğun gəldisə, şəhid olacaqsan, əmin ol!"

Getməyin xeyrini əldən vermək istəmirdi. Deyərdi: "Hər şeyi Allaha həvalə et! Ata-ana övladının xeyrini istəyər. Allah isə Öz bəndələrini ata-analarından da çox istəyir!"

Qayınatamla qayınanam özlərində deyildilər. Öz-özünə danışır, ağlayırdılar. Əllərim o qədər əsirdi ki, Əmirhüseyni qucağıma götürə bilmirdim. Durmadan deyirdim: "Allahım, Özün bu işləri düzəlt! Əgər Sən istəsən, bir işarə ilə işlər düzələr!" Məhəmmədhüseynin qanaxmasına görə narahat idim. Qəribə bir ürəkbulanmam var idi, qaytarırdım. Bilmirəm stresdən idi, ya başqa şeydən. Qayınatam mənə ürək-dirək verib deyirdi: "Dedilər, yarası yüngüldür. Təyyarə ilə hava limanına gətiriblər. Ola bilsin ki, xəstəxanaya birlikdə çataq".

İnandırıcı idi. Başımı şüşəyə dirədim. Üzüm od tutub yanırdı. Şüşəni endirmək istəyirdim, amma əllərim işləmirdi. Gözlərimi yumdum. Nə isə bir meteor kimi başımdan keçdi. Sanki

gözlərimdə işıq yandırdılar. Bir nəfər başımın üstünü kəsib, Məhəmmədhüseynin səsinə bənzər bir səslə dilləndi:

Hərəmdən qətlgahadək Zeynəb səsləyirdi: "Hüseyn!"

Əl-ayaq çalırdı Hüseyn! Zeynəb səsləyirdi: "Hüseyn!"

"Allahım, axı niyə bu rövzə mənim dilimə gəldi?" – ağlayaraq ürəyimdə dedim. Anam və onun belə vaxtlardakı davranışı, rövzə oxuması yadıma düşdü. Nə vaxt bir problemlə üzləşsəydi, özü üçün rövzə oxuyardı. Göz yaşlarımın qarşısını ala bilmədiyimi görüb başladım rövzə oxumağa.

Bir yerdə maşını dəyişməli idik. Bunun səbəbini də bilmirəm. Qayınatam tez maşından düşdü. Bir gənc qarşımıza qaçdı, qayınatamı bağrına basıb gözlənilmədən dedi: "Başınız sağ olsun!" Nə baş verdiyini anlamadım. Bilmirəm bu güc mənə haradan gəldi ki, qaçaraq özümü qayınatamın yanına çatdıra bildim. Bir neçə nəfər onu dövrəyə almışdı. Ayaqları boşaldı, yerə oturdu. Heç bilmirəm naməhrəmlərin arasından necə keçib getdim. Hamının önündə yaxasından yapışdım. Gözlərini məndən

yayıdırıb başqa yerə baxırdı. Əlimlə çənəsini tutub üzünü özümə tərəf çevirdim. Kişilərin içində danışmaq da mənə çətin idi, o ki qala qışqırmağa. Dedim: "Mənə baxın!" Göz yaşları axmağa başladı. Əlimin arxası islandı. Ağlaya-ağlaya qışqırıb dedim: "Bəs deyirdin, yaralanıb?" Özünü ələ ala bilmirdi, yerə baxırdı. Ətrafındakı kişilər heç bir kömək göstərə bilmirdilər, yalnız ağlayırdılar. Yenidən qışqırdım: "Bəs deyirdin, qanaxması var - bunlar nə danışirlar?" Gözünün yaşını sildi, gözlərimə baxıb dedi: "Mən də indi bildim".

Yerə oturdum, başımı yol nişanının dirəyinə söykəyib ağlamağa başladım. Rövzə oxudum, onun Rə'sül-Hüseyn məscidində mənə oxuduğu rövzəni:

*Mən gedirəm, amma canım sənin yanındadır,
İllər boyu sənin məzarının şamıdır.*

*Bibican, bibican, bibican, qəddi-kamanım,
Bibican, bibican, bibican, nigaranam!*

Bibican, mənim mehriban bibicanım!

Sanki bütün sıxıntılarımı həmin an qayınatamın üstünə boşaltdım. Bədənim zəifləyib keyidi. Kiminsə məni sakitləşdirdiyini hiss edirdim. Bədənimdə güc qalmamışdı, amma ruhum yüngülləşmişdi.

Bizi hava limanına apardılar. Yavaş-yavaş özümü ələ aldım. Oyunlar ciddiyyə çevrilmişdi. Livanlı şəhid anasının filmi göstərirdi və "sən də elə möhkəm olarsan" - dediği günləri xatırladım. Verdiyim sözə əməl etmək vaxtı idi. Hamı bizi gözləyirdi. Artıq xəbər tutduğumuza görə təəccüblənirdilər. Öz aralarında, bizə yavaş-yavaş xəbər vermək üçün sözləşmişdilər.

Bir xanım mənə təskinlik verirdi. Sonra sakit oturduğumu görüb şok yaşadığını düşündü. Elə hey deyirdi: "Belə donub qalsan, lap üzülərsən. Ağla, çığır-bağır sal, ürəyini boşalt!" İki əlilə çiyinlərimdən tutub silkələyirdi: "Susma, bir söz de!"

Dedilər: "Şəhidin ailəsi getsin, özünü isə sabah sübh tezdən, ya da ən gec axşam gətirəcəyik". Mən iki ayağımı bir başmağa dirəyib dedim ki, Məhəmmədhüseynsiz heç yerə gedən deyiləm. Nə elədilərsə, xeyri olmadı. Həmin vaxt uçan təyyarə ilə qayıtmağa heç cür razı olmurdu.

Deyirdim ki, biz birlikdə qayıdacağımızı sözləşmişdik! Dedilər ki, şəhid hələ Hələbdə buz kamerasındadır. Dedim:

-Onu buz kamerasından çıxarıb gətirənədək gözləyəcəm.

-Cəsədi xüsusi bir təyyarə ilə aparacaqlar. Sən həmin təyyarədə donarsan. Ümumiyyətlə, qadın o təyyarəyə minə bilməz. Təyyarənin bütün ekipajı kişilərdir, - dedilər.

-Mənim onsuz qayıdacağımı başınızdan çıxarın!

Müxtəlif adamlar bir-bir gəlib məni razı salmağa çalışır, ısrarlı olduğumu gördükdə əliboş qayıdırdılar. Nəhayət, qayınatam belə bir fikir irəli sürdü: "Gəl səninlə bir şərt kəsək. Sən razı ol, indi birlikdə qayıdaq, sənə söz verirəm, danışib yoluna qoyacam, Məhəmmədhüseynlə düz iki saat tək qalacaqsan".

-Öz evimizdə, heç kəs olmadan, yalnız ikimiz!
– sevincək dedim.

-Gözüm üstə! – deyə qayınatam cavab verdi.

Təyyarədə yemək payladılar. Mənim boğazımdan isə su da keçmirdi. Hələ də Əmirhüseyni qucağıma götürə bilmirdim. İstəmədiyimə görə deyil, taqətim yox idi. Öz-

özümə zümzümə etdim: "Allah, Öz xatirinə! Yaradan Sənsən! Bilmirəm, bəlkə də, bəzi canları yalnız Sənin bildiyin xüsusi bir meyarla digərlərindən qiymətli xəlf etmişən ki, onları elə Özün də alırsan!"

28 gündən sonra evimizin qarajında anamı gördüm. Ayaqları hərəkət etmirdi. Göz yaşları axırdı, amma danışmırdı; elə bil, dili tutulmuşdu. Halsız vəziyyətdə özümü onun qucağına atdım. Getmişdim Məhəmməd-hüseynlə birlikdə qayıdam, amma gör necə qayıdış oldu!

Deyirdilər ki, keçirdiyi sarsıntıdan gözləri bərəlməmiş halda hamıya baxır. Çığırbağırırdım; heç ağlamırdım da. Bilmirəm niyə, amma sakit idim. Halım pisləşdi, evin tavanı başıma fırlandı. Heç nə anlamadım. Üzümə çilənən su damcılarında huşumu itirdiyimi güman etdim. Bir gün idi heç nə yeməmişdim. Bəlkə də, qan təzyiqim düşmüşdü.

Ağır bir gecə idi. Hamı yatırdı, mənə isə yuxu aparmırdı. Telegram mesajlarını oxumaq üçün otağa girib qapını bağladım. Əmirhüseyni anama tapşırdım. Heç kəsi və heç nəyi görmək

istəmir, tək qalmaq istəyirdim. Uzun fasilədən sonra teleqrama qoşulurdum. Ay, Allahım! Nə qədər mesaj yollayıbmış! Bir-bir oxumağa başladım:

“Səni ilk gördüyümdə o qədər gözəl idin ki, bir neçə gündən sonra fikirləşdim ki, gərək sənə aşiq olaydım.

Müharibə yaxşı bir şey deyil; bu istisna ilə ki, sən məni qənimət götürüb özünlə aparasan.

*Şəqqül-qəmərsən, möcüzəsən, tikkeyi-mah!
La həulə və la quvvətə illa billah!*

*Güldün, yanağına qəmzə düşdü,
Çaladan çıxdı qəlbim, quyuya düşdü.*

*Səni sevirəm! De ki, bu dəfə inandın!
Eşq mənim lügətimdə çörəkdən də vacibdir.*

*Gözlərinin çılğın dəryası nə gözəldir!
Ürəyinin dəryaya çırpılacağı yer buradır!*

*Sən mənim digər yarım deyilsən, bütünlük
özümsən!*

Təkcə bunu bilirəm ki, səni sevmək həyatımın anlarını, eşqin isə vücudumun zərrələrini qurur!

Məni bağışla və təbəssümünlə bunu mənə anlat. Çünki mənim ağlamağına əsla taqətim yoxdur.

Danladım onu. Getməzdən əvvəl məni arxayın edib demişdi: "Heç qabaqlar da ürəyimi səndən qopara bilmirdim, o ki qala indi Əmirhüseyn var ikən. Bu, əsla mümkün deyil!" Mən əmin idim ki, bu adam təbii əcəli ilə ölməyəcək. Çox təkrarlayırdı ki, şəhid olmasan, öləcəksən! Amma mən bu tezliyə gedəcəyini düşünmürdüm. Ona qibtə etdim. Son mesajları fərqli idi. Bilmirəm bu fərqlilik məhərrəm ayı ilə bağlı idi, ya başqa bir şeylə:

Səyyar heyətim var: telefonumdakı rövzələr!

Bu ziddiyyət əbədi olaraq ən şirin mərsiyədir,

Dünyanın ən baş ağasını Allah başsız qoydu.

Mən öləndə heç kəs dadıma yetməyəcək, Hüseyndən başqa.

Ey ata-anadan da mehriban Hüseyn!

Mənim mesajım ona çatmırdı. Onun mobil telefonunun harada olduğunu bilmirdim. Amma ona yazdım: "Nuşi-canın olsun! Ağan səni alıb apardı. Gördün, sonda brend oldun!"

Həç vaxt verdiyi sözə əməl etmədi. Bilmirəm, öz əlində idi, ya yox. Deyirdi ki, 45 günə qayıdacağam, amma 57 və ya 63 günə qayıdırdı.

Sonuncu dəfə ona dedim: "Görünür, yüzgünlük rekord yazmayınca qayıtmaq fikrin yoxdur!" Dedi: "Yox, arxayın ol, 100-dən aşağıda saxlayacağam". Bu sözünü tutdu: 99-cu gün qayıtdı. Amma necə qayıtmaq!

Söz verdiyi kimi, bazar günü qayıtdı. Evimizə gətirməyə icazə vermədilər. İki saatlıq söz verilən görüş oldu yarım saat. Onu görmək üçün ayağım bir yerdə bənd olmurdu. Bir tərəfdən necə bədənlə üz-üzə gələcəyimi də bilmirdim. Deyirdilər: "Yarasından qan açılmasın deyə, bədəninə dondurublar. İsinərsə, qan axmağa başlayacaq və onda cəsədi yenidən yuyulmalı olacaq". Belə görünürdü ki, nəşinin geriye göndərilməsi bir neçə saat çəkmişdi.

Dedilər ki, gəl şəhidlər məzarlığına. Qayınatam söz vermişdi ki, birlikdə tək

qalacaqsan. Bir tərəfdən də halımın pisləşəcəyinə görə narahat idi. Dedim: "Tək qalacağımı danışmamışdıqmı? Siz narahat olmayın, mən yaxşıyam".

Rahatlaşdım. Başı bədənində idi. Arzulayırdı ki, şəhid olanda ağası İmam Hüseyin (ə) kimi başı bədənindən ayrılısın. Alnı buz kimi idi: "Bəh-bəh! Ağanın zinəti oldun! Nuşi-can! Bu, sənin haqqın idi!"

Hər şeydən əvvəl qaşlarını düzəltdim. Bundan xoşu gələrdi, qaşlarını sıgalladıqda yuxuya gedərdi.

Əlimi saçının arasında dolaşdırdım; təzə əkdirdiyi saçının. Əmirhüseynlə oynayanda gülüb deyərdi: "Yolma! Bilirsənmi ki, atan hər tükə 500 min tümən xərc çəkib!" Heç bir il də olmadı...

Bədənini bürüdükləri sellofan örtüyü açmışdılar. Bir az da mən açdım. Onu əynindəki hərbi formada görmək istəyirdim, ancaq kəfənlənmişdi.

Məndən soruşdular:

-Kərbəla və Məkkəyə gedəndə axirət geyimi almamışdınız?

-Düzü, mən bir neçə dəfə demişdim, amma razılaşmamışdı. O deyirdi ki, mən şəhid olacağam; şəhidin isə nə qüslu olar, nə də kəfəni! – deyə cavab verdim.

Onu hərbi formasında dəfn etmədiklərinə görə narahat oldum. Bədəninə düz-əməlli baxmaq istədim. Cəsədi salamat idi, yalnız qulağının üstündən bir güllə dəymişdi.

Vaxt gəlmişdi. Xoşladığı bütün işləri gördüm, oyun oynaya-oynaya söylədiyi bütün vəsiyyətlərini yerinə yetirdim. Rahatca yanında dizi üstə oturdum, Əmirhüseyni də sinəsi üstə oturdum; eynilə özünün istədiyi kimi. Uşaq əlini onun uzun saqqalına atdı. Dedim: "Ya Zeynəb! Gözəllikdən başqa bir şey görmürəm!"

Demişdi: "Mənim cəsədimi görəndə hamıdan əvvəl de ki, nuşi-can". Uca səslə dedim: "Nuşi-canın olsun! Nuşi-canın olsun!" Onu öpür, öpür, yenə də öpürdüm. Həmin yarım saatda ancaq onu öpdüm. Ona dedim: "Bibi Zeynəb də İmam Hüseynin bədənini nizələr arasında tapan kimi öpmüşdü... Mənim salamımı ağaya çatdır!" Çiyinlərinə əlimi sürtdüm. Həmişə isti olan çiyinləri buz kimi olmuşdu.

Gözləri açıldı. Qayınatam gələndə elə bildi ki, əlim dəyib, yaxud öpəndə və ya oyan-buyana çevirəndə açılıb. Başım onu öpməyə o qədər qarışmışdı ki, gözlərinin açıldığına fikir verməmişdim. Qayınatam əlini gözlərinə çəkdi, amma yenə tam bağlanmadı.

Dedilər ki, gərək tabutu hüseyniyyənin içərisinə aparıq. Əl çəkə bilmirdim. 99 günlük ayrılıqdan sonra yarım saat nə idi ki?! Yenə dedilər: "Cəsəd dondurulmalıdır!" Elə hey "dondurulmalıdır, dondurulmalıdır" deyirdilər. Hər dəfə bunu deyəndə mən dəli olurdum. Şəhidin başı üzərindən ayağa qalxmaq üçün dizlərdə taqət olmalı idi, məndə isə yox idi. Etiraz etmədim. Dostlarının və qayınanamin vidalaşması üçün tabutu hüseyniyyəyə apardılar. Dodaqaltı dedim: "Ya Zeynəb! Yenə şükürlər olsun Allaha ki, məni deyil, cənazəni aparırlar".

Ondan sonra dəfn olunanadək yalnız tabutunu gördüm. Cənazə daşınanda çox sürətlə gedirdilər. Tabutun arxasınca gedə-gedə zümzümə edirdim: "Ahəstə get, ey sarıban, arami-canımdır gedən!" Bu misranı təkrar

edirdim, camaatla ayaqlaş a bilməyib geri qalırdım.

Cənazə ertəsi gün səhər çağı Şəhid Məhəllati qəsəbəsindəki evimizin yanında yerləşən məsciddən şəhidlər məzarlığına aparıldı. Toy günümüz yadıma düşdü. Şadlıq sarayından evə getməzdən əvvəl qəsəbənin naməlum şəhidlərinin ziyarətinə getmişdik.

Məddah həzrət Əli Əsgər rövzəsi oxuyurdu. Bilmirəm orada nə oldusa, layla deməyə başladı. Sonra dedi: "Son dəfə gedərkən mənə demişdi: "Mən gedirəm, bir də qayıtmayacam! Dəfnimdə balama layla deyərsən!"

Məhəmmədhüseyn bu növhəni çox oxuyardı:

*Kərbübəlaya yetişəndə diqqətlə bax,
Günbəzə və minarələrə diqqətlə bax.*

*Əgər gözlərimdən bir damla yaş gəlsə,
Damlaların yağışına diqqətlə bax!*

Bilmirəm məddahın qulağına çatmışdı, ya özü seçmişdi; hər halda, bu növhəni də oxudu.

Məhəmmədhüseynin hərəm müdafiəçilərindən olan bir dostu yaxınlaşıb dedi: "İstəyirsinizsə, gəlin, ambulansda tabutun yanında oturub Behişt-Zəhraya gedin". Məhəmmədhüseynin bacısıyla anası da orada idilər. Ambulansa minəndə dostu dedi: "Məhəmmədhüseyn sizi mənə bərk-bərk tapşırıb. Bir-birimizlə əhd bağlamışdıq ki, hansımız tez şəhid olsaq, digərimiz onun ailəsindən muğayat olsun!"

-Mənim qəbrə enməmə kömək edə bilərsinizmi? – dedim.

O, mənim yanımda olub yol göstərirdi. Noyabr ayı idi, hava çox soyuq idi. Yağış da çiskinləyirdi. Qəbrə enəndə bədənim lərzəyə gəldi. Mənə oxumuş olduğu bütün rövzələri oxudum. Qəbrin torpağı yaş və soyuq idi. Mənə demişdi: "Qəbrimin içində mənə rövzə və Aşura ziyarətnaməsini oxuyarsan, İmam Hüseyinə ağlayar, torpağın bir hissəsi palçıq olanadək göz yaş tökərsən!" Qətlgah dərəsi əzadarlıq heyətinin məclislərinin sonunda oxunan şeiri onun üçün oxudum.

*Mənim ürəyim bağlıdır rövzələrinə!
Canım sənə fəda, ölərəm yolunda!*

*Ata-anam fəda olsun sənə!
Canım sənə fəda, ölərəm yolunda!*

*Nə olardı nöqərlərinin sırasında!
Canım sənə fəda, ölərəm yolunda!*

*Başsız gəlim sənin ayağına!
Canım sənə fəda, ölərəm yolunda!*

"Bu ləçək-ləçək gül hardan gəldi?" səsi yaxınlaşırdı. Duyğularıma hakim olmağa çalışdım. İstəyirdim ki, qəbrə axıtdığım göz yaşları, həqiqətən də, İmam Hüseyn (ə) üçün tökülən göz yaşları olsun, Məhəmmədhüseyni itirdiyimə görə deyil. Ağlıma hansı rövzə gəlirdisə, oxuyub ağlayırdım. Əlim-ayağım keyimişdi, tərpənə bilmirdim. Yadıma elçilik günü düşdü. Onda da ayaqlarım keyimişdi, o isə deyirdi ki, otaqdan birinci sən çıx.

Qəbrə nəzər saldım. Artıq getməliydim. Məni qəbirdən çıxmağa səsləyən hay-küyü eşidirdim, amma çıxa bilmirdim. Ürəyim yenicə isinməyə

başlayırdı. Dayım gəlib məni zorla qəbirdən çıxardı.

Onun bütün vəsiyyətlərini bircə-bircə yerinə yetirmişdim; eynilə oynadığımız oyunlardakı kimi. O izdiham içində, səs-küy və ağlaşmalar arasında kiminləsə söhbətləşmək çox çətin idi.

Bir kişi qəbrin içinə endi. Tabutu açdılar. Onunla vidalaşmaq mənim üçün çox çətin idi, dönüb getmək isə ondan da çətin. Gözləri tam qapanmırdı. Qapayırdılar, yenidən açılırdı. Cəsədini qəbrə qoyanda ayaqlarımı hiss etmədim. Qəbrin yanında diz çöküb oturdum. Bütün gücümü topladım ki, qəbrin içinə enmiş kişiyyə sözümü söyləyim. Çantamdan qara köynəyini çıxartdım. Məhərrəmlikdə geyindiği köynək idi. Bir qara çəfiyə şalı da vardı. Səsim əsirdi. Kişiyə dedim: "Bu köynəyi yaxşıca onun bədəninin üstünə sər!" Allah köməyi olsun, o qiyamətdə köynəyi çox diqqətlə bədəninin üstünə sərdi, şalı da boynunun ətrafına atdı.

Yalnız bir iş qaldı. Həmin kişiyyə dedim: "Şəhid onun üçün sinə vurmağımı istəmişdir. Siz bacararsınız mı?" Kişi ağlamağa başladı. Əl-ayağını itirmişdi, danışa bilmirdi. Bir neçə dəfə sinəsinə vurdu. Ona dedim: "Növhe də oxuyun!"

Dönüb mənə baxdı. Yanaqları suyun içində idi. Bilmirəm, göz yaşı idi, yoxsa yağışın suyu. Soruşdu: "Nə oxuyum?" Dedim: "Dilinə nə gəlsə, oxu". Dedi: "Özün de!" Nəfəsimi çəkə bilmirdim. Elə bil kimsə boğazımı sıxırdı. Zorla nəfəsimi dərib, dedim:

*Hərəmdən qətlgahadək Zeynəb səsləyirdi:
"Hüseyn!"*

*Əl-ayaq çalırdı Hüseyn! Zeynəb səsləyirdi:
"Hüseyn!"*

Məhəmmədhüseynə sinə vurur, ağlamaqdan çiyinləri tərpənirdi. İşarə ilə mənə anlatdı ki, dediklərinin hamısını etdim. Mən xeyli rahatlaşdım. Artıq ağasının hüzurunda sinə də vurmuşdu.

Nökərin olam

*Bəlkə gəlib yetişmişən ki, ağa edəsən məni,
Ya ki, Leylanın Əkbərinə fəda edəsən məni.*

*Bəlkə sənin üçün əzadarlıq edən dəstəyə
Məni öyrəşdirəsən, saqi edəsən məni.*

*Bəlkə altıaylıq Əsgərinin rövzəsi arasında
Göz yaşlarımı alıb ucaldasan məni.*

*Bəlkə xarabalıq sakini olum, eynilə qızın kimi
Ata başına və rövzəsinə mehman edəsən məni.*

*Bəlkə məni aparasan Kərbəlaya, sonra da
Həzrət Zəhranı qonaq çağırın edəsən məni.*

*Bəlkə rövzənin ayağında öləm sənin üçün,
Həzrət İsa kimi sahibi-nəfəs edəsən məni.*

*Bəlkə başım sənin ayağına düşsə, ey mənim
nigarım,
Gözünün guşəsilə həzrət Yəhya edəsən məni.*

Bəlkə məni alasan, nökərin olam,

Balkə gəlib yetişmişən ki, ağa edəsən məni.

Öldürür məni

*Sənin üçün axan bu göz yaşları öldürür məni,
Ali-əba rövzələri ilə öldürür məni.*

*Əba əhli olduq, çoxlu göz yaşı axıtdıq,
Əba altında axan bu göz yaşları öldürür məni.*

*"Hüseyn can!" zikri nə xoş xatirədir,
Bu sözlər öldürür məni, zikrin öldürür məni.
Məni ziyarətə apar və orada şəhid eylə,
Kərbübəla hərəminin xatirəsi öldürür məni.*

*Sənin rövzən şafa yeridir, mən eşqin xəstəsi,
Bu dərd, bu dava, bu şafa öldürür məni.
Fotros sənin beşiyində şafa tapıb sağaldı,
Bu comərdlik, bu səxavət, bu ata öldürür məni.*

*Deyirlər qübbə altında edilən dua müstəcab
olar,*

*Bu deyilməmiş hacət rəva olub öldürür məni.
Gündə üç dəfə o torpağı öpərəm,
Kərbəlanın bu qırmızı torpağı öldürür məni.*

*"Ləbbeyk" demişik "varmı kömək edən"
sözünə,*

*Sizin "ləbbeyk, ya Hüseyn"iniz öldürür məni.
Bizi öldür, necə rahatlaşdığımızı gör,
Sənin üçün axan bu göz yaşları öldürür məni.*

Sinə vururuq

*Bir ömürdür bayrağın altında sinə vururuq,
"Ya Hüseyn!" zikrilə, ağlaya-ağlaya sinə
vururuq.*

*Nə xoş xatirədir Kərbəla, almanın gözəl ətri,
Sənin pak hərəmini xatırlayıb sinə vururuq.
Allah sevimlisinin qaməti kaman olub,
Ananın rövzələri ilə sinə vururuq.
Rübabi yad edərək, su axtaranı yad edərək,
Əli Əsgərini yad edərək sinə vururuq.
Yüz parça oldu Kərbəla cavanı,
Peyğəmbərinin bənzəri üçün sinə vururuq.
Xarabalıq, üçyaşlı körpə və teşt -
Başının təcəllisini yad edib sinə vururuq.
Xeymələri, susuzluğu, tənhalığı yad edib,
Xeymənin yanmasını xatırlayıb sinə vururuq
Suvatı, Əlqəməni, atlıları yad edirik,
Sərv qamətlin üçün sinə vururuq.*

Dəxil

*Bu gecə polad pəncərəyə daxil olaram,
Mən sənin ikinci hecanda var olaram.
Mən sənin gözünün ov tələsiyəm, məni
bağışla,
Sən ovçunun baxışına qurban olaram.
Mən yoxam, yoxluğam, ey bütün var olan,
Həzrəti vücudunun lütfündən var olaram.
Mənim ən şirinim, sən baldan da şirinsən,
Sənin eşq dağında Fərhad olaram.
Aşıqlərinin səsi qırıq-qırıqdır eşq üçün,
Mən sənin eşqinin təvaf yerində fəryad
olaram.
Ey şah, ey padşah, ey həzrəti Pənah,
Mən sənin baxışınla ürəyi şad olaram.
Zülfünü yelə versən, ah çəkərim,
Sənin saçınla birlikdə aşiqi-bad olaram.
Məni al qul eylə, kölə eylə, gör ki,
Mən sənin nökrin olsam, azad olaram.
Harda oturmuşuqsa, sənin yaxşılığından
danışmışıq,
Mən sənin tərifin üçün dad-fəryad olaram.
Aşiq olmaq, fəda olmaq dilbər üçündür,
Mən də başımı verən şəxs üçün fəda olaram.*

*Məni bağışla, ədəbsizlik edirəm, amma
Bu gecə polad pəncərəyə daxil olaram.*

Bağışlanma ümidi

*Bu ürək yaralanıb, gəl ona şafa ver,
Qəmzə göstər, qəlbimə cila ver.
Mənimlə Allah arasında günahım pərdə olub,
Əfvimə yeganə ümidim, sən gəl, razılıq ver.
Ey kəramət əhli, sənün məzarın şafa yeridir,
Ey əziz olan, mənə ata edəcəyin payı doldurub
ver.*

*Sən vədə vermişən ki, ölümlə ayağında
gələcəksən,
Mənim qəbrim zülmətdir, gəl ona işıq ver.
Günahın çoxluğundan qəlbim qaralıbdır,
Mənə işıq saç, qızıl günbəzindən nur ver.
Bir ömürdür polad pəncərənin altında
qalmışam,
Ağa, kərəm qıl, mənə Kərbəlanı ver.*

Salam olsun müqəddəslərə! Nəyimiz varsa...
Çox istərdim və həzrət Həbibdən istəmişəm ki,
aləmi əhatə edən bu sözüm sizə də şamil olsun
və həzrət Şəmsdən öz qismətimi əldə etmiş
olum. Neçə müddətdir ki, Məşhədə gəlmişəm.

Dostlarımdan üç dəstə ilə birlikdə idim. Burada çox qalmaq fikrində deyildim, amma inan ki, hələ də ürək sözlərimi ürəyimin sahibinə söyləyə bilməmişəm. Hətta bu əhd məkanında səkkiz gün qalandan sonra belə hələ də hərəmə daxil olma izni almamışdım. Bu gün "onlar diridirlər və Rəbləri yanında ruzilərdən bəhrələnirlər" ayəsinin sayəsində ziyarət və göz yaşı ruzisini nəsb etdilər. Qəlbim üzərində gizlənmiş olan bu qıfıl günah yüküm səbəbindən idi ki, o da həzrət imamın bərəkəti ilə açıldı və tövbəmiz qəbul olundu, inşallah. Yalnız və yalnız ən yaxşı dostlarımla birlikdə təvaf etdim, Əbu Abdullahdan yardım aldım, sonra Himmət, Hacı Möhsün və Məhəmmədlə birlikdə oldum və Allahdan səni dilədim. Duaları həmişə qəbul olunan Hürr Amilinin məzarı yanında istiğasə namazı qıldım. Amma bilmədim bunda nə sirr var ki, sona çatmadı. Ürək süfrəmi açdım və səni mərd-mərdanə ondan dilədim; tanıdığım səni. Hərəmdə gözəl bir yel əsib günbəz tərəfdən gələn toz-dumanla mənə can verir. Dilədiklərimi alanadək hərəmdəyəm. Elm günəşi həzrətləri bilinməyən sirlərdən, qeyblərdən belə məlumatlıdır və mənim vücuduma hakimdir. Bu

naməlum səbir də çətin imtahandır. Allahdan səni diləyirəm. Allahdan səni diləmə gücü diləyirəm; sənə qovuşmaq üçün deyil, Onun özünə qovuşmaq üçün. Dilədim ki, sən də bundan başqa bir şey istəməyəsən.

Ey Allahım! İmamın hərəmində biz hamımız dərdik, dərman isə Allahdandır. Bu dərdlilər içərisində ən sağlamı mənəm, amma Sən mənim dərdimdən xəbərdarsan. Sizin kərəminizdəndir ki, az və ya çoxun heç bir fərqi yoxdur. Bu baxımdan, çarəsiz qalmış mənim kimi birisinin dualarını qəbul edib sənə qovuşduran vardır.

Bir qardaş istəyirdim və bilmirdim, amma Nur dağı, mən və 22 yaşlı naməlum şəhid bizim sazişimiz oldu. Mən sənənin yüz əlli üçünəm.²

İmam Rzanın (ə) bu məsələyə xüsusi nəzər yetirdiyinə görə, ona öz dərin təşəkkürümü və xəcalət hissimi bildirirəm: kərəminə görə təşəkkür, nemətinə görə xəcalət hissi. İndi anam Zəhranı (ə) çağırmışam və çağırıram!

² "Əhzab" surəsinin 59-cu ayəsində buyurulan "cəlabibihinnə" sözü əbcəd hesabına görə 153 edir. Burada "Sənin geyiminəm" mənası nəzərdə tutulur.

İmam Həsən Müctəbanın (ə) təvəllüd axşamı, 2007

Behişt-Zəhra məzarlığı, naməlum şəhidlər
hissəsi

İşlərimi Sənə tapşırıram, ey Əli ibn Musa Rza
(ə)

Nəyim varsa, nəyim yoxdursa, nə istəyirəmsə
və nə istəmirəmsə, mənim barəmdə qərara
alınmış yaxşı və ya pis olan hər nə varsa,
hamısını nemətlərimin vəlisi olan İmam Əli bin
Musa Rzaya (ə) həvalə edirəm. İyirmi gecə
sübhədək İmam Rzanın (ə) hərəmində namaz
qılmaq səadəti mənə qismət oldu. Əvvəlcə
getdim ürəyimin dərini yarım və hüccətimə
söyləyim, amma nə deyim? "Sən gələndə
ürəkdən qəm gedər!" Mən sultanın qızılı
günbəzindən saçan parlaq nuru görəndə hər şeyi
unutdum. Dedim, dünya və axirət üçün hacət
diləyim, amma gördüm ki, sahibim var ikən mən
özümü diləyim? Ürəkdən əhd etdim ki, nə
istəsə, qoy o istəsin, mənə yalnız şəhadət
dilədim, İmam Rzanın (ə) yardımını ilə! Təvəllüd
gecəsi əhd etdim və güman etdim ki, əhd sahibi
mənəm. Dedim, İmam Hüseyin (ə) təvəllüd

gününədək qalan çillədə - 40 gündə səngər yoldaşıma qovuşum, amma iki çillə keçdi və İmam Müctəbanın (ə) təvəllüd günü gəldi. Yer və göy onun doğum axşamı üçün lazım olan şəraiti hazırlayıb ortaya qoydu.

Səni istəmədim, şəhadət istədim; sən də razısansa, o zaman səni də. Mən yaşca çoxlarından böyük olduğum şəhidlərin başdaşları qarşısında hədsiz dərəcədə xəcalət çəkirəm. İnşallah, məni də aparsınlar, məni də aralarına alsınlar!

Ey mənim mövlam, ya Fatimə!

Ya Fatimətüz-Zəhra! Dada yetiş!

Varlıq aləmində olan hər şeyi ən aşıq varlığa bağlayan və onu pərgar nöqtəsi, həbib və vəlinin, yer və göyün - bütün varlığın yaradılış səbəbi edən həzrət Eşqin adı ilə! O ki, aşıqın aşıqi olmuş, yolunda əzəldən əbədiyədək sabit və davamlı qalmışdır.

Varlığa ki qədəm qoydum, mənim bütün varlığım

Dilbər üçün vəqf oldu, özüm də pərgar nöqtəsi oldum.

Allahdan diləyirəm, başdan ayağa qüsurlu olan bu həqir bəndəni qiyamət günü Öz çadırına çatdırın.

Əvvəlcə söyləyim, ey "mənfəətsiz nəfs" hədisinin oxucusu, bunları yazdığım zaman, bilmirəm ki, var,³ yaxud nə vaxt, nə zaman bunları oxuyacaqsan; yaxud hansı baxışla, hansı fikirlərlə bunları oxuyacaqsan. Sənə yalnız bunu deyim, bil ki, səninlə bağlı düşüncələrim bundan ibarətdir: Mən səni nə insanlardan, nə ailəndən, nə ata-anandan, nə də özündən istəmişəm. Səni anamız olan, boynumuzda analıq haqqı olan, müəllimsiz alim olan Siddiqeyi-Tahirədən (ə) istəmişəm. Belə ki, o dahi şəxs buyurmuşdur: "Kim zərrə qədər olsa belə, Zəhrayi-Əthərə (ə) məhəbbət bəsləyərsə, onu ana saya bilər". Özümü onun övladı qismində təqdim etmək məqamında deyiləm, lakin başdan ayağa qüsurlu olan bu bəndə kimi, bütün pisliliklərimə baxmayaraq, özümü o həzrətə bağlı sayıram. Bütün seydilərin və onu sevənlərin anasından mənim üçün elçi getməsinə, səni mənə istəməsinə

³ Şəhidin əlyazmasında bu şəkildə yazılıb. Çox ehtimal ki, "varsan" nəzərdə tutulmuşdur.

dilədim. Yenə də səndən deyil, sənin də anan sayılan o xanımdan.

Mən yazığın üzüqaralığı o qədər idi ki, xəcalətdən özümü layiq bilmirdim. Bu səbəbdən də mənimlə anam arasında vasitəçi olacaq şəxslərdən kömək aldım. Bu vasitəçilər həmişəyaşardılar. Bir müddətdir onları öz həyatımda daim hiss edirəm. Necə deyərlər, bu səma əhlinin təbii həyatlarına qəlbən inanıram və qətiyyətlə deyirəm ki, mənim ən yaxşı dostlarımdırlar. Allahdan diləyirəm ki, onlar məni öz dostlarından hesab etməsələr də, məni qiyamətdə ən yaxşı dostlarımla birlikdə etsin. Himmətdən dilədim; adi və bəlkə də, çoxlu səhvləri, xətalari olmuş elə bir adamdan ki, aşıq olduqdan sonra aləmlərin məşuqu oldu.

Bu məktubu oxuduqda bilmirəm mənimləsənmi, mən həyatdayammı, yaxud necə vəziyyətdəyik, nə haldayıq. Allahdan dilədim ki, səni mən yazığın şəhadət səbəbi eləsin, məni sənin vasitənlə Kərbəla karvanında olanlardan eləsin. Elə isə, ey şəhadətimin səbəbi, bil ki, mən də, sən də, bu dünya da - hamımız faniyik. Odur ki, məni özün üçün deyil, Allah üçün istə.

“Allah” - gözəl bir sözdür, amma gözəlliyindən daha çox bizə insanların və elə özümüzün unudulmuş və inanılmaz dastanlarını xatırladır. Onun əzəmətinə olan iman problemləri kiçildir və mənə heçnəsiz, məsələn, vasitəsiz, pulsuz-parasız və müqəddiməsiz sənə istəməyi mümkün edir.

Ya Zəhra!

Deyirlər, qiyamət günü hər kəsi etiqadı üzrə və sevdiklərilə birlikdə dirildərlər. Bu dünyada qəlbində sevgisi olmuşsa, sevdiyi ilə gətirərlər; istər sevdiyi şəxs yer əhlindən ola, istərsə də...

Hər bir şeyi fani olan bu dünyada çox gəzib-dolaşdım, çoxlarını gördüm, oturub-durdum, təcrübə etdim, öyrəndim. Hara üz tutub getdiyimi, taleyimə nə yazıldığını bilmirəm. Hara varacaqdım? Görəsən, elə əvvəldən taleyimə bu yazılıbmış, yoxsa mənəvi vasitəylə şəfaətə nail olmuş və bu hala düşmüşəm? Lakin səbəbi hər nə olmuşsa da, Allaha şükürlüyəm. Həmd olsun o Allaha ki, bizi bu yola hidayət etmişdir. Ondan diləyirəm ki, "bizi hidayət edəndən sonra qəlbimizi (doğru yoldan) azdırma!" Bu hidayət Allahın bəxş etdiyi böyük

bir səadətdir. Amma bu səadət və rəhmətin qəlbə daha böyük imtahan və çətinlikləri var. Bu, ümumi çətinliklərdən daha ağırdır və onun şeytanı elə öz cinsindəndir. Mən də, sən də müəyyən bir həddə hidayət səadətinə nail olmuşuq. Lakin hidayətin içində də imtahan var; Allaha təvəkkül etmək, Onun xüsusi nəzərini diləmək lazımdır.

Onlar diridirlər və Rəbləri yanında ruzilərdən bəhrələnirlər. Onların diri olmaları mənim üçün sübuta yetmişdir, mən onları, onların nəzərlərini hiss edirəm. Varlıqlarından üzərimə nur və bərəkət yağır. Özü də mən onların dalınca getmirəm, hər yerdə onlar məni özlərinə çəkirlər, aparırlar, müvəffəq edirlər və öz sıralarına qatırlar. Bir süfrə açırlar və nəfsimdən xəbərdar olduğum halda, qüsurlarımın, çatışmazlıqlarımın həddən ziyadə olduğunu bildiyim halda, hörmətlə həmin süfrənin başında oturur, sonsuz rəhmət və mərhəmətdən faydalandırırlar. Kaş bu, daimi olaydı! Lakin hər kəs üçün açılmayan bu böyük süfrənin başında çox böyük və zərif bir imtahan var; hətta o imtahandakılar belə onu anlamağa qadir deyillər. Bilmədən, anlamadan onda qərq olur,

tədricən elə mərhələyə çatırlar ki, oradan qayıtmaq olduqca çətin olur.

Odur izzətli!

Mövlam, ey mövlam! Sən izzətli sən, mən sən zəlil!

Məgər zəlilə izzətli dən başqa birisini rəhm edər?!

Bu zəllilikdə itib-batmışam, azmışlar cərgəsindəyəm, Sənsə hər yerə saçan hidayət nurusan! Acizənə halda deyir və istəyirəm: Səxavətlə mənim üzərimə saç, çünki buna ehtiyacım var.

Ey izzətli olan! Mənim boş çantamı Öz hidayət nurunla doldur və məni bu nəfsi istəklər zindanından xilas elə; çünki bir ömürdür nadan və cahil halda bu zindanda məhbus qalmışam. Ey dua etməzdən əvvəl duaları qəbul edən!

"Əlbəttə, azdıracağam"⁴ ifadəsinin mənasını adam o vaxt hiss edir ki, hey özünə "daha məhbusluq bitdi" deyir, amma sonra daha böyük

⁴ "And olsun izzətinə, əlbəttə, onların hamısını azdıracağam" (Sad/82) ayəsinə işarədir.

bir həbsə düçar olur. Lakin Allah izzətlilik edib onu qurtararsa, heç. Mənim özüm çox pis bir əsirəm, öz əsiriməm. Həmişə deyirəm ki, indi bitəcəm, amma bitmir...

Kaş bir lütf olaydı, əks halda, lütfkar birisinin olduğunu da unudacağam.

Bəzi vaxtlar bu varlıq aləmində çox tənha olduğumu düşünürəm. Lakin sonra yadıma düşür ki, nəfsim mənə hər şeyi, hər kəsi, bütün yaxşılıarı və yaxşılıqları unutdurmuşdur. Ey yaxşılıarın ən yaxşısı, məni yaxşı elə!

Deyilənə görə, “eşq” sözü sarmaşığı kimi bir bitkiyə dolaşmış onu özüylə bir edən bitki deməkdir. Elə isə, hələ nə aşıq olmuşam, nə də aşıqlığı bacarıram. Eşq axtarmaqdan, tanımaqdan və sevməkdən sonrakı mərhələdir. Mən bilmirəm, bunların hansında ilişib qalmışam.

Mündəricat

Yazarın müqəddiməsi.....	4
Birinci hissə.....	6
İkinci hissə	32
Üçüncü hissə	46
Dördüncü hissə	70
Beşinci hissə.....	78
Altıncı hissə.....	98
Yeddinci hissə	126
Nökərin olam	150
Öldürür məni	151
Sinə vururuq	152
Dəxil	153
Bağışlanma ümidi.....	154
İmam Həsən Müctəbanın (ə) təvəllüd axşamı, 2007 ...	157
Ya Zəhra!	161
Odur izzətli!	163